

ספרייה דיגיטלית להיסטוריה ומורשת חיל האויר
www.fisherlibrary.org.il

פרסומי הספרייה הדיגיטלית מוגנים על ידי זכויות יוצרים
מותר לעשות בהם שימוש אישי לא מסחרי

בטאוו האוויל

סיני
המראה
אחרונה

סל גמל

כל היחרונות שבקופת גמל כפול שלוש

"סל גמל" – אפשרות חדשנית נוספת לחסכון בהוראה קבועה אחת בשלוש קופות גמל המשלימות זו את זו:

גדיש קופת הגמל הרווחית ביותר בעשור האחרון.

קופת הגמל הצעירה והדינאמית

יתר קופת הגמל המבטיחה תשואה ראלית קבועה.

אתה צובר בעת ובעונה אחת וותק בכמה קופות גמל רווחיות ביותר ומבטיח לעצמך גמישות רבה בהחלטותיך הפיננסיות בעתיד.

בוא לגדול אתנו.

בנק הפועלים

החכם — עיניו בראשו לבטוח נכון — עשה היום!

ב
י
ט
ו
ח
א
מ
י
ז
-
נ
כ
ו
ן
ל
מ
ק
צ
ו
ע
נ
י
ם
כ
ל
ב
ד
!

לביטוח בטוח — אין תחליף ל"פרחי" סוכנות לביטוח בע"מ

**אתה שומר עלינו
אנו נשמור
על הבית
והמשפחה** *הסנה כחליף*

פרחי סוכנות לביטוח בע"מ

רח' ויצמן 13 ת.ד. 60 גבעתיים, טל': 317768 — 317767 — 317766—03

אנו שומרים
על המשפחה והבית למבוטחינו היקרים!
בצה"ל, בשרות הבטחון באשר הם,
מקבלי קצבות צה"ל — אזרחים עובדי צה"ל
* השלימו הביטוחים הקיימים למען המשפחה.
* התאימו סכומי הביטוח לפי ערכם היום!
עשו למען חבריכם בשורה!
הכניסו אותם בסוד שרותנו:
* נאמנות מירבית — לאלפי מבוטחינו באשר הם.
* מקסימום ביטוח — מינימום תשלום.
* התשלומים חודשיים — באמצעות מת"ש צה"ל.
* בכל ענפי הביטוח

התוכניות מותאמות ומקוריות להגנת המשפחה,
ובתנאים המיוחדים שיועדו לכם בלבד!
המשרד פתוח משעה: 8.30 עד 19.00 ללא הפסקה.
מקסימום ביטוח — מינימום תשלום

ב
י
ט
ו
ח
א
מ
י
ז
-
נ
כ
ו
ן
ל
מ
ק
צ
ו
ע
נ
י
ם
כ
ל
ב
ד
!

סוכנות הביטוח הגדולה הבלעדית עבורכם
לתשומת לבכם מספרי הטלפון החדשים

אין בכל השמים דבר יותר טוב מהכרטיסים החופשי של אלטאל

לאן שתרצה,
מאין שתרצה,
מתי שתרצה.

שאל את סוכן הנסיעות שלך, ותבין מדוע הוא מתלהב כליכך

הכרטיסים החופשי של אלטאל. חגיגה

מבצע

"ספר לחייל" בשרות חיילי צה"ל אנשי צבא קבע ועובדי צה"ל

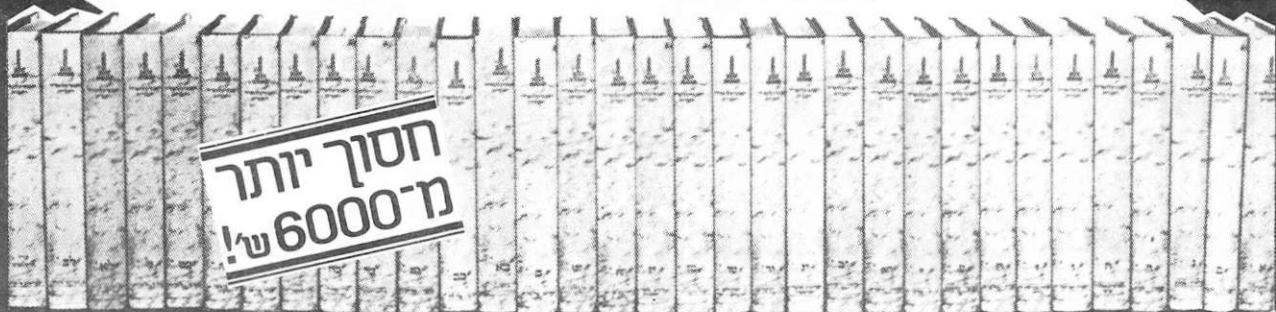

האנציקלופדיה העברית

בשלמותה, בשלושים ושלושה כרכים

ב-6 תשלומים ובאספקה מידית של כל הכרכים.
המפעל התרבותי הגדול ביותר שיצא לאור במדינת ישראל.
33 כרכים מהודרים בהם מצבור ידע ומידע בתחומי מדעי הטבע, הרוח, החברה ומדעי היהדות.
האנציקלופדיה מומלצת לילדים, לנוער ולבוגרים הזקוקים למידע מעמיק בכל שטחי הלימוד. נכס תרבותי חיוני - חובה בכל בית.
עכשיו במבצע מיוחד: *

- (1) 6 תשלומים × 1995.- ש' כל אחד : סה"כ - 11,1970 ש'
- (2) 3 תשלומים × 3570.- ש' כל אחד סה"כ - 10,710 ש'
- (3) במזומן - 9000 ש'

**חסוך יותר
מ-6000 ש'!**

ספרים שונים

בהוצאת משרד הבטחון

(ספרים מרשימה זאת ישולמו בהמחאה אחת).

מחיר הניתן	מחיר מיוחד	קטלוגי	מחיר
128.- ש'	160.- ש'	בשביל המטיילים	160.- ש'
220.- ש'	276.- ש'	הכולל	276.- ש'
184.- ש'	230.- ש'	כל מקום ואתר + מפות	230.- ש'
170.- ש'	213.- ש'	מלחמות החשמונאים	213.- ש'
103.- ש'	139.- ש'	מלחמת העולם השלישית	139.- ש'
90.- ש'	113.- ש'	מסיפורי ארץ אהבתי	113.- ש'
154.- ש'	193.- ש'	רוב רוי על הירדן	193.- ש'
154.- ש'	193.- ש'	המזרח הבלתי המשתנה	193.- ש'

אטלס כרטא לתולדות

א"י ומדינת ישראל.

המפעל הכרטוגרפי הגדול לסכום תולדות א"י ומדינת ישראל מימי קדם ועד ימינו.
8 כרכים מהודרים - בקופסה אחת!

במקום - 2,688.- ש' מחיר מיוחד של - 1,890.- ש' ב-5 תשלומים × 315.- ש' כ"א.

מדריך ישראל -

אנציקלופדיה שימושית לדיעת הארץ.

מורה הדרך המושלם לחובב הטבע והמטייל - 11 כרכים כתוספת אוגדן מפות.
- 2994.- ש' ב-6 תשלומים × 499 ש' כל-אחד.

טופס הזמנה

לכבוד

טרוואקס-ספרים מפעילי "ספר לחייל" רח' לבונטין 24 תל-אביב. טל. 03-612948 מיקוד 65112

במסגרת המבצע הנני מוזמין מכס את סדרות הספרים והספריים הבאים:

במחיר של ..... ב תשלומים.

הנני בוחר באחת מצורות התשלום הבאות:

מצורפת בזה המחאות ע"ש ..... כ"א אני החתום מטה נותן בזה הוראה בלתי חוזרת למת"ש לנכות ממשכורתי מדי חודש בחודשו את הסכומים המפורטים למעלה בהתאם להתחייבותי לרכישת ספרים ולהעביר את הניכויים לזכות "טרוואקס-ספרים". (הסדר זה מיועד לאנשי צבא קבע ולעובדי צה"ל בלבד).

שם ומשפחה ..... כתובת ..... מס' זיהוי/מס' אישי ..... תחילה ..... שים לב: המזמינים את האנציקלופדיה העברית והמשלמים באמצעות מת"ש יצרפו תשלום ראשון בהמחאה לתאריך ההזמנה. יתרת התשלומים ינוכו באמצעות מת"ש

גזור ושלח

המבצע בחוקף עד 20/5/82 או עד גמר המלאי הנוכחי

שבטאי - שירותי פרסום

Caterpillar

גאה להציג

המלגזה החשמלית המתקדמת

ראות ונוחיות משופרים למפעיל.
תורן ההרמה החדש מאפשר
למפעיל שדה ראייה נרחב ופתוח.
גלגל ההגה מתכוונן לנוחיות
מירבית ותפעול מושלם.

מוטות עיגון המצבר ומבנה השלדה
מגבירים בטיחות המפעיל
ומאפשרים גישה נוחה ומיידית
לכל המכללים ונקודות הטיפול.

הצמיגים המניאומטיים הגדולים
מאפשרים תפעול ועבירות בכל
שטח.

סרן היגוי יחודי לקטרפילר
עם בוכנה סגורה ואטומה הפועלת בשיטת
"המסרק" והעברת כוח
הידרוסטטית.

מצברים לתפוקה מירבית
ולפעולה ממושכת בקיבול עד 52 קילוואט

יחידת הפיקוד האלקטרונית LDC
המשוכללת שתוכננה ע"י קטרפילר
לבקרה מלאה על מערכות ההרמה
והנסיעה חוסכת אנרגיה, מפקחת
על מערכות הכוח ומגינה על כל
המכללים.

מחיר תחרותי
תנאי שכר מוכר
השכרה
אספקה מהירה

סדרת F-חשמליות עם ביצועים של דיזל.

מפיצי מלגוזת קטרפילר בישראל

אליעזר סקר בע"מ

דרך העצמאות 33, ת.ד. 33091 חיפה 31330. טל. 04-674333

YOUR
CATERPILLAR
LIFT TRUCK DEALER

Caterpillar, Cat and are Trademarks of Caterpillar Tractor Co.

סוכן בלמ"ס מכה שוב...

חיילים, בטחון מסמכים הוא אחד הדברים החשובים הקשורים בבטחון לכן נעלו אותם בארון, שרפו אותם במשרפה כשצריך ודווחו לבטחון שדה כאשר אתם נתקלים במסמך צבאי מסווג, זרוק או מופקר.

כאשר אתם רואים סרטי ריגול בטלוויזיה אתם מתפלאים על המטומטם שמשאיר מסמכים סודיים על השולחן או במכונית או בבית, המרגל נכנס ו-צ'יק צ'אק מצלם אותם במצלמה קטנה - והצרות מתחילות...

פל הכבוד לחייל היודע לשמור סוד!

אבטחת מסמכים (מטבחון מסמכים) (מטבחון מסמכים)
עליך לאבטח מסמכים צבאיים (כולל תעודות) ולמנוע אובדנם.

בטחון שדה - הבטחון שלך !

ברכות לחיל-האוויר לרגל יום העצמאות ה"ל"ד

חדש

**יש! מקדחה אלקטרונית רוטטת
עם שני הילוכים סינכרוניים
להחלפה תוך כדי עבודה!**

**מקדחה רוטטת
אלקטרונית
SB 2E-701**

700 וואט קידוח
20 מ"מ בבטון
13 מ"מ בברזל
40 מ"מ בעץ

AEG
כחול
שחור

ואם תזכור כי כל כלי של AEG עובר 200 בדיקות איכות קפדניות, לפני שהוא מאושר למכירה, תבין כי כלי עבודה AEG הם כלים מעולם אחר.

להשיג בכל החנויות לכלי עבודה.

ושבו גאה AEG בחידושים בלעדיים בסדרת הכחול/שחור:

- שני הילוכים סינכרוניים המאפשרים החלפת מהירות קלה ונוחה, תוך כדי עבודה.
- "מצמד בטחון" Safety Clutch מיוחד המנתק אוטומטית את המנוע בשעת מאמץ יתר.
- "ראש שחור" עשוי סופר-פוליאימיד קשיח, מבודד מושלם מפני התחשמלות חיצונית.

AEG אחת ואתאיז.

כלים לנדסומות C.N.C

איש המקצוע המיומן והמנוסה, ששנים כה הרבה הקדשת ללימוד מקצוע החריטה והכירסום, שגאוותך על-כישוריך ומקצועך.

המתמחה ללא הרף בחידושים המתוחכמים של N.C. ו- C.N.C. אותם מחשבים משוכללים המפעילים את הזמחרטה והכרסומת.

האדם המתאים לנו, המבין ומעריך את החידושים והשיכלולים במבחר הכלים והאביזרים לעיבוד שבבי, שקבוצת E.T.M. מעמידה לרשותך.

תעריך את נאמנותם, אמינותם, חוזקם, דיוקם ויעילותם של המכשירים.

ואותך נהיה גאים לצרף לחוג לקוחותינו הנאמנים.

**יצרני כלי חיתוך ואביזרים לטיבוד שבבי
כלים מיוחדים לפי הזמנה.**

אתה

אתה

אתה

אתה

אי.טי.אם.

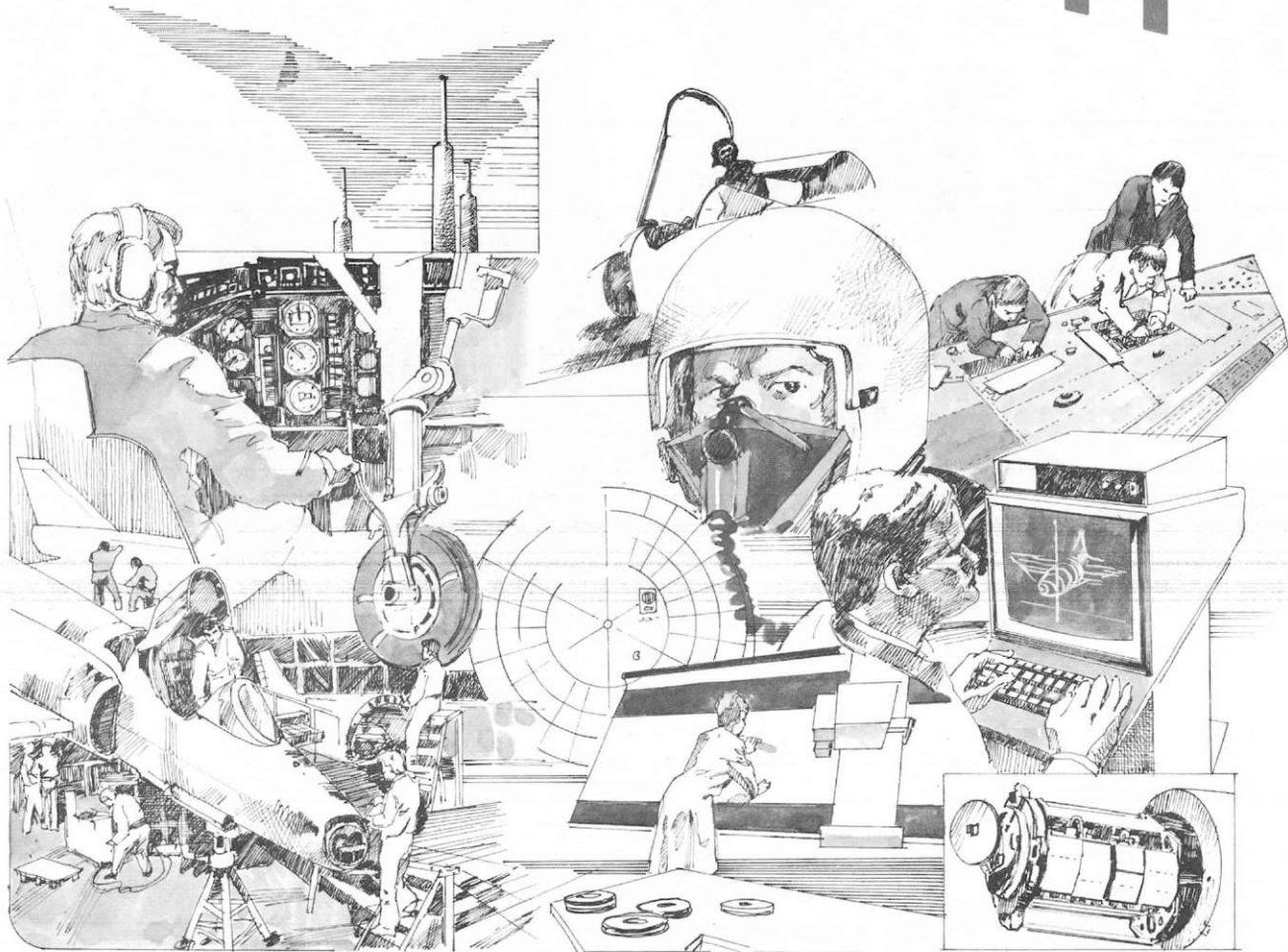
חברה לתעשית מכשירי הנדסה בע"מ

שיווק: "אטמוס" חברה להפצת מכשירים בע"מ

אזור התעשייה הרצליה ב' ת.ד. 309 טל. 59491 / 59588 - 052

הלבביא ממריא!

מטוס הלבביא. אתגר בשחקים ליכולתה של התעשייה האווירית

27 שנה משרתת התעשייה האווירית את בטחון המדינה. 27 שנה – שותפה בעשייה לעצמאות כלכלית של ישראל. תבונה בטכנולוגיה. מבט אל העתיד. שילוב ייחודי בין מוחות טכנולוגיים עתירי תעוזה, עובדים חדורי אמונה ומפעילים מקצועיים בשטח. מפעל אנושי אדיר שהוליד כפירים, גברילים ודבורים. מסמך מרשים ליכולתה של התעשייה האווירית לישראל.

התעשייה האווירית לישראל בע"מ

בטאון היאוויל היאוויל

גליון מספר 27 (128)

מאי 1982

מוצא לאור עלידי מפקדת חיל-האוויר

עורך ראשי
סא"ל אורי
סגן עורך
דניאל מולד

המערכת: דאר צבאי 01560 טל: 260948

מזכירת המערכת: סגן קלרה מאן

מחלקת מודעות: טל: 693886

תוכן

- סיני — המראה אחרונה
3 ראיון עם מפקד חיל-האוויר, אלוף דוד עברי — אהרון לפידות
8 זריחה בבקעת הירח —
הטייסת ששברה את שיא ההפלות —
17 אהרון לפידות
21 משפחת בריינס עקרה מכאן — תמר זאבי
26 נ"מ נגד מדבר — ברק אטקין
32 עובדות חדשות בשטח — תמר זאבי
41 קסם של חיים בישימון — מירב הלפרין
48 מפיוני לביוני —
52 בסיס גדול ואנשים בו מעט — אורי עמית
56 חמש שנים ועוד יום — סרן י'
58 בסיס המראה לאנטבה — יקיר אלקריב
64 טיהור השמים בשארם —
66 פריסה במרחבים — סרן ע'
69 גיורא איש אופיר —
70 יסעור קובע גבול — אהרון לפידות

צילום השער: כפיר ממריא מעציון (צילום צבע: גיל ארבל)

זגם לבנייה עצמית: B-58

צילומים: יחידת צילום אוויר, חיל-האוויר

מחיר הגליון: 25 שקל (כולל מע"מ)

מנוי שנתי: 130 שקל.

בענייני מנויים, דגמים וגליונות ישנים יש לפנות אל:

ההוצאה לאור, מח' הפצה, רח' ב' מס' 29, הקריה, תל-אביב טל:

03-212516

הודפס באמצעות משרד הביטחון בדפוס „גרפוליט“ בע"מ

סודר בדפוס „מוזס“ בע"מ, רח' פין 7 ת"א

הפצה — „גד“

בסיסי חיל-האוויר בסיני

בתכנון

בהקמה

בפינוי

קורא יקר,

גליון זה הוא מחווה לסיני, חבל ארץ שחיינו בו 15 שנים, ועתה אנו מחזירים אותו, תמורת שלום. חצי-האי סיני חוזר למצרים כפי שהיה: חולות נודדים על חופי תכלת; צוקים אדומים-שחורים המזדקרים באיום אל-על; סופות-חול המכסות כל הנקרה על דרכן; ובידואים, ה-מביטים על הכל בחכמה של אנשי מדבר.

שדה עציון, שנשא בגאווה את ה-תואר „הבסיס הטאקטי הטוב ב-יותר בעולם“, ואיתם, שבניתו נק-טעה באיבה — בשניהם נחתו והמ-ריאו טייסי הקרב של חיל-האוויר, לאימונים ולמשימות מבצעיות. מכר נאים עבדו על המטוסים עד שעות הלילה המאוחרות ומשפחות בנו חיים חדשים במדבר.

אופיר, שהיה הראשון מכולם, שימש קרש קפיצה למבצעים שכבר נכנסו להיסטוריה. והנ"מ, שקבע מושבו בכל מקום בו היה דרוש, ר-הותיר במדבר שברי מיג וסוחוי ש-הפילו לוחמיו.

קשה להטביע במדבר עקבות של ממש, ובכל זאת עברו בו, במרוצת השנים הללו, אלפי בני אדם שהש-אירו את רישומם. קשר דר-צדדי נר-קם בין אדם למדבר. אנשי חיל-האוויר ששירתו בסיני השקיעו בו את מיטב השנים, הרצון והכשרון. היום הם נפרדים מחבל ארץ זה, אך נושאים עימם זכרונות שלא יימחו.

לאנשים אלה מוקדש גליון זה.

קריאה נעימה סא"ל אורי

אתמול היום ומחר — עין על ציון צופיה — תערוכת חיל-האוויר ב-„בית ההגנה“ בתל-אביב.
פרטים בעמ' 72.

ראיון עם מפקד חיל-האוויר,

אלוף דוד עברי

סיני המראה אחרונה

מאת אהרון לפידות

בל נשכח, שבני ישראל שיצאו ממצרים, נזקקו ל-40 שנה כדי להתרגל למעבר. אנחנו עשינו מעין מעבר כזה בן-לילה. אין ספק, שזה קשה.

★

הסכם השלום עם מצרים הוא נס יון להגדיל את הביטחון הלאומי תוך וויתור על המרכיב הצבאי.

★

ש: החסרונות הצבאיים של הנסיגה ברורים לכל. האם תוכל להצביע גם על יתרונות שנובעים מהפינוי?

ת: איני יכול להצביע על שום אספקט חיובי של הפינוי. הפינוי נעשה בפירוש כאקט פוליטי, תוך וויתור על יתרונות צבאיים. אם היה איזשהו יתרון צבאי בפינוי — למה היה לנו בכלל לשבת בסיני? הרי היינו יוצאים משם מזמן...

היציאה מסיני מהווה חיסרון צבאי מובהק, וייתכן יתרון פוליטי-אסטרטגי לטווח ארוך. לפחות כך צריך לקוות.

את החומר — להעביר בורג, להעביר בית, להעביר מטוס — ביצענו בדיוק לפי ההוראות, אפילו מעבר לציפיות. תופעות של וואנדאליזם, זילזול בציוד, חוסר פיקוח — כל אלה לא היו. הישגים שלנו בתחום הזה היו בהחלט יפים. כל המחמאות מגיעות ללהק ציוד של חיל-האוויר, שטיפל היטב בצד הטכני של הפינוי.

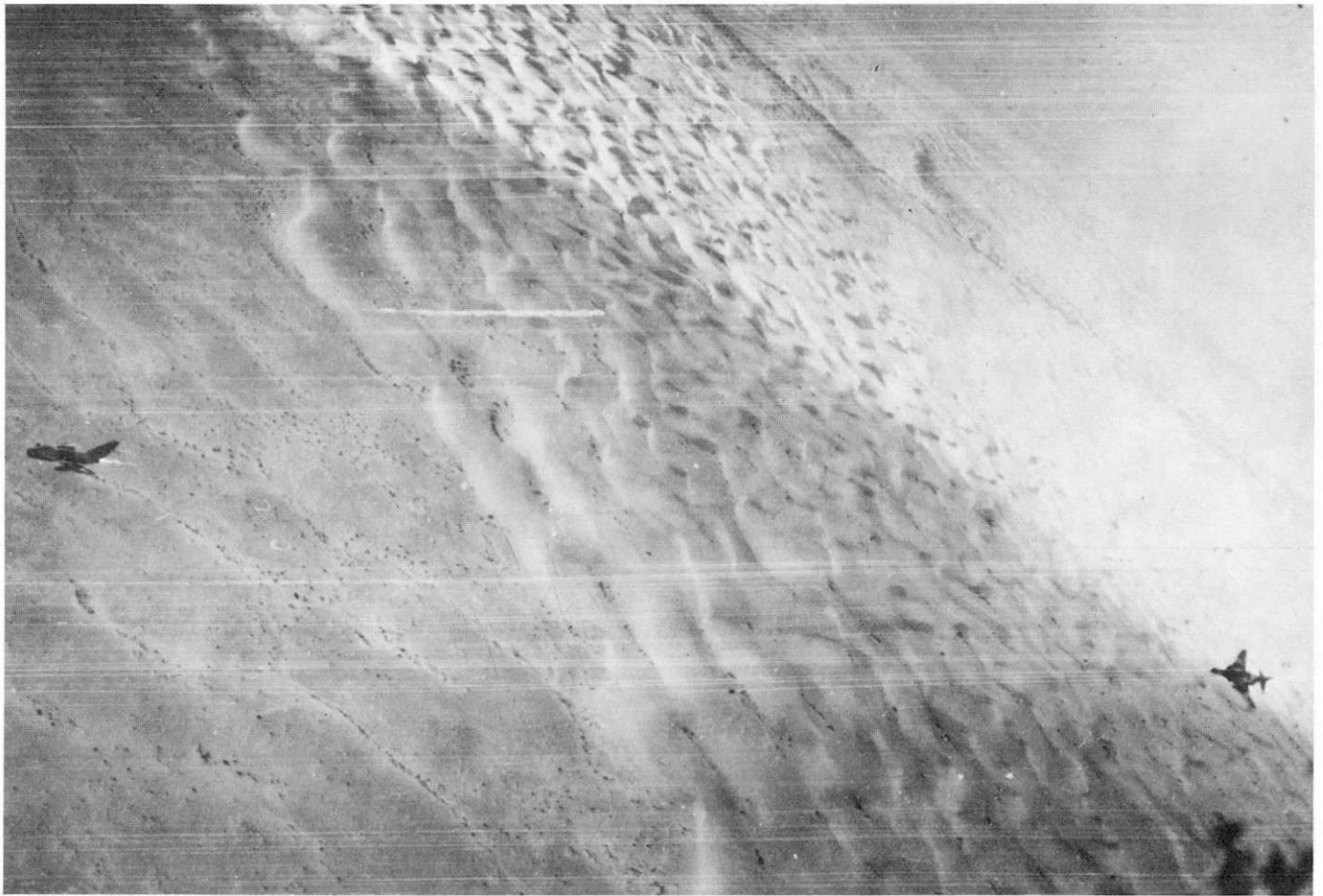
התחום הקשה יותר לתיכנון — וגם לביצוע — הוא האספקט האנושי של הפינוי. זהו תחום, שיכולת השליטה בו מצומצמת. ובמבצע טראומטי כמו הפינוי מתעוררים רגשות. הרבה חששות נותרו לא פתורים עד היום; ואף איני מאמין, שאפשר למצוא להם פתרונות חד-משמעיים. אם, לדוגמה, ילד צריך לעבור בית-ספר באמצע השנה — זו בעייה שאין לה פתרון. בעיית המשפחות היא, בכלל, בעייה קשה. היו מקרים, שנאלצנו להעביר קצינים תפקיד מכיוון שזה לא הסתדר עם המשפחה. עם זאת כולי הערכה והערצה למשפחות שנשאו בעול, תוך ידיעה ברורה שלא אצל כולן המוראל גבוה.

חתימת הסכם השלום בין ישראל למצרים ב-26 במארס 1979 הטילה על מפקד חיל-האוויר, האלוף דוד עברי, משימה שאיש מקודמיו בתפקיד לא נאלץ להתמודד עם שכמותה. פינוי בסיסי חיל-האוויר בסיני, ובראשם עציון ואיתם, היה ללא ספק הוויתור המשמעותי ביותר מבחינה צבאית, שוויתרה ישראל למען השלום. במשך שלוש השנים האחרונות הנהיג האלוף עברי את חיל-האוויר במבצע המורכב — והכואב — של הפינוי, ללא וויתור על קוצו של יוד בכוננות המבצעית של החיל.

ועתה, כשאפשר כבר לדבר על פינוי הבסיסים בלשון עבר, מתייחס מפקד חיל-האוויר בראיון לצדדים האנושיים של הפינוי, משמעותו לביטחון הלאומי ולהיערכותו החדשה של החיל.

שאלה: האלוף עברי, כיצד אתה מסכם את מבצע הפינוי מבחינת חיל-האוויר? האם תיכנון המבצע אכן הוזממש?

מפקד חיל-האוויר: מבחינה טכנית, עמדנו בכל היעדים שהצבנו לעצמנו.

ממראות סיני : פאנטום ברדיפה אחרי מיג-17 ליד אום חשיבה במלחמת יום-הכיפורים

אני זוכר, למשל, ליל שישי אחד, כאשר ירדתי עם רעייתי לבסיס עציון. שעות ארוכות ישבתי עם המשפחות, שהעלו בפני את כל מה שהעיק עליהם. לא יכולתי לפתור את הבעיות. אבל אני מאמין, שעצם השיחה היתה בעלת חשיבות ועודדה את רוחם.

האמת היא, שאני חושש כי השנים הקרובות יהיו קשות פי כמה. צפוי לנו מיתון מה באתגרים של הבנייה וההקמה והבעיות שאיתן נצטרך להתמודד יהיו יותר בעיות יום-יומיות, החל מ-שטחי טיסה ואימונים וכלה בתנאי שירות ותלאות השיגרה.

יהיו לנו פחות תקציב, פחות בינוי, פחות מעורבות ריגשית מצד החיילים. ולכן נידרש כולנו לסבלנות, ולגילויי הבנה מירביים.

★

הבסיסים החדשים נמצאים ברמה סבירה לתיפעול מבצעי במלחמה.

★

הפינוי, נמצא חיל-האוויר בתקופת פעילות מהעמוסות ביותר בתולדותיו.

תאוצת הבינוי, בתקופה זו — לא רק של שדות רמון ועובדה — היתה הגבוהה שידע החיל מעודו. במקביל קלטנו את מטוסי ה-F-16 ומרבית מטוסי ה-F-15. היתה לנו תעסוקה מבצעית — בלבנון, עד חודש יולי האחרון, בקצב יום-יומי. האתגרים היו גדולים וכמות העבודה שהשקענו היתה עצומה. כאב הפינוי נבלע בעבודה הקשה, והאתגרים והמשימות הקלו על כולנו להתמודד איתו. התעסוקה יצרה, אצלי וגם אצל אחרים, ניתוק מסויים מה-כאב.

זה לא הקל, כמובן, על אותם האנשים, שעברו פיסית מהבסיסים בסיני לבסיסים החדשים. צפינו זאת מראש, ולכן הטיפול שקיבלו הבסיסים המתפנים מגורמי המטה היה מעל ומעבר למקובל. היו תקופות, שהייתי לפחות פעם בשבוע באחד הבסיסים המתפנים, פשוט כדי לשוחח עם האנשים והמשפחות ולהעניק להם הרגשת שותפות.

ש: מן האמור לעיל, האם ניתן להבין שסך-כל הביטחון הלאומי של ישראל אל קטן יותר מבעבר?

ת: ביטחון לאומי אינו פונקציה של צבא בלבד. את הביטחון הלאומי מרכיבה קשת רחבה של נושאים כמו כלכלה, מוראל, עלייה, חינוך ועוד. גם הסכם השלום עם מצרים הוא ניסיון להגדיל את הביטחון הלאומי — תוך וויתור מסוים על המרכיב הצבאי שבו. אם אכן יחזיק השלום מעמד, הישגנו, בראייה לטווח ארוך, הישג משמעותי.

★

בסוף השנה יוכנסו לשירות חיל-האוויר סימולטורים חדשים.

★

ש: האלוף עברי, מהי הרגשתך ה-אישית עם הפינוי?

ת: הרגעים העצובים ביותר עבורי היו מיסדרי קיפול הדגל. ההרגשה ה-קשה חזרה על עצמה בכל בסיס מחדש. עם זאת יש לזכור שבשלוש השנים של

ש. : דיברת על תנופת בינוי מואצת. האם תוכל להגדיר את רמת המוכנות של הבסיסים החדשים, הן מהבחינה המבצעית והן מבחינת תנאי השירות בהם ?

ת. : מהבחינה המבצעית, הבסיסים החדשים נמצאים בהחלט ברמה סבירה לתיפעול מבצעי, אם נזדקק להם במל-חמה. אחד הבסיסים אפילו מקדים בכמה תחומים את הבסיס אותו פינינו בו בסיני. מיתקנים מבצעיים מסויימים בבסיסים החדשים הם מתקדמים יותר מאלה שהיו לנו — ויצריכו עוד תקופת לימוד עד שנפיק מהם את המירב.

את תנאי השירות הצבנו במודע במ-קום השני מבחינת לוח-הזמנים. לא את רמת תנאי השירות — עליה לא וויתרנו. אבל לוח-הזמנים נגזר, כמובן, מיעדיו של חיל-האוויר, שהם בראש ובראשונה מבצעיים.

תוך חודשיים-שלושה יסתיים בינוי המיתקנים המיועדים להעניק תנאי שיר, רוח, כגון שקס, קולנוע, מועדון, והם יועברו לידינו. יחד עם זאת, לאנשי ה-בסיס צפויה עוד תקופת הסתגלות, שאני מעריך אותה בכשנה.

אין די בכך שבונים שקס. אנשים צריכים להסתגל אליו, לשעותיו ולמקורו. מו במעגל חייהם היום-יומיים בבסיס, כדי שיוכלו לעשות בו שימוש יעיל. ב-רגע שייכנסו לשיגרה — הם יתחילו לשאוב נחת ממה שבנינו.

ש. : עד כמה דומים הבסיסים החדשים לבסיסים שהיו בסיני ?

ת. : יש הרבה דמיון ויש גם הרבה שוני. הפקנו את הלקחים המבצעיים מ-בסיסי סיני — ויישמו אותם לתשתית הטופוגרפית החדשה. ליתרונות הטור-פוגרפיים של עציון — אין תחליף. אילו היה תחליף — היינו מראש בונים את

הבסיסים ברמון ועובדה, כי האופציה הזאת היתה בידינו לפני 15 שנה. אבל התאמת התשתית המבצעית לשטח ב-בסיסים החדשים שבנגב טובה. ובסך-הכל ניתן לומר, שהבסיסים החדשים עולים על אלה שעזבנו.

לעומת זאת, במבנים, שאין להם השלכה מבצעית קבעה עלות היעילות. חלק מהם העתקנו ובינונו בדיוק כפי שהיו בנויים בבסיסים בסיני.

אם היינו יכולים לבנות את הבסיסים החדשים בחמש שנים — היינו חוסכים כשליש מהמחיר.

ש. : עבודת הבינוי בבסיסים החדשים הוטלה על קבלנים זרים. האם ישראל היתה יכולה לעמוד בקצב הבינוי הזה בכוחות עצמה ?

ש. : מאחר שמרכיב הזמן היה הדור-מינאנטי בבינוי, שילמנו תמורת הקצב המואץ בעלות יותר גבוהה. אם היינו יכולים לבנות את הבסיסים בחמש שנים, היינו חוסכים, להערכתך, עד כדי שליש מהמחיר. אולם, הקצב המהיר הכתיב גם את הצורך בקבלנים זרים. לדעתי, לא היינו יכולים לסיים את ה-פרוייקט במועד אילו עבדנו עם קבלנים ישראלים. כאשר הזמן הוא הקובע יש חשיבות עצומה לאינטגרציה בין ה-גורמים העובדים השונים. לא יכולנו להרשות לעצמנו לבנות בשלב אחד את הדת"ק ובשלב הבא לחבר את החשמל, ויום לאחר-מכן מים ודלק וכו'. נאלצנו לעשות הכל יחד. לכן היתה חשיבות לגוף על מפקח שיבצע את האינט-גרציה בין הקבלנים השונים. אנחנו איננו מאורגנים כאמריקנים לעבודה מ-סוג כזה. אך גם לגבי האמריקנים ה-פרוייקט נחשב גדול וברמה בינלאומית.

לא היינו יכולים לסיים את ה-פרוייקט במועד אילו עבדנו עם קבלנים ישראלים.

ש. : באיזה שלב נמצא בסיס נבטים (תל-מלחתה), שאותו בונה ישראל בכוחות עצמה ?

האלוף דוד עברי בנחיתה אחרונה בבסיס חיל-האוויר אופיר

מטוסים — אבל אין לנו אמצעים. כמו-
כן, היינו יכולים להפיק יותר מכל
מטוס — אילו היו לנו יותר טכנאים.
יש עוד הרבה תחומים, בהם אפשר
להשקיע כסף וכוח-אדם ולהגדיל את
חיל-האוויר — שלא אילוץ השטח הוא
המפריע בהם.

ייתכן, שבעתיד ישפיע השטח על גי-
דול בתחומים מסויימים — כמו מטור-
סי-הקרב, למשל. אבל זה בוודאי לא
יקרה בעתיד הקרוב. היום בעיית התק-
ציב היא כל-כך קריטית — שהיא מש-
פיעה על התיכנון הרב-שנתי של פני-
לות חיל-האוויר בכל תחום.

★
החסם העליון להתפתחות חיל-
האוויר כיום הוא אילוצי התקציב
וכוח-האדם.

★
ש. : האם בעקבות הפינוי, יעלה מש-
קל הסימולטורים בחיל-האוויר ?
ת. : בהחלט. בסוף השנה יוכנסו ל-
שרות בחיל-האוויר סימולטורים
חדשים, רציניים מאוד ויקרים-מאוד,
שיתנו לנו דחיפה רצינית גם בטיב ה-
הדרכה וגם בכושר התיחקור. אני
סבור, שהסימולטורים יחסכו לנו
שעות טיסה רבות ויקרות.

לארצות-הברית, למשל, יש סימולא-
טור אחד, שאנחנו היינו מסכימים ל-
קבל בכל עת. לסימולטור הזה קור-
אים מזינת נבאדה. האמריקנים מצי-
בים במדבר נבאדה סוללות-טילים מכל
הסוגים, מדמיין כזה ומדמיין אחר —
ומתאמנים. אבל שטחה של מזינת נבא-
דה הוא כמו כל שטחה של מזינת-יש-
ראל. אנחנו נאלצים להסתפק בפחות...
קיים הבדל בין הסימולטורים של
היום לסימולטורים שהיכרנו בעבר.
זהו לא רק מיתקן שבתוכו יש חושך
ומדריכה. היום מתבצעת סימולאציה
מליאה של כל הכוח העובד וטס סביבך.
כך אתה יכול לקבל תיחקור נכון. ה-
נטייה הטבעית שלנו כטייסים היא
להסתכל קדימה, אל הזנב שלפנינו.
ואם בינתיים הפילו אותנו מאחור, זה
כבר לא חשוב... שיטת הסימולאציה
החדשה מאפשרת לנו להפיק את המי-
רב מכל שעת הדרכה.

יחד עם זאת, אם חיל-האוויר יהיה
טוב רק על סימולטורים — הוא גם
ינצח רק בסימולטורים...

★
לפי תיכנון חיל-האוויר, בסיס נ-
בטים יתחיל לפעול כבסיס מבצעי
בשנת 1983.

★
ש. : האם הצטמצמות שטח המדינה
אינה יוצרת חסם עליון לגידולו של
חיל-האוויר ? האם איננו מגיעים עד ל-
שיא כלשהו, שאחריו פשוט אין אפשר-
ות להתפתח יותר ?

ת. : שטח הוא בהחלט אילוץ של
צבא או חיל-האוויר. במדינת-ישראל,
האילוץ הזה הוא אפילו בעל השפעה
גדולה יותר מאשר בארצות אחרות.
הוא פועל גם על כמות בסיסי-תעופה
וגם על שטחי-אימונים.

יחד עם זאת, היום אילוץ השטח כ-
שלעצמו אינו מהווה חסם להתפתחות
חיל-האוויר. החסם העליון לגידולו של
חיל-האוויר כיום הוא אילוצי התקציב
וכוח-האדם. אנחנו יכולים לרכוש יותר

הורדת הדגל בבסיס עציון — „הרגע העצוב ביותר”
ת. : פרויקט נבטים מתקדם, בקצב
פחות מהיר מזה שבו היינו רוצים. יש
לכך שתי סיבות : הסיבה הראשונה
היא הקיצוצים בתקציב והשנייה —
פינוי הבידואים.

אנחנו נוקטים במדיניות של הבנה
עם הבידואים ומשתדלים לא להיכנס
איתם לסיכסוכים מיותרים ; לכן ההת-
קדמות שלנו איטית. אבל הבסיס מוקם
ויחידות הבינוי ביצעו גם אילתורים
בשטח, כדי למנוע חיכוכים ובעיות עם
עם הבידואים.

אילתור נוסף הוא העברת מיתקנים,
ששימשו את האמריקנים ברמון ועוב-
דה, לנבטים. השימוש במיתקנים אלה
מאפשר לנו להמשיך ולבנות את הבסיס
תוך היסכון באמצעים כספיים.

לפי תיכנון חיל-האוויר, יתחיל בסיס
נבטים לפעול כבסיס מבצעי בשנת '83.
היינו מעוניינים בהאצת הקצב, אלא,
שכאמור, הדבר תלוי בהגדלת התקציב
שכרגע, לצערי, אינה נראית בעין.

פרידה מעציון

אז מתחיל תחומי שורק, אז פלצה אל המסית נאספה • בקצה ההיסס מתחיל שית מזהרי
 להקוצ מתוק האספלט • גם המחנה נאסף אל עצמו וכאלו הצטמק והתכווץ • ובהר הרוח
 מתלפת את הדידותה אתהק שלי חריס, אל תוק ענפי העץ • העץ אשר נשתל אל תוק הסלע,
 הקומפוטור והאמהה • והיה לכתם-יכך שפליץ אל ההקצה והפיר את השלווה •
 והפק את אלף האהנים הקשוחה לרכה, לעדינה, לטובה • ואשר, אולי יותר מכלי המלחמה,
 היה כאן לשמח הציונות, לעבר עציון • ועתה היעשה עת ואנחנו נכרזים מאק - שדה-עציון ••

עוד מעט, עוד מעט • התאריק הולך וקרה • והדגים הנתלשים מן הזוח, כמו תולשים קמחות
 מן הלה • - הלא אנחנו זוכרים • זוכים את כולם • את כל אהרי הקנייך • את אלה אשר
 המריאו מן ההיסס הערי ונותנו אי-שק בשמים • את אלה אשר שבו לבאן וצלקת האש
 הנפש • והק עצין מנחמק בין הטלמק, בין האי-פה והאי-שק • ואת אלה אשר חכו להק
 כאן, להביט בהק חוצים ללא חוצים • - אנשים טובים, אנשים אחיזים, מלאכים בעלי קנייך
 פצועות מלאות חורים ••

פרידה מעציון • העין מקיפה את האופק • הלה מתקומק וצועק: לא! השוק כניק והשוק
 אופני • אהל הדעת אומרת: הנינו היסס והכתר החיל הוא היהוש • אק כל אהן וכל כל של
 הטון בו • הלא הק אהן הפנה והמסד לשוק • כי לולא עמנו, לולא הכוח הערי היצוק •
 הכל מסתול והכל דיר מטוסים, הכל הרצל - והכל עמדה הלה כל צוק • הכל פלצה המיזבוג,
 הכל כנף הנוסקת כצינור • - האק היינו כואים את השמש? היינו כואים את האור? ••

והכו, פרידה מעציון • עשיו משהו הנוץ הערי, ההקצת-הירח • ופתאוק נדמה כי הזאת
 טמון לה הצנחן, הקוד הסודי, המפתח • והוא סודה העמוק של הציונות, פסק-הדין הנחיל
 והצו החולי • האומר כי גם השעה שאש גהינוק סהיבה וכל העולם מתפוצץ • אל תשכח
 כי יש בית, אל תשכח כי יש ילד, אל תשכח כי יש עץ! ••

פרידה מעציון • לא עוד המסלולים האנוכים, לא עוד פסאות היכניט, לא עוד האלף הזאת ונופה •
 מרחוק מכים מאפי השקט והשוק, גם אק עצין נשמה שאן החול בסופה • ובק,
 היי שלוק היקעה ינה שלי, היי שלוק היסת דשא, היי שלוק אלף חידה • - האהנים
 וההטון נשאנים כאן, אנחנו לוקחים איתנו את האנדה ••

זריחה בבקעת הירח

מאת אהרון לפידות

„ונעבור מאת אחינו בני-עשו היושבים בשעיר מדרך הערבה מאילת ומעציון גבר.“

(דב' ב' 8)

החלטה להקים בסיס לחיל-האוויר ב- עציון. ביולי אותה שנה פורסמה הור- את תכנון בסיס על-ידי מפקדת חיל- האוויר.

וכך תיאר חיים גורי את המקום ב- ספרו „עד עלות השחר“. „כאן נתגלה הנוף הקרוי בפי הסיירים בשם המסתור- רין והיפעה: „בקעת הירח“. הנוף חרג מממשות החושים, טיפס נטרף בסול- מות הדמיון, הגיע נשגב מבינתנו ל- תחום ההזייה. רכסי הרי גראניט שחור- רים-סגולים המקיפים בקעה המאכל- סת קונוסים של אבן שחם קפלה כמור- תם. משחק גוונים כהה, פני קרקע קד- מונית, דומה זה עתה יצאו מתחת ידי הבורא. תיגע בהם, תשיב ידך נחרד; עדיין לוהטים הם! חתימת שיח או אילן בל ייראו. נוף צחיח, עקר. נוף ה- מכסה על עצמו, הבז לבני-אדם. מיליוני שנים התבזבו יופי זה מבלי שאיש כינהו בשמו, מבלי שהעיר עליו משורר בסערת מילים נפתלות וגדולות. בקעת הירח. נוף הסהר הרחוק, ארץ הכתמים האפ- לים, כאן חבויים העושר וההפתעה. כאן קילומטרים אחדים צפונה מהים... צור- קי השחם... מכשול עצום לתחבורה ו- לסיורים.“

„באתי, ראיתי, נדלקתי“

באוקטובר 1970, הוקמה יחידה מטאורולוגית לצורך ביצוע מדידות ב- איזור. לאחר עיכובים שונים, ירדה ה- חולייה לאיזור בראשית נובמבר 1971. חיילי היחידה לחמו בגבורה בחורף הקר (טמפרטורה של מינוס 6 מעלות בלילה!) אבל סבלו מבעיות נוספות כ- פי שעולה מביקורת, שערך קצין רפר- אה מחוז אילת בדצמבר 1970:

„... החובש יצא לביקורת למשך שבוע ימים מבלי שנמצא מחליף במקום... שי- רותים — מלאים עד הסוף, ניתנה הור-

הנותרים בבסיס, כי נעשה צעד מכריע בנסיגה הבלתי-נמנעת של עציון ממעמד „הבסיס המשוכלל ביותר במזרח התי- כון“ לסתם מסלולים במדבר. לרבים הזכירו מראות הנוף החשוף החצוי ב- פסי האספלט השחורים את ימי עציון הראשונים.

עשר שנים פרח הבסיס היחיד וה- מיוחד במינו הזה כשהוא לועג לכל ה- תחזיות הקודרות, הסטאטיסטיקות ו- איתני הטבע. עתה נסגר המעגל. עוד לפני מלחמת ששת הימים החלו גישושים לקבלת החלטה עקרונית ל- בניית שדה-תעופה חדש לחיל-האוויר. כתוצאה מהמלחמה גדל שטח המדינה בצורה משמעותית, והגבולות התרחקו ממרכזי האוכלוסיה. חילות האוויר ה- ערביים התעצמו, ובד בבד גדל גם סד"כ חיל-האוויר הישראלי. שדות-התעופה ה- קיימים לא יכלו לענות עוד על דרישות התכנון של חיל-האוויר ונוצר צורך מיי- די בבסיס נוסף.

מכיוון שהאויב העיקרי באותה תקופה היתה מצרים — הוכרע על הק- מת הבסיס בדרום הארץ. בוויכוח ש- התפתח בחיל-האוויר, התנגד סגן מפ- קד חיל האוויר דאז, בני פלד, להקמת השדה בעציון מסיבות של עלות אחז- קה גבוהה, סיבוכ אמצעי הגנה וחר- סר יעילות התקפתית. בסופו-של-דבר הוכרע הוויכוח לזכות הקמת הבסיס בעציון על-ידי מפקד חיל-האוויר, מוטי הוד, בתמיכתו של ישעיהו ברקת.

צוות בראשותו של מפקד חיל-האוויר יצא במסוק לאיזור כדי לבדוק את כל האתרים הבאים בחשבון. לבסוף נקבע המיקום המדוייק: קע-אל-נאקב, ב- אזור מינחת או"ם לשעבר. המקום קי- בל את השם עציון לפי עציון-גבר ה- תנ"כית. ב-17 ביוני 1969 הודיעה ה- ממשלה לרמטכ"ל ולעוזר שר הביטחון, במכתב חתום על-ידי חיים ישראלי, על

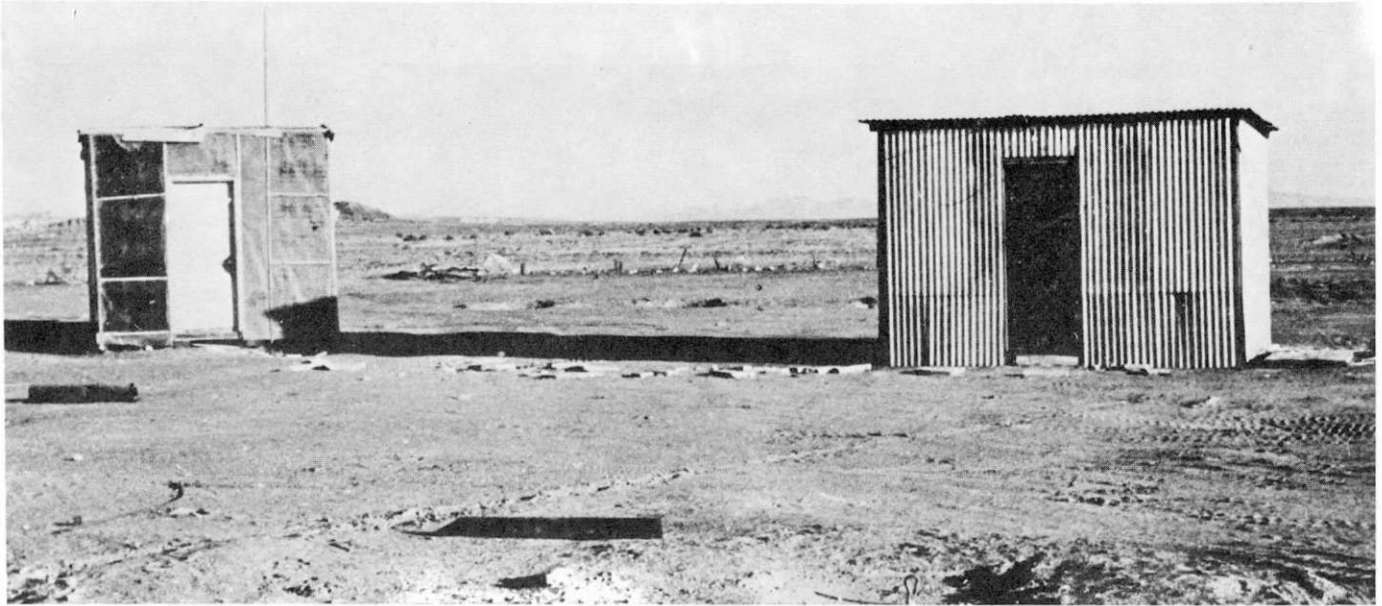
מבנה עצום של מטוסי קרב המ- ריאו בזה אחר זה מעציון כשמגמת פניהם — דרום. נ' מפקד טייסת, הוביל את המבנה העצום. ברביעייה הראשונה — מפקד חיל-האוויר, ה- אלוף דוד עברי, ראש מינהלת שדות התעופה, תא"ל משה ברטוב ומפקד ה- בסיס אל"מ מ'. בשאר המטוסים — כל מפקדי הטייסת לשעבר (חוץ מ- אחד), טייסי מילואים, וותיקי הטיי- סת. מעל לנביעות הסתדר המבנה ופנה לשוב צפונה.

דקות לא-רבות קודם לכן, במסדר מרשים וצנוע, בהקשבה שאינה מעשה של יום-יום במסדרים שכאלה, עמדו חיילי הבסיס והקשיבו לדברי פרידה של מפקדם מהטייסת העוזבת: „עוד מעט יורדים אתם למטוסים, הם יו- תנעו, יאופסו, וימריאו מכאן. לאחר- מכן תרד דממה על הדירים האלה, שראו אתכם במיטבכם“. ואכן כך היה. המהומה של טרם המראה היתה קצרה, למרות מספר המטוסים הגדול. המטוסים הותנעו, הסתדרו ברביעיות על המסלולים — והמריאו.

החיילים שעל הקרקע נותרו עומדים על מקומם, נועצים עיניים ברקיע. תוך דקות מעטות התנגלגל ובא רעם מדרום. המבנה כיסה את עין השמש והטיל צל ענק על הבסיס. עוד רגע, והקרקע רעדה מעצמת הפלדה שבאוויר. רגע נר- סף של רעש מחרש אזניים — והמטר- סים נעלמו בכיוון צפון, אחר-כך היתה דממה. דממה מוחלטת, כמו שרק מדבר יודע.

יותר מכל הטקסים, הורדת הדגלים והמסיבות החגיגיות סימנה עזיבת טייסת את קיצו המבצעי של בסיס עציון. במשך תשע השנים האחרו- נות, מאז הגיעה לבסיס, נתנה ה- טייסת את הטון. עתה, משעזבה את עציון על-מנת שלא לשוב — הרגישו כל

„כמה צריפים בקצה המסלול — זו היתה ההתחלה של עציון“

היה לנו טלפון אחד למטה חיל-האוויר, וניצלנו אותו להתקשרות שלוש פעמים ביום כדי להודיע שאנחנו עד-יין בחיים...”

היום ממש קשה להאמין עד כמה היו התנאים בבסיס יוצאי-דופן.

סיפר שלמה בריינס, מוותיקי הבסיס: „בחדר שלנו לא היה חשמל. כדי לקבל תאורה מתחנו חוט חשמל למגורי בנות בבניין הסמוך ותקענו אותו לשקע. מור-בן, שבכל פעם שהבנות רצו לעשות תה היתה משתררת אפלה במגורים. פשוט מאוד: כדי לחבר את הכף החשמלית, היו צורך לנתק את הנורה שלנו. היו לנו בחדר נרות בהיכון מתמיד, ומרבית

שנה לאחר-מכן, באוקטובר 1971, הוקמה יחידת-האם של בסיס עציון ו-בראשה הועמד סרן, היום סא"ל ח'. סיפר ח': „שמעתי, שהולכים לה-קים שדה-תעופה בעציון וירדתי לראות. באתי, ראיתי ונדלקתי. ביקשתי ראיון אצל אל"מ ישעיהו לזרסון, שהיה אז ראש מחלקת השלישות בחיל-האוויר, והתנדבתי להיות קצין המינהלה הרא-שון של הבסיס העתיד לקום. כשהגעתי, באוקטובר 1971, לבסיס מצאתי מסלול אחד, דת"ק לא גמור, מבנה-מגורים אחד וכמה צרי-פים בקצה המסלול. על חשמל לא היה מה לדבר. הזרם החלש היה פרי טיר-טור הגנראטורים.

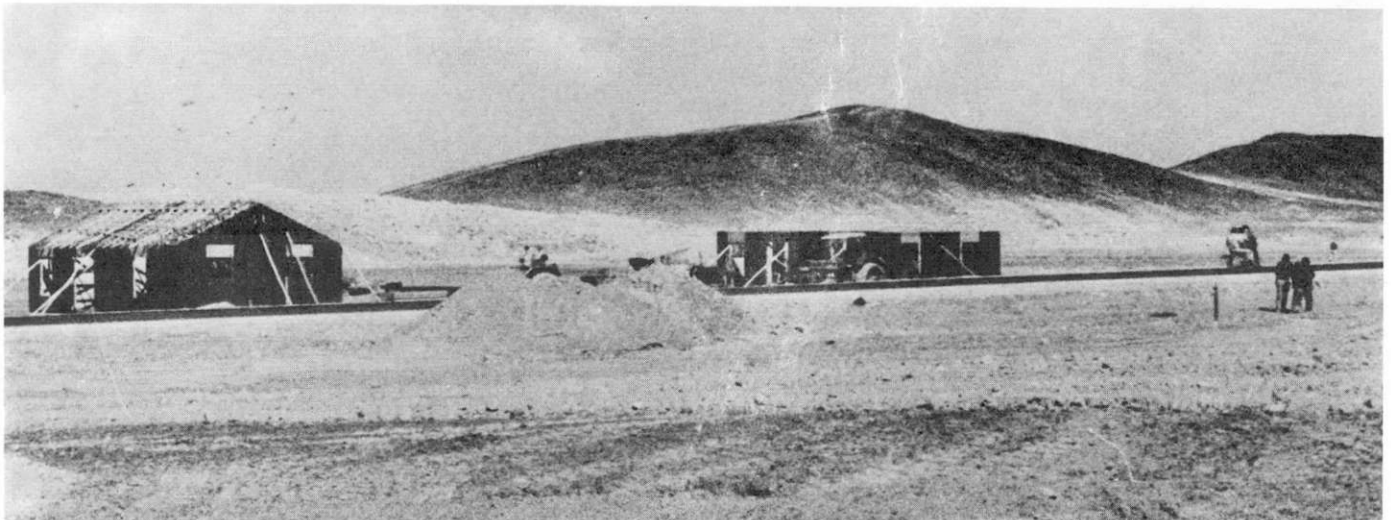
ראה לסוגרם ויש לבנות מייד שירותים חדשים...”

אשפה — נמצאת בפינה של המחנה, יש לבנות בור-אשפה.

מים — עוקב-המים שברשות היחי-דה חלוד ואינו כשיר לשימוש. יש להח-ליפו (בינתיים אין לשתות מים מה-עוקב).

מזון — אין מיתקן לשמור מזון...” נו, אם אי-אפשר לאכול, ואסור לש-תות מים — סביר להניח שיפתרו מ-אליהן בעיות השירותים המלאים ופי-נת האשפה...”

בעיות או לא, בראשית נובמבר 1970 נחנך השדה רשמית על-ידי מפקד חיל-האוויר מוטי הוד.

הבסיס צומח במדבר

מפקד חיל-האוויר, מוטי הוד, חונך את בסיס עציון

הפעילות שלנו התרחשה לאורם. החדר שבצד השני של המסדרון, לעומת זאת, היה החדר של גף קשר. היה להם: חוט ישיר של תאורה, קו טלפון חיצור-ני (היחיד בבסיס), מקרר, גז ומערכת סטריאו — מה הפלא שכל הלילה שר-צו שם הבנות והמסיבות נמשכו עד אור הבוקר? לא רק שלא היה לנו כלום, גם לישון כהלכה לא נתנו לנו..."

ממשיך ומתאר ח': "כמובן, ש-עיקר דאגתנו היה לשמור על הכושר ה-מבצעי של הבסיס, כלומר — לשמור על מסלול כשיר להמראות ונחיתות. עוד לא היו לנו טייסות קבועות בבסיס, אבל טייסות שונות פרסו אלינו. מכיוון שלא היו לנו מטאטאי-מסלול מכאניים — נאלצנו לעשות את העבודה ביד-יים.

כך, לאחר כל סופת חול או אבק — שהן תדירות מאוד בעציון — היו יוצ-אים כל חיילי הבסיס עם מטאטאים ומנקים את רחבת החנייה ומסלולי ה-מטוסים."

בניין המגורים היחיד היה מרכז ה-חיים בעציון ובו, בעצם, התרכז הכל. קומה ראשונה היתה מפקדה, מרפאה, שקם ואפסנאות. קומה שנייה שימשה למגורים לבנים ובנות. חיי השיגרה סב-בו סביב קליטת ציוד במשך היום ו-ארגונו במשך הלילה. "זה היה די מפ-חיד," נזכר ח'. "הייתי צעיר והרגש-תי שעל כתפי מוטלת אחריות עצומה. כמפקד יחידת-האם הייתי, למעשה, ה-סמכות הבכירה בשטח — והאחראי ל-אירגון הבסיס כהלכה. הבנתי, שאם אוותר אפילו על קוצו של יוד בנושא משמעת — הדברים יכולים להידרדר ולצאת מכלל שליטה במהירות רבה. הבידואיזם ארב מעבר לגדר ולא הת-כוונתי, אף לרגע, לתת לו דריסת-רגל בתוך הבסיס. בד בבד הקפדתי, שאני שים יזכו ליחס הוגן וחופשי מעבר ל-שעות הפעילות. הקפדתי, שיהיו בנות בבסיס. האוירה הייתה טובה תמיד — למרות לחץ העבודה הבלתי-רגיל.

חדר-האוכל, למשל, הוקם ארעית ב-סככת הנ"מ. בביקור, שערך סגן-מפקד חיל-האוויר דאז, בני פלד, הסתבר כי חדר-האוכל עדיין אינו מוכן להפעלה. ניתנה הוראה להפעיל אותו תוך יומ-יים. נכנסו אליו והתחלנו לפעול מתו-

נטיעות ראשוניות בבקעת-הירח

ראשון של הבסיס.

יאלו שביט נולד בנס-ציונה, דור רבי-
עי בארץ. ב-1953 התגייס לצה"ל, וב-
1955 סיים את קורס הטיס. במבצע
"קדש" טס על מטוסי מיסטר, והפיל
שני מטוסי וומפיר מצרים בקרב-ה-
אוויר המפורסם בסביבות המיתלה.
ב-1963 עבר לבית-הספר לטיסה, ו-
היה ממקימי הצוות האירובאטי הסי-
לוני במטוסי פוגה. במלחמת ששת-הי-
מים פיקד על טייסת סופר-מיסטרס, ו-
במלחמת ההתשה הטיס סקייהוקים
ופאנטומים, עד שיקבל את הפיקוד על
עציון.

מספר יאלו על פגישתו הראשונה עם
המקום: „ירדתי בטיסה אזרחית לאי-
לת. המתין לי טנדר עם עובד, שלא
היכרתיו. בדרך תחתיתם לקח אותי ל-
איזה שטח בבקעת-הירח. ניצבו שם
פחונים קטנים. זה היה מראה עלוב.
כאן! אמר לי העובד, מה כאן?! —
אני שואל, כאן יקום שדה-התעופה.
כאן — כלומר: בתוך הלא-כלום, ב-
תוך המדבר. רחוק מכל יישוב. מי יבוא
לשרת כאן? איזו משפחה תחיה כאן?
מי ירצה לעזוב את החיים המסודרים,
ליד הבסיסים הוותיקים, במרכז או ב-
צפון הארץ ולנדוד במדבר?!”

„אלה כל האורות, המפקד!“

באותה תקופה, הגיע למקום קצין
אפסנאות טרי, שממש נלחם על הזכות
לשרת בעציון: מ', היום מפקד טיי-
סת המינהלה של הבסיס.

נזכר מ': „למרות שהיה קשה
מאוד בהתחלה. המיתקנים הגיעו ב-
איחור, לא היו מקומות לינה, איכסון
הציוד היה ארעי — היתה לאנשים
הרגשה מרוממת. לכולם היה ברור, ש-
אכן עושים משהו חשוב; לחיל-האוויר,
לצה"ל, למדינה. אף אחד לא חיפש תנ-
אים. העיקר היה — לרוץ קדימה.“

„זמן קצר לפני הגעת הטייסת ה-
ראשונה, הגיע מיראז' כדי לטוס
טיסת-לילה ראשונה. את המיראז'
הדור-מושבי הטיסו יאלו וא' (ש-
לימים היה המפקד השני של הבסיס).
הם נחתו והמתינו לרדת החשיכה.
קצין, בוא הנה, קרא לי יאלו בשעת
דימדומים. תדאג, בבקשה, שכל האו-
רות של הבסיס יודלקו, בסדר? גיחכ-

תוצאות סופת חול: חיילי הבסיס במאמץ ניקוי מרוכז

או מגורים, למשל. לבסיס הגיעו מש-
פחות ראשונות והיה צורך לשכן אותן
בדחיפות באילת כי הדירות הראשונות
בבסיס היו מיועדות להיות מוכנות רק
כעבור שנתיים.

„ירדתי לאילת והלכתי למתווך די-
רות, נזכר ח'; „כדי לראות דירות
שונות. מה שמצא חן בעיני — קניתי
בו במקום. ואיזו, עיר' היתה אילת לפ-
ני עשור... אבל זכינו לשיתוף-פעולה יו-
צא-מן-הכלל מצד כל התושבים, שיתוף-
פעולה המתבטא עד היום בקשרים
אמיצים מאוד בין הבסיס והעיר.“

במאי 1972 הוקמה מינהלת תכנית
עציון ובראשה הועמד סא"ל אהרון
(יאלו) שביט, שלימים היה למפקד ה-

כו עם ציוד פריסה. נוכחותנו הפעילה
לחץ על הקבלנים, שהזדרזו לסיים את
העבודה. והשיטה הזו עבדה בכל המק-
רים...“

כאן יקום שדה-התעופה

הקשיים בתחילת הדרך היו קשיים
פרוזאיים לגמרי: מחסור במים, למשל.
היתה הקצבה יומית למים. ואם המים
היו אוזלים לקראת ערב — פשוט לא
היו יותר מים! איך מגדלים צמחים
בלי מים? „גונבים מעט מים (מתו-
קים!) מאלה המיועדים ליישור וסלי-
לת השטח, ונוטעים נטיעות ראשונות
באמצע המדבר.“

כשאין תחנת דלק — חייבים לגלגל חביות בידים

מיסדר ב"מיני"

הטייסת והבסיס — הזניקו אותם קדימה בקצב מסחרר.

מטוסים מיטלטלים ברוח

נזכר אל"מ פ': הגעתי לראשונה ל-
עציון ביולי 1973. מצאתי שם מה ש-
ציפיתי למצוא: לא-כלום. כמה מבנים
מפוזרים, עבודות עפר בכל פינה וטור-
פוגרפיה מיוחדת במינה. הריס, ערוצים
גיאיות — נוף פראי, בראשיתי, בתולי
ומשגע. מזג-האוויר נע בין קיצוניות של
40 מעלות ביום ל-6 מעלות בלילה. ה-
שמיים היו כחולים רוב ימות השנה,
אבל כשכבר ירד גשם — זה היה שיט-

יימת לבסיס הזה, "מספר מ'.", התנ-
אים כאן היו אחרים מהתנאים בכל
בסיס אחר בחיל-האוויר. ראיתי בבניית
כוח צוות את המשימה העיקרית שלי.
להבדיל מהמצב בטייסות אחרות, נאס-
פה אצלנו בטייסת קבוצת טייסים צעיר-
רים, כמעט כולם ללא ניסיון קרבי. כדי
שהטייסת תהיה מוכנה למלחמה, "זי-
ווגנו" טייסים צעירים וותיקים כך ש-
סך-כל הניסיון בכל מבנה — יספיק."

אל"מ פ' פיקד על טייסת הסקייהר-
קים בשנותיה הראשונות. בינו וב-
סיס עציון נוצרה, "כימיה" מיוחדת
ממבט ראשון, והלהט שהשקיע בפיתוח

תי והנפתי את ידי סביב ; אלה כל ה-
אורות של הבסיס, המפקד. והם המ-
ריאו..."

בספטמבר 1972 קצר עציון פרי רא-
שון של מאמצי בנייתו הבלתי-נלאים.
אל הבסיס הגיעה הטייסת הראשונה ;
טייסת מיראז'ים שמפקדה הראשון
היה א'. מעתה היה עציון לכנף מבצ-
עית.

מספר מ': "מובן, שמייד החלו
בעיות חדשות: בעיות השיכון... ממש
כמו היום, גם אז החלו המשפחות ל-
התלונן שהבסיס רחוק, ואיך יגיעו ה-
ילדים לבית-הספר, ואין מים... מפקד
חיל-האוויר, מוטי הוד, עשה לילות כ-
ימים בחוגי-בית באילת ובבסיס כדי ל-
שכנע את כולם — והצליח. והראייה —
שיכון משפחות לתפארת, ששימש ל-
אחרונה כ...נקודת-מצוא לקיטורים
חדשים על השיכון בעובדה. הקלת-
מה בתנאים הביאה פתיחתו של ה-
קולנוע. התחכמו: לראשונה מזה אלפ-
יים שנה מוקרן סרט בעציון...

יחד עם חנוכת הקולנוע, נפתחו ב-
שיכון המשפחות השקם והמירפאה.
תחנת-דלק קבועה תפסה את מקום
חביות התידלוק. המדבר החל משנה
פניו.

בלב הוד הקדומים צמח והתפתח
בסיס שהיה, "המלה האחרונה" של ה-
טכנולוגיה המודרנית. כבין-לילה היכ-
תה שם שורש גם צמחיה רבגונית עשיר-
רה, שלא היתה שם מעולם. בצל מס-
לולי טיסה ומוסכים מתוחכמים —
כתמי ירק, עצים ופרחים. בעקשנות ו-
אהבה אין-סופיים קיבל הנוף הפראי
מימד נוסף. רכסי הגראניט השחורים
שמסביב, העוטרים את בקעת אבן ה-
חול הנובית הצהבהבה, והזריחות וה-
שקיעות באדום-סגול, זכו לתוספת יור-
קה. הניגודים היו מהממים.

סקייהוקים בזינוק מסחרר

בקיץ 1973 הצטרפה לבסיס טייסת
נוספת: טייסת סקייהוקים.

באותו יום עצמו קיבל את הפיקוד
על הטייסת ה"וותיקה" מ' שבהמשך
היה המפקד האחרון של הבסיס.

"היה צורך בתקופת הסתגלות מסו-

כתם ירוק ופורח על רקע נוף בראשית

פון וכשהיה אבק — זו היתה סופת-חול קשה, שטילטלה את מטוסי הבסיס מחנייתם ושיחקה בהם כבצעצועים.

משרדי הטייסת שמצאתי היו ארבע חדרים במגורי חיילים. בחדר אחד היה ברז מים, ובחדר שני קיר דיקט, שמאחוריו המרכזיה הארעית של הבסיס. מחדר שגודלו 2x3 עשינו חדר תדריכים בלי שום אמצעי-עזר.

בבוקר — כפור, בצהריים — לוהט

כשהגיעו המטוסים העמדנו אותם בליין חשוף בחוץ מאחר שדירים עדיין לא נבנו.

תנאי העבודה של המכונאים היו בלתי-נסבלים. קודם-כל בגלל מזג-האוויר: בבוקר שרר כפור ובצהריים להט מתכת כד, שכל מגע בה היה מסתיים ממש בכווייה.

מצד שני, הציוד שהשתמשנו בו היה ארעי. הפסקות החשמל היו תכופות, ובעציון כשהשתרר חושך, זה היה חושך מצרים אמיתי!

הטייסים שירטטו מפות על הברכיים, והיציאה למטוסים נעשתה בחול, כי כביש מחבר עדיין לא היה.

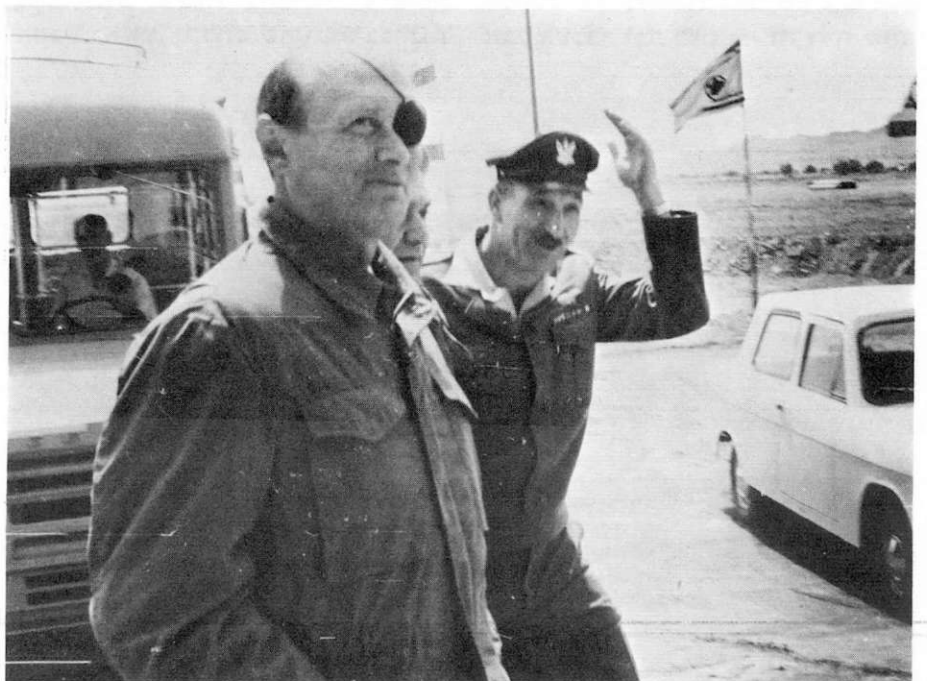
תנאי הטיסה בבסיס, לעומת זאת, היו יוצאים מן-הכלל. אזורי טיסה נרחבים ממש מתחת לאף. מיטווחים למטוסים — מעבר לגדר. אפשר לנצל שעות רבות בכל יום — וימים רבים ביותר בשנה. יעילות הטיסות היתה צאת-מן-הכלל. חוץ מהטיסות היתה הרגשת השותפות למאמץ הבנייה, שכולם יכלו לראות את תוצאותיו בעיניים. ההתקדמות היום-יומית של עוד מבנה כאן, ועוד סככה שם יצרה מוטיבאציה אדירה אצל החיילים. הוסף לי כך את הריחוק ממרכז הארץ (חייל יצא הביתה אחת לשלושה שבועות) ומייד יתברר מדוע נוצרה בעציון מיסגרת חברתית, שלא היה לה אח ורע בחיליה-אוויר.

„הבסיס היפה ביותר שראינו“

הטייסת שלנו בלטה אפילו על הרקע הזה. קודם-כל היינו רבים פי שניים מ-

מסיבת הפרידה למפקד הבסיס, יאלו שביט

שר הביטחון, משה דיין ז"ל, ומפקד חיל-האוויר, מוטי הוד — בעציון

המכונאים עבדו בטייסת מסביב לשעון

ראש הממשלה, גולדה מאיר ז"ל, הרמטכ"ל דוד אלעזר ז"ל, ומפקד חיל-האוויר, מוטי הוד בעציון

טייסת רגילה. עשינו מספר גיחות גדול ליום. לא מעט לילות טסנו במשך כל הלילה כדי להספיק לבחון את כל הטייסים הצעירים.

הגודל שלנו, ההווי המיוחד שלנו, ר' הדחיפה הבלתי-פוסקת קדימה הוציאו לטייסת שם בבסיס, וגאוות היחידה ש' לנו הרקיעה שחקים.

אישית, נקשרתי לעציון כפי שלא נק' שרתי לשום בסיס אחר בחיל-האוויר. השותפות ליצירה, ההשקעה העצומה, שהשקעתי כאן נתנו בי את אותותיהם.

כאשר טסתי, במטס הפרידה מעצ' יון לא יכולתי שלא לחשוב על כך. מעבר לזה שבנתי משהו שרציתי שישאר ב' ידי חיל-האוויר ואני מצטער על שחיל' האוויר עזב את עציון — נראה לי שלא אוכל להתקשר לבסיס אחר באותה צו' רה. עוד בסיס כמו עציון — לא יהיה."

בעת שנחתמו הסכמי קאמפ דייויד היה בסיס עציון היהלום שבכתר חיל' האוויר. אל"מ א' החליף את יאלו בפני' קוד על עציון, והבסיס החל לקבל את עיצובו הסופי: עם טייסות חדשות ומבטיחות, עם צמחייה ירוקה ועשירה, שעטרה את הבסיס מכל עבר, עם שי' כון משפחות לתפארת, בריכת-שחיה, מועדונים — ותפיסה מבצעית מעולה שגרמה לאורחים מחו"ל להפטיר לא פעם בקנאה מוסתרת: "זהו הבסיס ה' משוכלל ביותר — והיפה ביותר שר' איננו."

כשבאה גזירת הפינוי — סירבו האנ' שים להאמין. אבל הציוד המיכאני ה' כבד שבבסיס — שבת. מגדל-הפיקוח החדש נשאר חשוף באמצע הבנייה ונג' טש. בפינות שונות של הבסיס החלו ל' הצטבר מכולות-ענק, שנועדו לאיחסון והעברת הבסיס כולו למקומו החדש.

למעשה, נגזר על בסיס עציון שלא יידע אף יום אחד של שיגרה נורמא' לית. הוא היה בבנייה, במלחמה, בפני' רוק — ולא שקט על שמריו אף לרגע. אבל אין להניח שהדבר פגם כהוא-זה בקשר העמוק של חיילי עציון לבסיסם. נהפוך הוא. רבים רבים מהם משוכנ'

סוללים את המסלול של עובדה

עיים בצדקת דבריו של אל"מ פ' שאמר:
"עוד בסיס נזה — לא יהיה!"

סיכם המפקד האחרון של עציון,
אל"מ מ', בטקס הורדת הדגל בבסיס:

עומדים אנו זום נוכח זגלנו המורד מנס ומסתכלים סביבנו על בסיס עציון, שפסק להיות מה שהיה.

כאן הוקם בסיס, אשר שילב בתוכו יכר לת מבצעית גבוהה, רמה תחזוקתית מעולה ואיכות חיים נהדרת. בין ההרים, הים והמדבר הוקמה יצירה שמעטות כמותה.

עציון עמדה בצורה מזהירה במבחנים מב- צעיים של מלחמת יום-הכיפורים ואלפי גי- חות מעבר לקווי האוייב.

עציון גידלה וחינכה מאות של לוחמים צעירים, שהפכו לעמוד השדרה של חיל-האוויר.

עציון הפכה לבית חם ויפה לאלפי חיילים, ששירתו כאן ומאות משפחות שגרו כאן.

תנופת היצירה נעצרה באיבה. בהסכם ה- שלום עם המצרים הוחלט, כי עציון תהיה אחד הקורבנות, אשר יוקרב על מזבח ה- שלום.

קצינים וחיילים, באלה הרגעים עציון פר- סקת מלהיות מציאות והופכת להיות אגר- דה.

אגדת עציון תמשיך ללוות את הבסיס ות- שמש לנו עמוד האש באתגרי העתיד הצפר- יים לנו.

טיסה בהשכמה

מתוך פקודת-יום של מפקד חיל-האוויר להורדת הדגל בעציון, 30 מארס 1982

חיילי חיל-האוויר ושדה עציון!

ניצבים אנו במסדר היסטורי זה על אדמת סיני. בשדה עציון, האחרון מבסיסינו העומד להתפנות.

מזה שנים ראינו בשדה זה בית, שכולנו בחיל היינו גאים בו. בית שהוקם במחשבה גאונית, מתוך ניסיון מבצעי, והעיקר — באהבה כנה של מפקדיו וחייליו על משפחותיהם.

איזור, שהיה שממה, הפך ליפה הוד ושוקק חיים. אלפים מחיילי החיל חוו כאן חוויות של שגרה, חוויות של קרב וחוויות של אימונים והכשרה.

קשר עמוק נקשרנו. ומועקה קשה אופפת את כולנו בראותנו את המקום בשממונו. חוויה קשה חווינו בעת הפירוק, חוויה, שתשפיע עלינו לאורך שנים.

עם זאת, עומדים אנו זקופי-קומה. גאים בהשיגינו ו- בפועלנו.

מעבר לגבעות מצפה לנו ביתנו, בסיס חדש ואדיר. נישבע כולנו, שסיפורה של עובדה לא יבייש את עציון. ודגל הבסיס המורד תוך מועקה יונף בגאון בעובדה.

דוד עברי, אלוף
מפקד חיל-האוויר

מיסדר הפרידה של הטייסת מבסיס עציון.

טייסת מיראז'ים במלחמת יום הכיפורים בעציון

הטייסת ששברה את שיא ההפלות

מאת אהרון לפידות

לוד, חיכה לנו", נזכר יאלו. "איך ש-ראיתי אותו ידעתי, שמשהו לא בסדר. פניו היו צהובים. הוא תיאר לנו את המצב בצבעים קודרים מאוד.

עוד באותו לילה טסתי לאילת ומשם — לעציון. כשהגעתי — לא היה אף מטוס בבסיס. כל המטוסים היו מפוזרים בין בסיסים שונים — או באויר. הוריתי מיד להחזיר מייד את כולם הביתה. עשינו חצי-שעה הפסקה ב-

דיעני שוטף, ואני הייתי בטוח, שעומדת לפרוץ מלחמה. למעשה, כשב-6 ב-ספטמבר, חודש אחד בלבד לפני יום הכיפורים העזתי להגיד בפומבי שהמלחמה קרובה — עלו עלי. וב-30 באותו חודש — שלחו אותי לארה"ב.

אני חייל. ממלא פקודות. נסעתי." ביום ראשון, ה-8 באוקטובר, בשעה אחת בלילה — כבר נחת יאלו שביט בחזרה בשדה-התעופה לוד. "מפקד

ימים ספורים לפני פרוץ מלחמת יום-הכיפורים יצא מפקד בסיס עציון יאלו שביט לארה"ב. את הפיקוד על הבסיס קיבל המפקד הראשון של טייסת המיראז'ים א'.

סיפר יאלו שביט: "כשאמרו לי, כי ב-30 בספטמבר 1973 אני ומפקד רפידים יוצאים לארה"ב — סירבתי.

אנחנו, בבסיס שלנו, לא לקינו ב-מחלת, הקונספציה'. קיבלנו מידע מ-

מלחמה לצורך ספירת מלאי. קודם כל שיהיה סדר — ואחרי-כך אפשר לצאת למלחמות.

לקום בבוקר כמו אריה

ואנחנו עשינו את המלחמה הכי-טוב-בה. קודם-כל בגלל ההכנות. בגלל ה-אווירה המדברית של עציון היה צורך לספק תעסוקה אינטנסיבית לחיילים. אם הם לא מועסקים — מתחילות כל הבעיות: פתאום קר לו, פתאום הרוח מפריעה לו — מכירים את זה. לכן עשינו תרגילים. בכל שעה של היום והלילה תיגרלנו. היו לנו שטח-אימונים מצויינים מתחת לאף, כל שמי סיני היו שלנו! טסנו גבוה ונמוך, מעל למהירות הקול, מתחת למהירות הקול — וזה לא הפריע לאף אחד.

שנית — כל מבנה שבנינו — הושלם מייד, עם הסוואה והכל. את הדיוויזנד קצרנו כשזוג טופולבים מצריים שחצו את ים-סוף ובאו דרך ירדן וסעודיה להפציץ את הבסיס — „פיספסו" או-תו. הם פשוט לא ראו אותנו!

טענו נגדנו כאילו לא עשינו גיחות אויר-קרקע. אין שטות גדולה מזו. כל בוקר פתחנו בגיחות אויר-קרקע והפצנו — מרמת-הגולן עד התעלה. אבל אצלנו — כל גיחה היתה גיחה מסודרת עד הפסיק האחרון! היה מודי-עין מושלם, כל אחד ידע לאן הוא הולך — הכל.

אנחנו השגחנו באופן אישי על כל טייס ועל כל מטוס. על שעות הטיסה שלו ועל שעות המנוחה שלו. על שעות האכילה שלו — ועל סוג האוכל. וכ-אשר טסים כל-כך הרבה שעות ביום — לא אוכלים טשולנט...

היתה לנו מחברת, שבה רשמנו מעקב אחרי כל אחד ואחד. כתוצאה, היתה לנו שמישות של מאה אחוז כל יום. המטבח עבד יותר טוב במלחמה מאשר בשאר ימות השנה, הנ"מ היה מאה אחוז, האספקה זרמה לכנף בלי בעיות — הכל דפק כמו שעון! היו 18 ימים במלחמה — כל יום היה יעיל מהיום הקודם.

המוראל אצלנו העיף את הכוכבים הצידה. כל ערב עשינו מסיבה. והחיים לים — נתנו כל מה שהיה להם. חייל, לדעתי, צריך לקום בבוקר כמו אריה. זו לא הדאגה שלו אם מבצע מסויים הצליח או לא הצליח. הוא צריך לדאוג לזה שהטייסת שלו תטוס הכי-טוב שאפשר, לדאוג לדברים שבאמת יש לו השפעה עליהם. אין ספק, במלחמה היה טוב לטוס מעציון.

„וש' הפיל אותו בתותחים..."

מספר מ' מפקד טייסת מיראז'ים: „המצב בטייסת ביום שבת, ה-6 באוקטובר 1973, היה מעורפל מאוד. היינו בכוננות, אבל לא הוזנקו. קיבלנו משימת פיטרול בסיני והיתה הרגשה, שב-

עצם האזעקה היא אזעקת-שווא. ואז לפתע מזניקים את כולם."

„לאחר ליל-שימורים שנמשך עד הבוקר," מספר י', סגן-מפקד הטייסת, „הגענו לטייסת. האווירה היתה מבול-בלת — כן מלחמה, לא מלחמה — לא יודעים דבר. עד כדי כך היה המצב בלתי-ברור, שמ', המפקד, לא לקח על עצמו את הובלת הרביעייה שקיבלה את הפטרול, ומינה אותי כמוביל. הוא היה משוכנע, ובצדק, שהפטרול „יילך בדרך כל פטרול". הרביעייה הור-כבה, מלבדי,עלידי שני מילואימ'ניקים וטייס צעיר: א', ש' ולי."

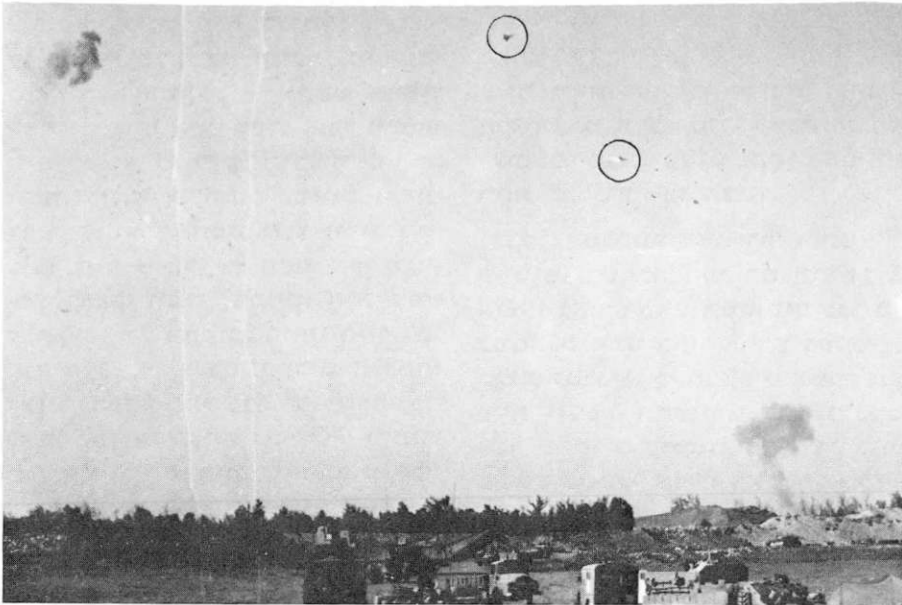
„קיבלנו פטרול באיזור אוס-חשיבה," נזכר א', „ויצאנו לטיסה מתוך הרגשה שזה סתם פטרול. השעה היתה 14:00. כאשר הגענו לאיזור, מייד ראינו שתי רביעיות סוחוי ממש מתחתינו — אחת לכיוון צפון ואחת לכיוון מזרח. אנחנו הלכנו אחרי הרביעייה בכיוון מזרח. היה די הרבה אובך וקשה היה לראות בגובה נמוך.

י' לקח את מס' 1 ואני לקחתי את מס' 2, שהיה משמאלי. שיגרתי עליו טיל, אך הטיל לא יצא. הכנסתי ראש לתא והעברתי לטיל שני, אך כשהוצאתי את הראש — הסוחוי נמוג באובך. עדיין היתה לי קליטה טובה מאוד שלו. בדקתי טוב, שזה לא י' (ראיתי אותו הרחק מימין) ושיגרתי את הטיל. הטיל ניהג יפה והתפוצץ התפוצצות אדירה. את הסוחוי עצמו לא ראיתי. בינתיים נגמר לנו הדלק. נחתנו באל-עריש, ורק שם סיפר לי י' כי ראה את המטוס, אשר יריתי עליו, מתפוצץ מ-מאלו. ובכך אישר לי את ההפלה."

י' לוקח: „משמאלי, בזווית העין, בטיסה אופקית וישרה בגובה נמוך צץ סוחוי ונמרח משפיר של א'. בינתיים אני מתקרב לטווח תותחים לסוחוי שלי, יורה בו — פיצוץ בשורש כנף ימין והבחור מושך תוך פנייה שמאלה. ה-מטוס נראה לעת-עתה שלם, אך הוא בצלילה בזווית 90 מעלות לכיוון מטה. הוא ממשיך... ונכנס באדמה. ליוותי אותו עד שהתרסק ואז פתאום ש' צועק לי: „שבור! שבור!" מסתבר, שמטוס האוייב שלו התלכש עלי בזמן העקיבה שלי אחרי הסוחוי הפגוע. עשיתי שתי הפיכות — וש' הפיל אותו בתותחים."

לאחר הגיחה — טיפול מסור למיראז'

מייג 21 הופל עליידי מיראז' סמוך לתעלת-סואץ במלחמת יום-הכיפורים

אנחנו רואים שני סקיייהוקים מקרט-
עים מולנו אך מייגים עדיין אין בנמצא.

לפיך דולק בשמים

כשהתקרבונו לצלחיה ראינו שתי נקו-
דות שחורות והתחלנו ליירט. מ' רואה
מייג, שחולף אותנו ב-90 מעלות ושנינו
פונים אליו. שניות ספורות אחרי תחי-
לת הפנייה מודיע י', כי יש מייג מאחור-
רינו. שברתי חזק שמאלה, ראיתי את
המייג עובר ימינה, משחרר ומתחיל למ-
שוך בפנייה שמאלית. באותה שניה
ממש נדלק בשמיים לפיך, שציון את מ-
קומו של המייג שמ' רדף אחריו והפילו
בטיל. המשכתי בפנייה אחרי המייג שלי,
הגעתי לנתוני שיגור טובים ושפריר תו-
צרת ישראל יצא לדרך. בתחילה נדמה
היה לי, כי הוא הולך ימינה מדי, אך
מייד ביצע תיקון ופגע במייג, שהחל בו-
ער. בראדיו אני שומע, ולפתע רואה
מייג, שפונה גם הוא בכיוון מזרח. אני
מתחיל להתארגן אחריו ומגלה פתאום
מיראז' נוסף, שנכנס בינינו. בירור קצר
מעלה, כי זהו מ'."

מ' ממשיך ומתאר: "יריתי בו בתו-
תחים — ומייד, בצרור הראשון, הת-
קלקלה לי הכוונת. המשכתי לירות בו
עד שאזלו הכדורים. המייג המשיך לטוס
בפנייה קלה ימינה וכשעזבתי אותו ר-
איתי, שתא הטייס ריק. הוא נפגע פ-
גיעה קלה והטייס החליט, כנראה, לנ-
טוש."

הסתכלתי אחורה וגיליתי מייג במרחק
250 מטר ממני — יורה עלי. שברתי
חזק ימינה ועם החליפה שלו שמאלה
הפכתי שמאלה, הוא משך חזק למעלה
— ואני אחריו.

כשהמייג היה כ-1,500 רגל מעלי מצד
שמאל מעט אחורה — התחלתי להר-
גיש קצת לא-נוח. הוא תיפעל את ה-
מטוס יפה מאוד. אבל כנראה יותר מדי
יפה. הוא צלל תוך כדי הגדלת מהירות
לפנייה ימינה — ואז אפשר לי להיכנס
מאחוריו ולירות בו צרור מסודר ממר-
חק של כ-300 מטר. הוא התפוצץ מייד."

מ' וא' ברפידים עקב מחסור בדלק.
לאחר הנחיתה היתה הזנקה, וזוג מי-
ראז'ים אחר המריא, עשה פנייה ימ'
נית רחבה, וכשעברו מעל הבסיס —
זרקו בידונים שנפלו סמוך ביותר למטו-
סים שעל הקרקע. "זה היה אולי אחד
הרגעים המסוכנים ביותר שעברו עלי
במלחמה", נזכר א', "ולבטח אחד ה-
מפחידים ביותר."

ה-14 באוקטובר — שוב יום עתיר
הפלות לטייסת.

מספר ל': "טסנו טיסה נמוכה. ה-
חול הופך למים, רואים בזווית העין
השמאלית את נמל פורט-סעיד חולף
ואנחנו מושכים לגובה. לפתע קריאה
חדה של הבקר: "קחו כיוון לצלחיה,
מייגים שלהם תפסו מטוסים שלנו."

אנחנו דוהרים לכיוון צלחיה. מלפנים

"אני ממשיך ברדיפה אחרי המוביל,
שנותר בודד. הוא המשיך מזרחה בגו-
בה נמוך ובמהירות גבוהה עד מיפגש
ציר הגידי עם כביש רפידים — ביר
תאמדה ושם פנה צפונה. חתכתי והגע-
תי לטווח טילים מאחוריו. שיגרתי
טיל שפגע — והמטוס התפוצץ ונמרח
מזרחית לכביש."

מתוך כל המטוסים שהמריאו
בגל הראשון — נחתו שמונה מחוץ לב-
סיס. הרביעייה של י' — באל-עריש,
חוץ מל', ש"הלך לאיבוד" ונחת ברפי-
דים, ורביעייה של מ' נחתה באופיר.
הם נתקלו במחסור חמור במכונאים
וחלק מהטייסת נאלץ לתדלק את ה-
מטוסים בכוחות עצמו."

"נשמתי לרווחה רק כשחזרנו לב-
סיס, מספר מ'. "בלילה, לאחר שחז-
רה הרביעייה מאל-עריש התכנסנו ב-
חדר-התדריכים, תיחקרנו את אירועי
היום הראשון — ומאז עלה הכל על
הפסים הנכונים."

והטייסת עבדה — ועוד איך: ארב-
עים ושניים מטוסי-אוייב הפילה ללא
אף אבידה אחת!

ממשיך ומתאר מפקד הטייסת:
"ביום ראשון, 7 באוקטובר 1973, לא
ראינו אף מייג. התחלתי להרגיש קצת
לא-נוח ולחצתי על המטה לקבל משי-
מות-תקיפה. למחרת, יום שני, 8 ב-
אוקטובר, יצאנו עם אור ראשון לתקוף
מטרות סוריות בג'אבל דרוז. בבוקר,
בשעה 08:00, כבר הייתי בתעלה, במשי-
מת יירוט, ובקרב-אוויר עם רביעיית
מייג-17, הפלתי את המייג הראשון שלי
במלחמה. מספר שניים שלי הפיל עוד
שני מייגים. באותו יום עצמו, בשעה
3.30 אחרי-הצהריים, השתתפתי ב-
קרב המוני באיזור דאמיט בדלתה —
והפלתי מייג-21."

א', שהיה בן-זוגו של מ' באותו קרב
המוני, מספר: "נשלחנו למפגש באי-
זור פורט סעיד, שבו היה קרב-אוויר ב-
עיצומו. כבר מרחוק ראינו מטוס בוער
ומצנח תלוי בשמיים — זה היה א'
מטייסת אחרת, שהמיראז' שלו הופל.
יצרנו קשר-עין עם המייגים ונכנסנו
לרדיפה בפנייה ימנית. בשלב זה שמע-
תי אזהרה בראדיו: "יושבים עליך."

כל הכבוד לגף הטכני

מקום שזכה לכינוי שדרת-המיגים, ור' כמובן מתפתח מייד קרב. א' עושה יירוט על מיג-21, מגלה שזה מיראז', חולף לצידו. ואז הוא מגלה כי זהו, ב' עצם, מיראז' לובי! תמרון קטן, טיל ור' תותחים — והמיראז' נפגש עם אמא אדמה".

בסופו-של-דבר מתחלקת כל הטייסת בשלל ההפלות. „אני שמח, שזה קרה כד", מצהיר מ'. „לא היו בינינו, איי-סיס", אבל כולם הפילו וחשוב מכל — לא נפגעו".

הטייסת לא עסקה, כמובן, רק ב' יירוט. הטייסת תקפה מרמת-הגולן ועד פאיד בכל הגזרות. על תקיפה אחת במיוחד רבה גאוותם: עזרה למוצב „בודפשט" הנצור.

בעוד הפעילות האינטנסיבית בטייסת ובאוויר נמשכת במלוא הקיטור, (אינ-טנסיבית עד כדי כך, שהיה צורך ל' הביא מסג'יסטית, שתשחרר את שרירי הגב והכתפיים של הטייסים המכווצים מרוב טיסות!) היה גם החלק הקרקעי של הבסיס כמרקחה. תחת פיקודו של י' (במינוי מיוחד עד שובו של יאלו מארה"ב ב-8 באוקטובר) החלה הכנף להתארגן למלחמה.

שיכון המשפחות פונה עוד ביום שבת לפני פרוץ המלחמה. החלו המאמצים הראשונים לגיוס מילואים. באותה עת עדיין לא היתה קיימת מערכת קריאה מסודרת והמאמצים נתקלו בקשיים מרובים. מספר א', שהיה אז מפקד טייסת תחזוקה: „ניתן לומר שהדבר (החזרת כוח-אדם מהצפון עם פרוץ המלחמה) היה מחוץ לכל שליטה במשך לפחות 48 שעות מעת פרוץ ה' קרבות. לבעלי תפקידי-מפתח וחיילים אשר שמעו על המתרחש והתקשרו ל' כנף לא ידענו מה לומר. לא ידענו כיצד ישובו לבסיס. זה הוסיף להרגשה ה' מאוד לא-נוחה של שני הצדדים..."

ההגנה על הבסיס לא עוררה בעיות מיוחדות. היו שמועות על יחידות קו-מאנדו מצריות באיזור — אך אף-אחת מהן לא יצרה קשר עם הבסיס. טופולב אחד חלף סמוך לבסיס, והופל על-ידי מטוסי חיל-האוויר. הסירנה הצמידה את כל הבסיס לקרקע במשך כמה דקות ארוכות אבל יחידות הנ"מ נותרו מחוסרות עבודה.

והטייסת המשיכה להפיל ולהפיל. הגף הטכני תרם גם הוא תרומה מכ' רעת. וכך מצאנו רשום במספר הטייסת תחת הכותרת: כל הכבוד.

„כל המלחמה הטרידה אותנו (ה' טייסים) השאלה מתי הם ישנים? כי שבאנו באור-ראשון המטוסים כבר מר' כנים. כשנחתנו באור-אחרון רשמנו ת' קלות למכביר. כשמבקשים דחוף רבי-עיה נוספת המטוסים כבר מוכנים, אלא שחסרים טייסים. נשאר רק לומר בהערכה, אולי אפילו באהבה: כל ה' כבוד".

ואכן הגף הטכני עבד כמטורף ימים ולילות, תוך אילתור ציוד ותיקון תק' לות כבדרך פלא. הגף הצליח להגיע לשמישות מטוסים של כמעט 100 אחוז!

„בשלב מסויים", מספר מ', „נכנסתי ללחץ. הכל הלך לנו יותר מדי טוב. הייתי מוכרח להוריד קצת את המו' ראל לחבר'ה, כדי להכניס אותם ל' אוירת מלחמה ולמנוע מהם להסתכן שלא לצורך. מי שעדיין לא הפיל הרגיש שהוא מוכרח — וחששתי מאוד, שכמה מהאנשים יעשו שטויות".

אבל מה לעשות כשיש הפלות כמו זו המתוארת להלן? לא להפיל!

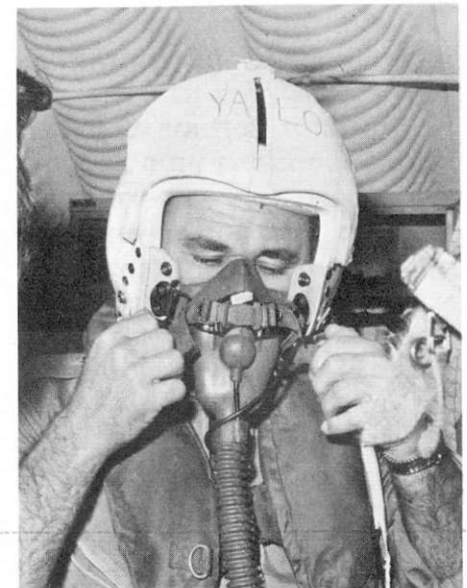
מתאר ל': „פונים מזרחה במהירות גבוהה ושם — הפלא ופלא, רואים את פאר בית-הספר לטיסה המצרי במבנה יום העצמאות. לא פחות ולא יותר מ' אשר רביעיית דלפינים קצוצי-כנפיים משייטים במהירות נמוכה. לרגע נראה העניין כמגוחך, משהו לא אבירי, ל' הילחם נגד צעצועים. אבל ברגע הבא ניגשים לעבודה. מחלקים בינינו את המטרות. שני ניסיונות מסתיימים ב' לא כלום. ניסיון שלישי — ירידה מ' אחרי הדלפין בטווח של 700 מטר. הט' ווח נסגר. הדלפין מבצע שתי הפיכות חזקות תוך הנמכה ונכנס לאדמה. לא נותר אלא לנסוק מעל המדורה ולחפש את השאר..."

הטייסים נזקקו למסז'יסטיות

קחו את ההפלה של ה-21 באוקטור-בר. „א' הוליך רביעייה מעל שדה פאיד,

א' היה גם הוא בצלחייה: „...י' פגע במיג והעיף לו חתיכה מהגה ה' גובה. הוא הסתלק — והמיג המשיך לטוס. נכנסתי איתו לקרב, אבל נוכחתי מייד, שאין לי דלק. הרבצתי משיכה חזקה כדי לתת היסט קדימה ויריתי צרור לא-ארוך. המיג נפגע ומייד הת' פוצץ חזק מאוד — ממש הפך לגוש עשן ואבק עומד בשמיים. הוא ממש עצר ועמד על המקום. הייתי חייב למ' שוך חזק כדי לעבור מעליו. הצלחתי לעבור, אבל המנוע כבה לי. ישרתי כני פיים, הפעלתי הצתה באוויר — והמנוע תפס מייד. לא היה לי מספיק דלק לעשות איגוף סביב פורט סעיד, ואפילו לא כדי להפעיל מבער. טסתי ללא מבער, אף לכיוון משוער של רפידים, ובגובה ריסוס חציתי את כל השטח החם שמ' מערב וממזרח לתעלה — כולל מספר צרורות להורדת ראש של כוחות, אשר עברתי מעליהם. בשטחנו ניסיתי להקים קשר עם רפידים, אבל לא הצלחתי. ני-סיתי להקים קשר דרך שני פאנטומים שעברו בסביבה ושוב ללא הצלחה. לב' סוף, חמישה קילומטרים לפני רפידים, עליתי על הערוץ שלו והודעתי לו, ש' אני נוחת בגישה ישירה. כיביתי את ה' מנוע בקצה המסלול.

אגב, בדיעבד, הסתבר, שאחת הסי-בות אשר מנעו ממני קשר עם המגדל היה טייס הליקופטר בכוננות, שדיבר עם המגדל בלי סוף..."

מפקד עציון, יאלו שביט

על דף שלם בספר הטייסת מסכם
כותב אלמוני את מלחמת יום-הכיפור-
רים.

„נגמרה המלחמה —
אפשר סוף-סוף לנשוף את האויר
ששאפנו ביום כיפור.
אפשר סוף-סוף לפתוח את הרצועות
ולצעוד אל מחוץ לקוקפיט.
אפשר סוף-סוף ללכת לישון בחצות
ליל במקום בתשע בערב, ולקום בחצות
יום במקום בשלוש לפנות בוקר.
אפשר סוף-סוף לצלצל לטייסת-אחות
ולשאול מה נשמע, ולא רק לספר איך
אצלנו.

ואפשר — ואולי אפילו צריך —
לשבת רגע ולחשוב על כל הדרך שטסנו
מאז יום-הכיפורים ועד היום — אנחנו,
ואיתנו כל חיל-האוויר, וצה"ל, וגם ה-
עם, העם כולו.

וכעת, אחרי שנתבהרה לנו תמונת
המלחמה, להעיז ולראות את תמונות
הנופלים, הנעדרים והשבויים. ידידים
בטייסות השונות, איתם גדלנו בחיל

מלחמה ועשתה אותה יפה. הפלנו 38
מטוסים ולא נפגענו כלל".
בסיכום, הסתבר שהטייסת הפילה
ארבעה מטוסי-אוייב נוספים (שנרשמו
לזכותה מאוחר יותר) ובסך-הכל הפי-
לה, איפוא, במשך כל המלחמה —
42 מטוסים.

זה, אך נזקין בלעדיהם. איתם טסנו
יחדיו שנים, ובצער שמענו את קולם
או שמים בקשר, ולא תמיד יכולנו לעזור
למרות שרצינו.

אפשר — ואולי אף צריך — להגיד
לעצמנו, כי בדברי ימי הטייסות יירשם
גם, כי הטייסת שלנו הצעירה עברה

משפחת בריינס עקרה מכאן

מאת תמר זאבי

1982. יש לדאוג, שייקלטו הילדים ב-
בסיס החדש ולא תשובש שנת הלימוד-
דים שלהם. ועם המשפחות המפנות
את ביתן — משפחתה של נגה, משפחת
בריינס. בביתה התארחנו ערב אחד —
ערב אחרון בעציון. למראית-עין מאום
אינו שונה מערב חול שיגרת. בלהה
— אמא של נגה ושל איתי — בטריקו
ובג'ינס, אופה עוגת פרג. איתי, בן
שלוש, מחכה בקוצר-רוח לחתול שמיל.
הבית היפה והחם מואר באורות רכים,

רה כולה: לירון ושי וענת וטל וכפיר
— וגם נגה. „תיכף נלך עד השער, שם
יש אוצר ומטמון,“ היא מגלה לנו, „יש
מחנה שלם של ברקני-פלא, והכי חשוב
— ערימות קרטונים — במאלאן!“
נגה בת שש. ילדה שגדלה בעציון. ה-
יום למדה לקרוא. תיכף תשמעו. ומחר
יקרה דבר. יהיה עליה להיפרד מה-
שער, מברקני הפלא שלה, ומביתה שב-
„שיכון“. המשפחות עוזבות עוד לפני
הפינוי הרשמי של שדה-עציון, באביב

יופי פראי לעציון בתחילת הסתיו:
גבעות החול הנוביות מבקעת-הירח ו-
עד לקניון האדום זהרות באור-אחרון,
בטרם יכהו. ולעת ערב כבר שורקת
הרוח המוכרת, רוח המדבר הצפון-
מערבית, שלא תדע לאן פניה ומה
תעולל. בין בתי המשפחות מרשרשות
צפצפות ועל הדשאים — תשבץ צבעו-
ני. זה הערב הראשון בשנה שבו לוב-
שים מעילי-רוח בשלל גוונים ומי מה-
ילדים יותר על החגיגה? הנה החבר-

ההמשך: חיים משותפים. הזמן: אביב 1972. שלמה, איש-קבע בחילה-אור, מחליט לעבור לדרום.

בביתו בעציון, תשע שנים אחרי-כן, חובק את ילדיו, הוא זוכר: „הגעתי ל-בסיס במארס 1972 כאיש-חובה. הי מקום היה שומם. הראשונים שהגיעו — ואני עימם — התחילו לאיש את המבנים השונים ולהכשיר תנאים להפ-עלת המטוסים.“

איזכור: באביב 1972 הוגשמה הור-את התיכנון למקום. המדבר החל מת-עורר. פאטה מורגאנה? — מבנים ר-נטעים, מסלולים ומוסכים. וכעבור חר-דשים מעטים משלימה היחידה שהני-חה את היסודות את מלאכתה. מעתה ואילך תיקרא יחידת עציון.

בספטמבר נחנך הבסיס. למסדר קב-לת המטוסים נלוותה נימה עצובה. בר-ביום נרצחו י"א הספורטאים הישרא-לים באולימפיידת מינכן והאבל הורגש היטב. הטקס היה צנוע ולמעשה רק כעבור שנה נערך טקס רשמי מלא.

כעבור שנה כבר היה שלמה (בן 22) ראש צוות-חימוש בטייסת-הקרב הרא-שונה בעציון. בלהה (בת 20) לימדה ב-כיתות טי"א באילת. באביב תשל"ג (מאי 1973) נישאו. שכרו חדר „בלב סביבה של היפים, תמהונים וחולמי-חלומות — מקום ססגוני וזכור לטוב.“ מעתה ישולבו חייהם בחיי הטייסת ו-הבסיס. קיטורים — הם מחוץ לתחום. בלהה: „כשהתחתנתי איתו ידעתי ב-דיוק לקראת מה אני הולכת. הוא הב-היר לי, שתפקידו אינו רגיל. הגיע הב-ית עייף, לאחר יום-עבודה מאומץ ו-מרוכז ואני הייתי מכינה לו ארוחת-ערב כזאת, עם המון רצון. רציתי להני-עים את השהות בבית, רציתי להשתתף בחוויותיו.“

הטייסת היא המשפחה

את טקס חג השנה לבסיס זוכרים השניים: „היתה התרגשות אמיתית. עם הבאים מרמת-דוד היה זוריק (אל"מ לב ארלוזוב, ז"ל). דמותו הי-תה עושה משהו בלבבות. והרגשת ה-בראשית. ההרגשה שאמרה: הנה, מל-אה שנה. עשינו זאת. והסרט המצחיק שהקרינו... צילמו איך טסים מעל ל-

שיכון המשפחות בעציון, קנה מידה למגורי משפחות בחילה-אור

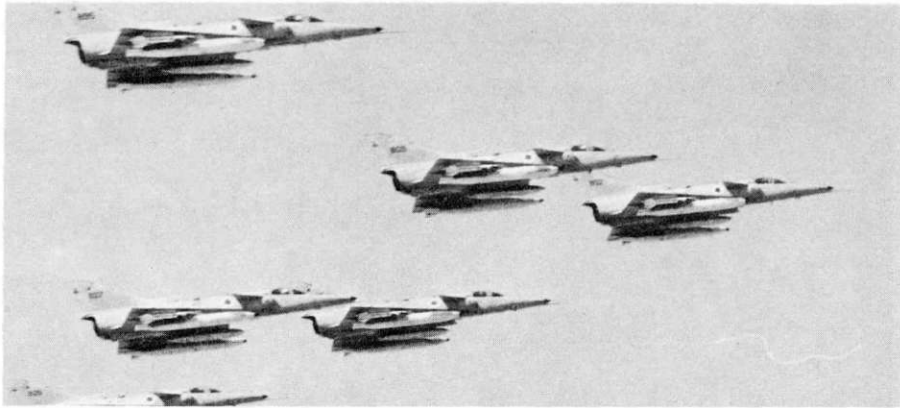
טיק של מוצרי חלב ובתמורתם הם רור-צים לממן את הגינון במקום המגורים החדש — בעובדה.“ אותו רגע נעשתה מוחשית התמורה העומדת לחול בחיי משפחות בריינס. נחתם פרק-חיים. עשור יש לצרור ב-זכרונות. עשור בחיי משפחה אחת, ש-עציון היה לה פרק אישי מאוד, יפה עד כאב. ואותו ננסה לשחזר, שנה אחר שנה.

חדר באילת

ביולי 1969 יצא צוות, בראשות מפ-קד החיל, האלוף (מיל.) מרדכי הוד, לסיר-אור דרומית-מזרחית לאילת. המשימה: לאתר שטח שבו יוקם שדה תעופה מבצעי באזור אסטראטגי חיוני. באותם ימים, בעיצומה של מלחמת ההתשה, נפגשו שלמה ובלהה. השניים, צעירים חיפאים, יצאו (כל אחד לחוד) לבלות בדיסקוטק, נפגשו במקרה — ו-פרחה התכלת.

ילדי עציון בגן הבסיס

מטס פרידה של טייסת הכפירים

איזור שכוח-אל, ויאלו (תת-אלוף אה"רון שביט) שהיה המפקד הראשון של הבסיס, מכוון את השופלים... וחיים חפר כתב אז את המקאמה, שדה עצי-יון."

יום אחד, בלא שירגישו איך, החלו שלמה ובלהה לכנות את הטייסת "המשפחה". שלמה: הטייסת שלי היתה קטנה. אחד הכיר את השני, כולם עבדו קשה והשתדלו להיות הטובים ביותר."

אותה שנה, 1973, מוטלות על שלמה משימות-פיקוד. עתה אין הוא ניתק מאנשיו גם בתום היום. שלמה: "פיקוד זה לא עבודה גופנית מאומצת שאפשר לישון לאחריה ולקום עם שרירים רעני-נים. מפיקוד אי-אפשר להינתק."

בקיץ 1973 מתרחשים בעציון שני אירועים חשובים: נערך טקס ה"לפת מפקדים בטייסת הראשונה ונ"חתיים בבסיס מטוסי טייסת חדשה. דפי היסטוריה: "הטייסת החדשה ה"חדשה מעוררת בבסיס מהומה של ממש. מטוסיה ממריאים ונוחתים כל היום, צוותות הקרקע מתרוצצים לכל עבר והטייסת הראשונה אינה מפגרת אחריה. כמעט מבלי לחוש בכך הופך ה"בסיס החדש לגמל-תעופה גדול ושוקק חיים."

ב-6 באוקטובר 1973, ביום הכיפורים תשל"ג, השתנתה התמונה במהירות. על אף העובדה ששלמה ואנשי ה"טייסת עסקו ללא לאות במשימות ה"קרב, היה שלמה מוטרד מעט. "בלהה היתה אז כמעט ילדה, צעירה מנותקת מהמשפחה, הרבה נשים בחרו לעלות לצפון ולשהות בבית המשפחה. בלהה אפילו לא רצתה ל"שמוע על אפשרות כזאת. הרגשתי כפ"ל-רגשות. דאגתי לה, הייתי מוטרד מעט, אך הייתי גא בבחירתה שלה. הימצאו תה כאן, לידי, נתנה לי כוח."

דבר חשוב: דשא ועצים

1974. בלהה נרגשת מאוד: הריון ראשון. בלהה: "ההריון היה קל. הר"גשתי מאושרת. רצינו בתינוק. הרגשנו, שמבחינה רגשית הגיע הזמן."

גנה נולדה בתחילת אביב 1975, ו-

תי פאטנט בלעדי איך לשמור הכל ירוק."

ל"שגעון הירוק" של עציון יצאו מו-ניטין בחיל כולו, ואפילו יאלו סיפר על התופעה בראיון לעיתונאי דב גולד-שטיין: "תוך זמן קצר אחזה, רוח עצי-יון' באנשים רבים בחיל... בעציון ה"פתח הווי מרתק, עבדנו קשה. שרנו הר"בה. נטענו עצים. וכל יחידה טיפחה את השדרה שלה כאילו אין דבר חשוב מ"זה בעולם."

העצים מוריקים — התינוקות לומ"דים ללכת. גנה — תלמידה מן המניין במחזור הראשון בגן-הילדים של עציון. ארץ פלאות נגלית לה. רשות הדיבור ל"גנה: "היינו אוהבים להתרוצץ בחוץ, לשוטט לאן שרוצים, ללכת למחנה, שם בהרים. אני ולירון מצאנו מקום שיש בו שיח גדול ואבן לשבת עליה, והיא מגן שלנו. בגן גם אהבנו לצייר. פ"ם אחת ציירנו ציור ענק: שמיים ועננים ובית כזה יפה עם שולחן וכיסאות ו"מנורה."

F-15 בעציון

יים ובראקודות. והנה הסירה עלתה על שרטון. היתה רוח צפונית חזקה מאוד. חיכינו לגאות. חזרנו כעבור יר מיים.

והיו טיולים נוספים בלתי-נשכחים. זוכר את הגיפ ששיפצנו, ולמרבה הפלא גם הגענו אתו לסנטה-קתרין? אה, ופעם אחת הלכנו ל,ביוטי' לאור ירח... ה,ביוטי' הוא וואדי קרוב עם צורות מעניינות, צמוד לגדר האחורית של ה-בסיס. יש פה וואדיות וקניונים משג-עים. לראות את הקניון האדום כשה-ירח מלא..."

בתום הקיץ, ב-19 בנובמבר 1977, חל המיפנה המפתיע, שחתם פרק ב-תולדות המזרח-התיכון. בואו של נשיא מצרים, אנואר סאדאת לירושלים, הוא פאטה-מורגנה שהופכת למציאות. ו-אולם לאחר ההתרגשות הראשונית, ב-נימה שקטה, מעט מהורהרת, תוהים בלהה ושלמה מה יילד יום.

שני אירועים ארעו למשפחת בריינס ב-1978. בחורף מגלה בלהה בשנית כי המשפחה עומדת להתרחב. "הייתי מאושרת. ממש פרחתי," אומרת בלהה. ובטייסת של שלמה — תפנית. היס-טורית? — את הביטויים החגיגיים, השגורים, ראוי לצנן. ההיסטוריה ה-אמיתית מתרחשת עתה ונחשבת ב-איסמאעליה, בקאהיר, בירושלים. ואת מהלכה עתידים שלמה ובלהה לממש כעבור שלוש שנים. ושלמה — מפקד חימוש בטייסת כפירים בעציון.

קאמפ-דייוויד

שלמה: "הרגשתי את התמורה מדי יום. גדל העומס, צריך להקנות נורמות חדשות של תקיפה. התחילו אימוני-חימוש אינטנסיביים. המשימה העיק-רית שלנו מעתה: להיות טייסת שמוכ-נה לתקיפה."

בן נולד ב-1 בינואר 1979. איתי. ה-ברית נערכת במועדון המשפחות. "אז כבר היה המרכז היפה הזה," נזכרת בלהה, "היה יום חורפי ומעונן ובמור-עדון כל אנשי הטייסת ואנשי השיכון. את הכיבוד הכננו בבית בעזרת חברים מאילת."

שבוע לאחר לידת איתי יוצא שלמה לקורס קצינים ולהשתלמות מקצועית. שבעה חודשים ייעדר מן הבית. רק

ניכורים בגן הילדים

הנפשי. תנאי המקום יצרו חברה סגו-רה, המתחככת בבעיות דומות מידי יום. לא תמיד פגו המתחים בתום ה-עבודה ו,גם היתה קנאת-שכנים פשו-טה, "אומרת בלהה. ואולם רוח טובה שורה במקום — והנוף מרגיע ומשכיח קטנות.

דוגמה? — בבקשה. הטיול המשפח-תי למפרץ הנעלם. אביב 1977.

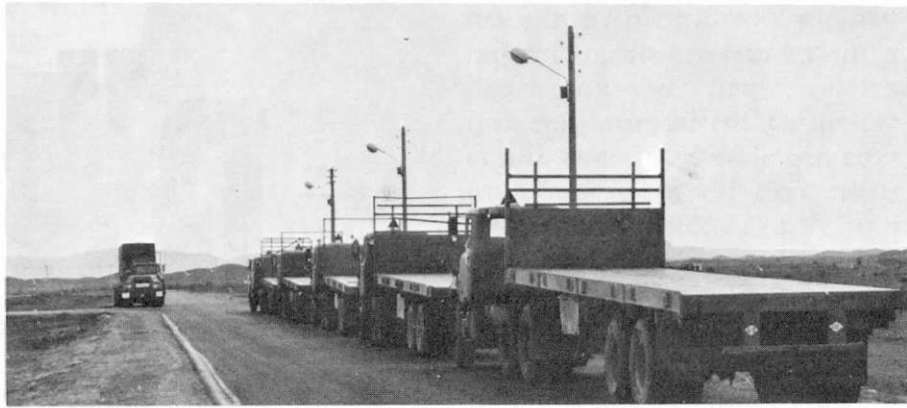
בלהה: "כשנגה היתה בת שנתיים הפלגנו ביאכטה קטנה למפרץ הנעלם. מפרץ קסום ורוגע שמאחורי אי-האל-מוגים. חנינו ללילה. לנו בסירה עצמה. יש הסכם בלתי-כתוב בין אנשי המקום: ברגע שחונה יאכטה — אחרת אינה מתקרבת למפרץ. נמצאנו בתוך שלוה ויופי נדירים. סביבנו רק חוף, מים שמ-

בלהה: "בשנת 1976, שלמה יצא ל-קורס. תקופה ממושכת לא היה בבית. ביום הרעייה הביאו אותנו ל-טייסת כדי שנראה את התמונה ו-נקבל הסבר. התקוה היתה קשה: על בעלי היה לפתור בעיות בלתי-מוכ-רות: לצאת למטה חיל-האוויר בתל-אביב, לבדוק ציוד ומיליון ואחד פרי-טים. היה מתח נפשי. היה רצון להור-יח, שהטייסת יכולה לקלוט את ה-מטוס בלא תקלות וחילוקי-דיעות. ה-עזרה מצידו היתה אינטנסיבית — לש-מוע את הבעיות — ולשתוק. לא קל. אני מעורבת בנעשה — אך עלי להימ-נע מלהתערב בעיניינים התערבות מק-צועית."

בשיכון לא תמיד נמצא פיצוי למתח

מפרקים את הטיסת

המשאיות נכנסות ריקות ויוצאות עמוסות

אחת לשבועיים (,,ולפעמים אחת ל- שבוע") יתראה עם משפחתו. ,,מזלי ש- היו חברים טובים שעזרו לי", אומרת בלהה.

במארכ 1979 הושלם מועדון המש- פחות. עשו יום-הולדת לנגה. ואיתי מחייך חיוך ראשון. ואיך לא נזכיר שיח חדש שנקלט בגינה של בלהה והוא החל להנץ?

ובאותה עת, ב-26 במארכ 1979, כ- זכור, גם התרחש דבר-מה בקאמפ- דייוויד. נחתם הסכם השלום בין מצ- רים וישראל.

וכך נאמר בסעיף 1 בחוזה השלום, פיסקה 2: ,,ישראל תוציא את כל כו- חותיה המזוינים ואזרחיה מסיני אל מעבר לגבול הבין-לאומי בין מצרים ו- בין ארץ-ישראל המנדטורית, כנקבע ב- פרוטוקול הנספח (נספח 1) ומצרים תחיל מחדש ריבונותה המלאה על סיני."

מעתה שונים חייהם של משפחת בריינס. לא מדויק. סדר-היום נשמר בקפידה. בעיניו של שלמה מבט חדש, אך בטייסת — דיוק של אלפית שניה הוא שעשוי לקבוע חיי אדם. יש למלא את המשימות במלוא הריכוז והעיר- נות. כלל זה הוא מדקדק להעביר גם לאנשי הצוות.

את הרגישות וההרהורים מותירים שלמה ובלהה לרגעי הפנאי, בערב.

ימים אחרים

בלהה: ,,ערבים שלמים חשבתי מה באמת יקרה. איני חושבת, שיש אדם אחד במדינה השלם עם המעשה. זה מאוד באנאלי להגיד, אבל כל מחיר שווה שלום-אמת. זו מילת-המפתח: אמת. אני חושבת על אותן אימהות החושבות על בניהן. ואני מביטה בו, בילדי, באיתי, וחושבת אותן מחשבות. אבל אני איני רואה ניצני-אמת. שיה- יה ברור. איני ספקנית רק לגבי כוונות הצד השני. לצערי, אנו עצמנו אולי אי- ננו מוכנים לשאת בנטל. יותר מדי תסי- סה מקזזת-ערכים יש פה. אנשים מת- חילים לעסוק בעצמם בלבד. עולמם — עולם קטן של סחר, תיווך, בורסה. אני שים קטנים. מעמד של מתעשרים ולא מיגיע-כפיהם. מי טורח לחשוב, לחפש את הפתרון הטוב לאיכות החיים?

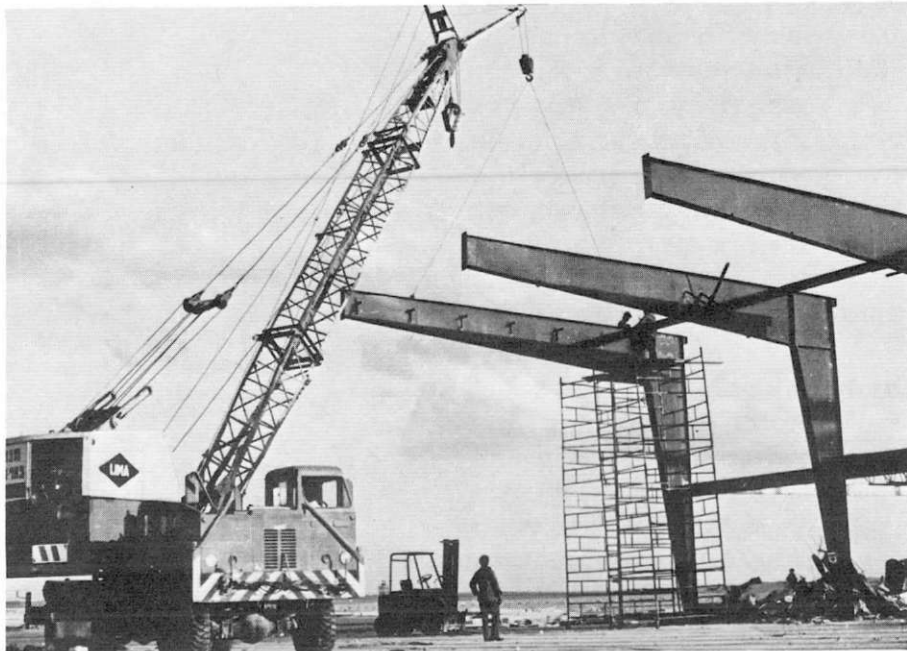
האוויר.

שמעתי הרצאה של יהושפט הרכבי. הוא טען, שצריכה להיות שאיפת-על למדינה. השאיפה הזאת צריכה להיות תחליף למצב של מלחמה. והעניין אי- ננו. בפירוש: אני מודאגת. איני שלמה עם המתרחש." שלמה: ,,אני עסוק בעשייה. זמן מו- עט נותר לשאלות. עשייה מוזרה. מצד אחד הורס ומפנה, מצד שני מקים ו- בונה. וזאת מלבד מחויבות-העל שלי: לקיים בטייסת רמת כוונות וכשירות, שתבטיח יכולת-הפעלה לכל משימה ו- בכל רגע. רגשות?... כואב לי, מפני ש- בניתי. אני פשוט הייתי פה וראיתי את המקום נבנה נדבך אחר נדבך. אך ה- רגשות האלה אינם משפיעים על ה- מודעות שעל פיה אני עובד: אם יכזיב החימוש — מאום לא יואיל לחיל-

ערב סתיו בבית משפחת בריינס. נר- במבר 1981. ריח מאפה בית. אור חם. ,,תאחרי להרצאה בפסיכולוגיה", של- מה מזרז את בלהה. ולו עצמו, ל,,של- מה-תולעת-ספרים", בכינויה של אשתו, יש חלום: ללמוד ביום מן הימים ב- חוג למדעי-המדינה. בינתיים — חלום. המשימות רבות — והזמן קצר. בשבוע הבא ייחנך הבסיס החדש. מחר יתחיי- לו לפרק את בתי עציון. איזו הרגשה. ופתאום, אל הילדים שאוספים גביעי- פלאסטיק לגינון עובדה, קוראת בלהה: ,,איספו הרבה כדי שבעובדה יהיה לנו ירוק-ירוק!"

והיא מחייכת חיוך יפה, חיוך של קשת בענן.

המבנים נעלמים מהנוף — והמדבר חוזר לקדמותו

ני"מ נגד מדבר

מאת ברק אטקין

כוחות הני"מ שנפרסו בחצי-האי סיני מ-1967 ועד 1982, תרמו את חלקם בכל המערכות, בהבטיחם הן את הקרקע והן את השמיים.

ביום האחרון למלחמת ששת הימים, ב-10 ביוני, 1967, נעה סוללת ההוקים הראשונה של חיל-האוויר אל תוך חצי-האי סיני ופרסה ברפידיים, ליד יחידת הבקרה האווירית. תפקיד הסוללה היה לתת הגנה אווירית לאיזור מר-כז סיני. כשלוש שנים לאחר-מכן, במאי 1970, הופל מטוס מיג מצרי באיזור קאנטרה על-ידי סוללת הוק. זו הייתה ההפלה המבצעית הראשונה של ההר-קים בסיני. במשך שלוש השנים שחלפו בין כניסת סוללת ההוקים הראשונה לסיני לבין ההפלה המבצעית הראשונה, השתנו פני מערך הגנת הני"מ בסיני ללא הכר.

סוללות הוק פרסו במערב-סיני, לכל אורך התעלה, מרפידיים בצפון ועד ראס-סודר בדרום. תותחי הני"מ, ש-השתייכו עדיין לחיל-התותחנים, השלי-מו את המערך במתן הגנה לסוללות ההוק, לבסיסים, לאתרים ולצירי תנו-עה חשובים.

פריסה מאסיבית זו נעשתה לנוכח המתיחות הרבה שהיתה במוצאי מלחמת ששת-הימים, מתיחות שבישרה את תחילת מלחמת ההתשה במארס, 1969.

סא"ל א', כיום סגן-מפקד יחידת ני"מ גדולה במרכז הארץ, שירת לכל אורך מלחמת ההתשה בסוללה המר-כזית במערך סוללות ההוק בסיני. הוא החל את המלחמה כקצין בסוללה וסיים אותה כמפקדה.

מספר סא"ל א':

"ישבנו כ-20 ק"מ מהתעלה, 150 ק"מ מבסיס חיל-האוויר הקרוב. הקשר עם העורף חייב היה להתבצע דרך ה-אוויר. כל חלק בסוללה שהושבת הוטס מייד מהצפון במסוק, שהובא במיוחד לשם כך. בסוללה, החדשה יחסית, לא היו בונקרים והמכשירים היו מונחים גלויים על הקרקע. היו כמה תעלות, שיועדו לאנשים, אך מרכז הבקרה היה עדיין חשוף.

"המערכה היתה חמה והמתח רב. היה גם מתח קרקעי וגם מתח אווירי. מתח קרקעי — בגלל הידיעות שהגיעו אלינו על תקיפת מעוזים על-ידי קר-מאנדו מצרי. מולנו, על קו התעלה, גם ראינו אש ושמענו יריות. מתח אווירי — בגלל ההתראות הרבות על חדירת מטו-סים. הסוללה היתה בכוננות גבוהה, למשכי זמן ארוכים ולכן היתה הכוננות

מתישה. באחד הלילות הפציצו המצרים את אל-עריש ממטוס איליושין, כך ש-היתה גם סכנת הפצצה מן האויר.

נוספה לכך גם התחרות בין סוללות ההוק לבין מטוסי חיל-האוויר. כל גי-לוי של חדירת מטוסי-אוייב הביא לה-זנקת מטוסינו. היה מאבק סמוי עם המטוסים על הפלת מטוסי האוייב ות-מיד נשאלה השאלה — האם נספיק ל-הוציא טיל לפני שהמטוסים יגיעו?

לפעמים היתה התחרות מתבצעת ממש על גבול הסיכון, כשהמטוסים היו כבר מעלינו. דוגמה לכך היתה ביום ה-שבת 25 באוקטובר, 1969. לקראת סוף היום קיבלה הסוללה שלנו התראה על חדירה מכיוון צפון-מערב. כני השיגור נכנסו מייד לפעולה. תקלה קלה במער-כת נורות הביקורת של כני השיגור תוקנה במהירות ובאותו רגע התגלתה מטרה מתקרבת. כשהמטרה הגיעה ל-איזור צפון האגם המר, נעלנו עליה.

האיליושין התפוצץ באויר

למרות שהמטרה היתה עדיין מחוץ לטווח ביקשנו כבר רשות ירי, פשוט כדי לחסוך זמן. שיחררנו את ניצרת הירי. על המסך ראינו את האוייב, שהתקרב תחילה ישירות אלינו ואחר פנה וטס במקביל לסוללה. ראינו גם את שני המיראז'ים שלנו, שהוזנקו מרפידיים מייד עם גילוי החדירה. ה-מיראז'ים טסו אל הסוללה והתחרות החלה: האם המיראז'ים יגיעו אלינו והסוללה תינצר, או שהמטרה תיכנס לטווח ואנו נספיק לירות לפני בוא המיראז'ים?

תוך זמן קצר נכנסה המטרה ל-טווח. על-פי הנתונים נדמה היה כי אלה שני מטוסים, הטסים בהבדל גו-בה של קילומטר. המיראז'ים כבר הגי-עו מעלינו. אחד הטייסים סיפר אחר-כך כיצד ראה את שלושת הטילים ש-שיגרנו יוצאים מתחתיו בדרכם אל המטרה. מייד לאחר הירי נצרו אותנו, ראינו בבירור את הטילים על המסך, מגיעים על המטרה ונכנסים לתוכה. הטיל הראשון פגע במטוס ופוצץ אותו, ולטיל השני, ששוגר אל אותו מטוס, כבר לא היה במה לפגוע. הטיל השלישי פגע במטוס נוסף. מטוס שלישי, בו לא הבחנו עד אז, נראה בורח לכיוון מערב.

תותחי הנ"מ מגינים על אחד מגשרי הצליחה שעל תעלת-סואץ במלחמת יום-הכיפורים

הזו היה על שיירת הרכב שלנו לעבור ליד התעלה בדרכה לשארם.

כשהגענו למיתלה חנינו לשעה קלה. הנסיעה משם והלאה, לכל אורך הקטע המסוכן, הנמצא בטווח תותחי המצ"רים התבצעה בלילה.

אך המסע הלילי עבר בשלום ועם אור-ראשון יצאנו מאיזור הסכנה. 36 שעות לאחר היציאה מן הבסיס שלנו במרכז הארץ הגענו לשארם, שם פרסנו ליד אופירה, על המסלול המצרי."

אנשי ההוקים פגשו בהגיעם לשארם בשני כוחות — כוח קטן של חיל-הים וגדוד של תותחי 40 מ"מ של הנ"מ. גדוד זה הגיע לשארם בדרך קצת יותר מקורית ופחות מסוכנת. נזכר אל"מ א', היום מפקד יחידת נ"מ גדולה ש"היה מפקד גדוד תותחי 40 מ"מ ב"שארם: „הפינוי של גדוד ה-40 מ"מ ו"הגעת הגדוד המחליף היו מעשה ראשוני לנ"מ. הם נעשו על-גבי נחתות — דרך הים. המכ"מים, התותחים ושאר הכלים, הועמסו על הנחתות בשארם והפליגו לאילת. בנמל אילת המתין ל"הם הגדוד המחליף. הוא תפס את מקו-

קשה מסופות החול, שהיקשו על שמי"רות תקינות הכלים העדינים. דיונות ה"חול הנוודות כיסו כל העומד בדרכן ו"הנ"מ נאלץ להתמודד על דרכי התעבו"רה. מיעוט הכבישים אילץ את כוחות הנ"מ לנוע בדרכים-לא-דרכים וסחור"סחור עד שהגיעו למקום חפצם. הדרך לשארם, לדוגמה, עברה בכביש הרחוב, הסמוך לתעלה. עדיין לא היה קיים כביש מחבר בין באלוזה לראס-סודר ו"איש כלל לא חשב אז על כביש סלול בין אילת לשארם. את הדרך הארוכה לשארם עשה סא"ל פ'. הוא הוריד ל"שארם את יחידת טילי ההוק הראשו"נה, בעיצומה של מלחמת ההתשה.

מספר סא"ל פ':

„זו היתה תקופה קשה, בה המצ"רים ירו בפראות במשך כל שעות היום. הם שפכו כמויות עצומות של תחמושת, והאופק כולו היה אדום. כוחות רגלים מצריים היו חוצים את התעלה ועושים מארבים וכוחותינו היו יוצאים לפעולות תגמול במצרים. היו נפגעים רבים משני צידי התעלה. בתוך כל המתיחות

הסתבר, שזו היתה חדירה של שלו"שה מטוסים — שני מיג-21 ומפציץ איליושין. אנו פגענו באחד המיגים וב"מפציץ. טייסי המיראז' שלנו ראו את האיליושין הגדול מתפוצץ באויר.

בחלק הראשון של המלחמה הפילה הסוללה ארבעה מטוסים, אך לקראת סופה שינו המצרים את שיטת התקיפה. הם היו תוקפים את קו המעוזים לאורך התעלה ואחר מסתובבים וחוזרים מייד מערבה."

בעקבות שיטת התקיפה החדשה של המצרים החלו הניסיונות הראשוניים של נ"מ מתנייע. תותחי 20 מ"מ הורכבו על נגמ"שים רוסיים ומוקמו ליד המעוזים, בקו הראשון. הם הצליחו לפגוע במטוסים המצריים ועקב כך חדלו המצרים מלתקוף את המעוזים. אך תותחי ה-20 מ"מ המתנייעים של הנ"מ באו לידי ביטוי משמעותי יותר במלחמת יום-הכיפורים.

סדרי הכוחות הגדולים של הנ"מ ב"סיני נתקלו בקשיים רבים. אלה נבעו מהריחוק ממרכז הארץ, מהאקלים ה-

זו על סוללת ההוק המרכזית, גם על מרבית סוללות הנ"מ במערב סיני. ה"תקיפות אמנם הפתיעו את סוללות הנ"מ, אשר רבים מאנשיהן היו בחופ"שה, לרגל החג, אך בדרך כלל מצאו המצרים את אנשי הנ"מ מוכנים.

בסוללה אחרת לא היו נפגעים ונגרם רק נזק שטחי לסוללה. הפצצות אותן הטילו המצרים ופגיעות הראקטות הפכו את השטח החולי הצהבהב לחוס-אפור מבריק. מכתשים גדולים נפערו בקרקע.

„אף אחד מאנשי הסוללה לא היה בחייו תחת הפצצה ולא היה לנו מושג איך ניראה איזור מופצץ“, אומר סא"ל ר', מפקד הסוללה. „הפגיעות הפיסיות בסוללה הקפיצו את הגנראטורים והסוללה כבתה. היו לנו כמה דקות של אי-וודאות בהן רק תותחי ה-20 מ"מ הגנו על הסוללה. אך צוות מומחים שבא אל הסוללה הפך מייד לצוות מתקן. תוך חמש דקות הצליחו המומחים להחזיר את הסוללה למצב מלחמה.

למחרת, יום א', הגיעה תגבורת. הגיעו גם שני מסוקים. הגעת המסוקים על הטייסים והרופא שאיתם, שיפרה את ההרגשה של האנשים בסוללה.

„ביום א' בבוקר ישבו איתי טייסי המסוק וביקשו אותי להסביר להם איך פועלת סוללת הוק. אמרתי להם בצחוק: עוד מעט אני אכנס למרכז הבקרה ואעשה לכם הצגת תכלית.

כרגיל, היתה ביני לבין הקמב"ץ תחרות מי יירה טיל ומי יפיל מטוס. ה"קמב"ץ ישב שעות רבות ומטוס לא בא; אני החלפתי אותו וישבתי רק חמש דקות כשקיבלתי התראה לכיוון מ"ערב. זמן קצר אחרי-כן תקפו שתי רביעיות מיגים את הסוללה. ה"יריה הראשונה היתה ממש יריה קלא"סית. הטיל יצא מכן השיגור, עשה את ה"5, כמו שכתוב בספר, ונכנס לתוך מיג-21. המיג נחתך ונמרח על הקרקע בסמוך לסוללה.

אך הירי לא הסתיים עדיין. זו היתה העסקה מתמשכת. המטוסים הסתובבו וחזרו לתקיפה נוספת, אך באותו רגע נפרצה הדלת של מרכז הבקרה ושני טייסי המסוק נכנסו וקראו בהתרגשות: „זה נפל! זה נפל!“ הם ראו את המיג נופל והתלהבו. אמרתי, רק רגע, אנחנו באמצע ההעסקה...“ בקושי הצלחנו ל-

סוללות ההוקים הפילו והפילו והפילו...

מטוסים היתה של המיגים המצריים, שתקפו את הסוללה; ה"בומים" היו של משגרי הראקטות של המיגים, אשר החלו מייד גם לירות במקלעים.

„יצאתי במהירות מהבונקר ורצתי אל מרכז הבקרה. שם ישב מפקד ה"סוללה, שאמר לי שיש בחוץ נפגעים מהראקטות. אחד הזחל"מים נושאי תותח ה-20 מ"מ נפגע והעלה עשן. רצתי לשם יחד עם חובש.

צריח הזחל"ם היה גפוע. אחד הבחורים בתוכו היה הרוג ושלושת האחרים פצועים קשה. זו היתה חוויה מזעזעת. אחד הפצועים נכנס להלם בגלל פציעה בראשו. חייל אחר איבד דם רב וחייל שלישי ספג רסיסים בכף ה"רגל.

החובש, למרות שהיה חייל צעיר וודאי לא ראה אף פעם פצועי מלחמה, ניגש לטפל בהם וביצע עבודה יוצאת-מן-הכלל. הוא עשה את הפעולות הנכונות בקור רוח ונתן סדרי-עדיפות נכונים.

תוך כדי התקיפה ירינו שישה טילים והפלנו שלושה מיגים. מסוק שהגיע אל הסוללה זמן קצר אחרי-כן פינה את ה"נפגעים. בתום התקיפה המצרית הראשונה היו לנו שני הרוגים ופצועים רבים.

„אנחנו באמצע ההעסקה...“

ביום שבת, בסביבות השעה שתיים היו תקיפות מטוסים מאסיביות, כגון

מו על הנחתות והגדוד המתפנה נקשר לרכב הממתין על החוף והתפנה צפונה.

למלחמת ההתשה היה חלק נכבד בקביעת מיקומן של סוללות נ"מ רבות. לקראת סופה נעשה הניסיון הראשון של כלי נ"מ מתנייעים והוחל בבניית מיגונים ועבודות תשתית. לשני אלה — כלי הנ"מ המתנייעים והביצורים נועזים — חשיבות רבה כשלוש שנים לאחר-מכן, עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים.

שישה טילים — שלושה מיגים

ביום שישי, 5 באוקטובר, 1973, א"חרי-הצהריים נכנסו הסוללות לכוננות מבצעית מוגברת, אשר נמשכה אל תוך השבת. רס"ן ג', היה קצין המבצעים של סוללת ההוק המרכזית.

„בשבת בבוקר תיזכרנו את כל ה"סוללה, מספר רס"ן ג', „אני נתתי תי"דרך בנושא אב"כ. באופן אקראי לגמרי תיזכרתי את כולם, שההצטיידות וההכנות צריכות להסתיים עד שעה שתיים. גמרנו את התדריכים והתפזרנו. אני נכנסתי לבונקר. שלוש דקות לפני השעה שתיים התרחשו מספר אירועים, שרק אחרי-כך, בשיחזור המלחמה, פירשנו את משמעותם.

שמענו סירנה ומייד אחריה נהמת מטוסים, שלושה „בומים“ חלשים ו"סירטור של מכוונת יריה. משמעות ה"סירנה היתה כניסה לכוננות; נהמת ה-

ייחסו לכוננות חשיבות מיוחדת. אפשר, לכן, להבין מדוע החיילים הרשו לעצמם לשחק כדורגל, חלקם ללא מדים ובפרטי לבוש חסרים.

אך היה זה דוקא משחק הכדורגל, שאיפשר לסוללה להגיב כשהגיעה ה-מיתקפה המצרית בסביבות השעה שת-יים.

„משחק הכדורגל נערך בין הכלים ה-פרוסים, מספר סגן א', „לפתע הופיעו כ-20 מטוסי מיג-21 וסוחוי-7. הם חלפו ליד שולי הרכס ותקפו אותנו בדר-כס חזרה מערבה. הם הטילו פצצות ו-ירו ראקטות. אחת הראקטות פגעה ב-שקי המיגון סביב תותח והיתה פגיעת הדף בצריח. למיתקני הבסיס נגרם נזק רב יותר.

התקיפה נמשכה רק כמה שניות אך החיילים הספיקו לעלות על הכלים ול-תפעל אותם ואף להפיל מטוס סוחוי-7.

מספר המטוסים שתקפו את אום-חאשיבה ביום שבת מעיד על החשי-בות שהמצרים ייחסו לה ולמיתקניה. הם לא נואשו מלנסות ולתקוף את ה-הר.

ביום א' כבר הגיעו כוחות המילואים ואיישו את תותחי ה-20 מ"מ הנייחים שעל ההר. אנשי הגדוד התפנו עתה לפרוס את תותחי ה-40 מ"מ. מייד עם סיום הפריסה נשמעו 3 התפוצצות ע-זות. היו אלה שלושה טילי פרוג, שה-מצרים שיגרו אל אום-חאשיבה ושהת-פוצצו כמאה מטר מהסוללה.

„לא היכרנו את הפרוג, נזכר סגן א', „וחשבנו בתחילה, שזו היתה ארטיל-ריה מצרית שפגעה בהר. חשבנו, שהמצ-רים התקדמו עד כדי כך, שאנו נמצ-אים כבר בטווח התותחים שלהם.”

אך בוקר יום שני מצא את הגדוד מאורגן יותר. הגדוד קיבל דיווח על ח-זירת 4 מטוסי מיג-17. הגדוד הכין ל-מצרים קבלת-פנים „חמה”, אך המצ-רים ניסו לחמוק ממנה. הרביעייה הת-קרבה להר כשהיא טסה בתוך הוואד-יות העמוקות.

„ברגע שהמיגים התקרבו התחלנו לירות אליהם אש-תופת. הפלנו מייד שלושה מטוסים. המטוס הרביעי נפגע ופאנטום ישראלי שהגיע למקום שיגר לעברו שני טילים. הטיל הראשון „הח-ליק” עליו ופיספס; השני ריסק אותו לרסיסים.”

תותחי 40 מ"מ באזור אופירה

לים הרגישו שהם מסוגלים להגן על עצמם. הם קיבלו הרגשת ביטחון וה-מוראל השתפר. קשה להגיד במלחמה, שהמוראל גבוה, אבל היתה אווירה טו-בה.

זו היתה אחת החוויות החזקות שלי במלחמה. יכולנו לשתות כוס קפה, לצ-חוק ולדבר, כשכולנו יודעים שכל רגע עלולה לבוא מיתקפת אויב ושאנו עלו-לים להיפגע או להיהרג.”

ועוד „קבלת פנים” חמה

תותחי נ"מ 40 מ"מ השתתפו בקר-בות בסיני לראשונה במלחמת ההתשה. בשלבים האחרונים של המלחמה, במי-סגרת הניסיונות למצוא מענה לתקי-פות המצריות על מעוזי הקו הראשון, הורדו סוללות 40 מ"מ לסיני ופרסו ל-אורך התעלה. הן הצליחו להפיל מטו-סים ומסוקים. במלחמת יום הכיפורים, עסקו התותחים במשימה שלה נועדו — הגנה על בסיסים ואתרים חשובים. הם הגנו, בין השאר, על בסיס רפידיים ועל יחידת-הבקרה הסמוכה לו; על שארם ועל אום-חאשיבה.

גדוד ה-40 מ"מ באום-חאשיבה היה גדוד ה-40 מ"מ הפעיל ביותר ב-מלחמת יום הכיפורים. ביום שבת, ה-יום הראשון למלחמה, היו סוללות ה-גדוד, כשאר סוללות הנ"מ בסיני, בכונ-נות מבצעית מתוגברת. אך הגדוד היה מורגל בכוננויות מוגברות והאנשים לא

הוציא אותם ממרכז הבקרה. יריתי שוב על המיגים כשהם התרחקו והפלתי עוד מטוס. בתקיפה זו הפלנו שני מטוסים — מיג-17 ומיג-21.”

ביום ב', היום השלישי למלחמה, יד-עו סוללות הנ"מ לכל אורך התעלה את התקיפה המאסיבית והמדוייקת ביו-תר.

„לראשונה מאז תחילת המלחמה, אומר רס"ן ג', „נגרם נזק לציוד בסול-לה. גנראטורים ומכשירי מכ"מ נפגעו; חביות בניזין התפוצצו; מיכלית סולר התלקחה והעלתה עשן שחור. לא ידע-נו אם המיכלית תתפוצץ או רק תבער וגם לא ידענו איך אפשר לכבות אותה. אחד החיילים התנדב לנסות ולכבות את המיכלית בעזרת טראקטור, שהיה בסוללה. באמצעות הכף של הטראקטור הוא הצליח לבודד את הדליקה, אך לא לכבותה. במשך יום שלם היא בערה ו-עמוד-עשן היתמר ממנה.

„כמה מהחיילים נכנסו להלם וכולם סבלו ממוראל נמוך. לנו, למפקדים ה-צעירים לא היה ניסיון במצבים כאלה, אך מפקד הסוללה ידע איך להתמודד עם בעיות מסוג זה. השיטה שלו הי-תה — העסקת האנשים. לא נתנו להם לשבת לבד בבונקרים ולחשוב על הצרות שלהם, על אי-הוודאות והחרדה שבמל-חמה. הוצאנו אותם בכוח מן הבונק-רים ומילאנו יחד שקים. בנינו מיגונים וחזקנו את הבונקרים. זה לא חשוב אם היה באמת צורך בשקים — החיי-

לוחמי הנ"מ...

גדודים המתנייעים. כגדודים מתנייעים אחרים, סופח גם גדודו של סא"ל נ' ל-אוגדת האלוף אריאל שרון. הוא פרס באיזור טסה כדי להגן על מיפקדת ה-אוגדה ועל אגדי התחזוקה, החימוש והארטילריה. זמן קצר לאחר הפריסה הגיעו המטוסים המצריים. הגדוד קידם ביעילות כל מיתקפה והפיל ארבעה מ-טוסים.

צליחת התעלה הקלה, כאמור, את הלחץ על סוללות ההוק וה-40 מ"מ, אך הגדודים המתנייעים, שהגנו על ה-כוחות הצולחים ושכמה מהם אף חצו את התעלה, היו מעתה נתונים לתקיפות המרוכזות והממושכות ביותר.

גדודו של סא"ל נ' הגן, בין השאר, גם על גשר הגלילים, שעליו היו אמורים כוחותינו לחצות. אך הגשר התפרק רק בעת העברתו אל התעלה. סוללות הגדוד ירדו עתה אל חצר מעוז מצמד כדי ליצור מערך הגנה על גשר הדוב-רות, שהוקם במקום הגשר שהתפרק. אחת הסוללות חצתה את התעלה על תמסחים והתמקמה מצידו השני של הגשר.

סוללות מגדודים מתנייעים אחרים, אשר נועדו תחילה להגן על מבקיעי ראש הגשר, קיבלו שינוי משימה והורילו את הצנחנים בעת הצליחה. מאור-חר יותר חצו כמה גדודים את התעלה והשתתפו בקרבות כשהם זוקפים ל-זכותם, מלבד הפלת מטוסים ומסוקים, גם ירי בבניינים, בטילים, בחיילי רגלים ואפילו בספינות.

מרגע שגילה האויב את הצליחה החלו תותחיו לטווח את הגשר ללא הפסקה. המצרים היו מתישים את ה-

את הצורך בכלי נ"מ מתנייעים, אשר יוכלו לפרוס לצד מעוזי התעלה ולהגן עליהם מפני גיחות מטוסים מצריים. ואמנם, גדוד הנ"מ המתנייע הראשון הוקם כבר ב-1970. לא היו אלה עוד כלי הנ"מ המתנייעים הראשונים, שהרכב שלהם היה נגמ"ש ושסבלו מחוסר יציבות ואיזון, אלא כלים חדישים — תותחי 20 מ"מ שהורכבו על זחל"ם. גדודי נ"מ מתנייעים נוספים הוקמו ב-שנים שבין מלחמות ההתשה ויום ה-כיפורים, במסגרת אירגון ושיפור מערך הנ"מ.

סא"ל נ', מפקד גדוד מתנייע, השתתף בשני אימונים גדודיים לפני מלחמת יום כיפור. באימון השני, במאי 1973, תירגל הגדוד מעבר תעלה, התקלות בחיל-רגלים ומצבי מלחמה נוספים, אשר חזרו על עצמם בזמן המלחמה. כך מצאה המלחמה את הגדוד של סא"ל נ' מוכן ומאומן.

התקפות המצרים המאסיביות על סוללות הנ"מ ביום שני, שהסבו נזק לסוללות ההוק וה-40 מ"מ פגעו גם ב-

על הר אוס-חאשיבה הסלעי לא ניתן היה למצוא די חול למלא שקים למיגונים. משאיות חול הובאו מרפידים והחיילים, שבעיות שלום בחלו ב-מלאכת מילוי השקים, נלחמו ביניהם מי יקבל משאית חול שלימה ומי חצי משאית.

אך אחרי התקיפה ביום שני לא הצליחו מטוסי המצרים לשוב ולתקוף את אוס-חאשיבה. מטוסי חיל-האוויר העניקו לאיזור הגנת שטח וחיילי הנ"מ היו עדים למירדפים ולקרבות האוויריים שניהלו.

אחר שנכשלו המטוסים בניסיונותיהם לתקוף את ההר נודע על יחידות קומאנדו, שניסו לחדור ולהסתגל אל אוס-חאשיבה. יחידות הקומאנדו לא הגיעו אל אנשי ה-40 מ"מ שבאוס-חאשיבה. היו אלה דווקא גדודי ה-20 מ"מ המתנייעים, שפגשו לראשונה בקרמאנדו המצרי.

תצפית מסוכנת

מלחמת ההתשה העלתה לראשונה

תותחי 20 מ"מ דרוכים לקדם כל אויב

נגד המדבר

האוויר התקשו להתמודד איתן. הסוללות יכלו לשהות זמן רב בשטח ולתת הגנה אווירית רצופה, ביום ובלילה. תפקיד זה, של מתן הגנה אווירית רצופה לחצי-האי סיני, נמשך גם אחרי מלחמת יום הכיפורים, עד להעברת הסוללות צפונה, זמן קצר לפני הפינוי הסופי של סיני. עם חתימת הסכמי הפרדת ה-כוחות הוחל בדילוג סוללות הנ"מ ל-אחור, אל עומק סיני. הנסיגה, אשר המשיכה לאחר הסכמי קאמפ דייוויד, נעשתה תוך שמירה על רמת כוונות מבצעית גבוהה. יחידות ניסוגות השתלבו במערך ההגנה על הגבול החדש, ואחרות התפנו לאזורים אחרים של הארץ. הפריסה החדשה היתה בדרך כלל ברמה גבוהה יותר; השירותים המוצאים לנ"מ טובים יותר, בגלל היכולת לתכנן את המיתקנים מראש, לפי צורכי ה-נ"מ.

„יש גם רווח מפינוי סיני והמעבר לבסיסים חדשים“, אומר סא"ל פ', „הרווח הוא בגידול כמות הנ"מ ליחידת שטח. הסוללות המתפנות מסיני התרכזו לתוך הארץ ולמרות שיש אימרה אף פעם אין מספיק נ"מ, עתה אפשר להדק את חגורת הנ"מ על קו הגבול החדש.“

אך למרות זאת, לא כולם עזבו את סיני בלב קל. „לא היה קל לעזוב את סיני“, אומר סא"ל ר', „אנחנו עבדנו, עבדנו ועבדנו; בנינו מיגונים, מילאנו שקים, הקמנו גדרות, השקענו עבודה פיסית בשמירה על שמישות הסוללות ועל הכוונות. אז, יום אחד, אמרו, הכל נגמר! וכבר למחרת היינו צריכים להפוך מבונים ומגינים להורסים ומפרקים.“

סוללת ההוקים פונתה אחרונה

אחת הסוללות הפעילות ביותר במלחמת יום-הכיפורים בסיני היתה סוללת ההוקים בפיקודו של רס"ן ש'. ממקום פריסתה, באיזור ראס-סודר, שיבשה הסוללה בטיליה את הפעילות האווירית המצרית הקשורה בארמיה השלישית. לא עבר יום בו לא הפילה הסוללה מטוסי אויב.

ב-10 באוקטובר, היום החמישי למלחמה, נודע לאנשי הסוללה, כי רוב כוחות תינו פנו כבר מאיזור ראס-סודר והועברו דרומה, לאבר-רודיס. הסוללה מצאה עצמה מבודדת בלב חולות העומדים בהפגזות אויב ובפעולות של חוליות קומאנדו מצריות. איתה נשארה רק יחידת חיל האוויר קטנה נוספת שתיפעלה את מסלול התי-עופה הסמוך. אך מפקד חיל-האוויר העביר לסוללה הוראה אשר העידה על חשיבות המשימה: יש להישאר בשטח בכל מחיר. רוח החיילים לא נפלה. הם המשיכו להחזיק לבדם במקום, כשנגד עיניהם נערכים קרבות עזים ומטוסי חיל-האוויר ותקפים את טורי השריון המצרי המאיימים.

כתום שלושה ימים בשטח הגיעה שיירת רכב משארם כדי לפנות את הסוללה. כלי הסוללה היו מחופרים בעמדותיהם והכי בלים היו פרוסים בשטח, חלקם קבורים בחול. נוסף לכך, כמה מכלי-הרכב, שגויסו בחופזה למשימת הפינוי, לא התאימו להובלת הציוד. למרות זאת נעשה הפינוי במהירות וביעילות ותוך זמן קצר היתה הסוללה פרוסה באתר החדש באבר-רודיס.

גילויי הגבורה של חיילי הסוללה לא נסתיוו עם פינויים. עקב קשיים בתובלה נאלצו המפנים להשאיר מאחור פריטי ציוד בלתי-חיוניים. כמה מחיילי הסוללה התנדבו לחלץ את הציוד הנוותר. שלוש פעמים שמו המתנדבים נפשם בכפם וחזרו לאיזור הסכנה. לבסוף לא נותר בשטח דבר העלול לפול שלל בידי המצרים.

סוללות בהפגזה כבדה ואחר היו תוקפים במטוסים או במסוקים. בעת הפגזה הסתתרו החיילים במחסות מפני הפיצוצים והרסיסים, אך כשהמטוסים באו היה עליהם לתפעל מייד את הכלים. זו היתה משימה בלתי-אפשרית — להסתתר מן הפצצות, מחד גיסא, ולהיות עירני לתקיפות מן האוויר, מ-אידך גיסא. צריך היה למצוא דרך-ביניים.

סא"ל נ' נתן את ההוראה: גם בעת הפצצה ארטילרית תהיה תצפית אווירית. חייל אחד מכל כלי יעמוד כצופה, גם כשהפצצות נופלות.

„זו היתה אחת מהחלטות הפיקוד הקשות שידעתי“, אומר סא"ל נ', „החלטה שתוצאותיה היו שני הרוגים ופצועים רבים מאנשי הגדוד. אך לעומת זאת, בזכות החלטה זו הצלחנו להפיל שבעה מטוסי אויב. הוכחנו למצרים, כי הטכניקה של שילוב הפגזה ארטילרית עם תקיפת אוויר אינה משתלמת.“ בתום הקרבות נותר הגדוד המתנייע תחת פיקוד סא"ל נ' בסיני והמשיך להגן על איזור הגישור כחמישה חודשים. גם לאחר הסכמי הפרדת הכוחות היו לגדוד אימונים ותעסוקות בסיני, עד לחודש פברואר 1982, עת השתתף באימון הנ"מ האחרון בסיני.

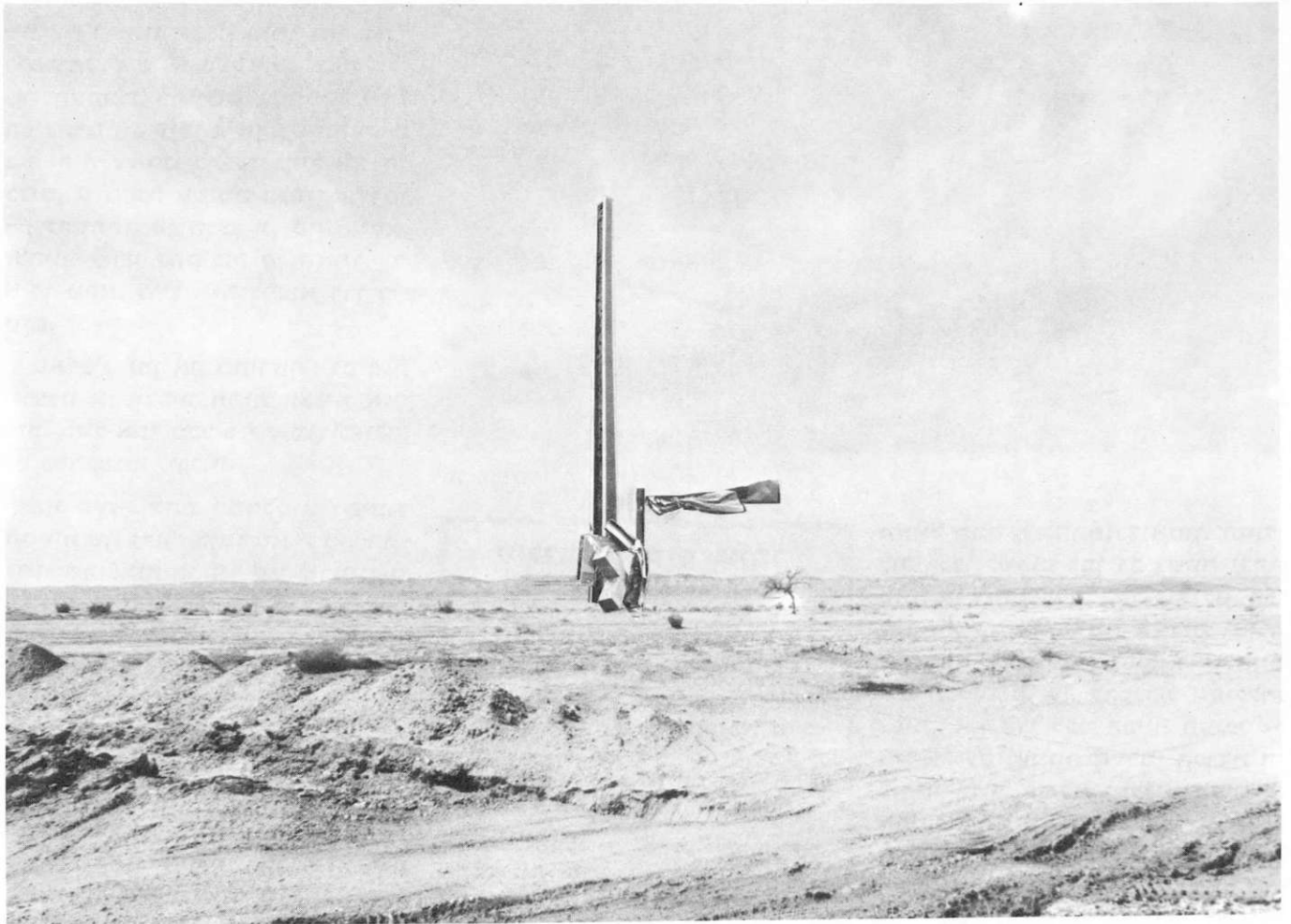
במלחמת יום הכיפורים, כמו במלחמת ההתשה, נטלו כוחות הנ"מ חלק משמעותי בהגנה האווירית של חצי-האי סיני. בתחילת המלחמה התרכזה פעילות מטוסי חיל-האוויר בחזית הסורית ועל סוללות הנ"מ הוטל לבלום את מטוסי המצרים. כזכור, אחרי שלושת ימי המלחמה הראשונים, לא יצאו המצרים לתקיפות אוויר במספרים גדולים.

„להערכתנו“, אומר רס"ן ג', „אחת הסיבות שהמצרים לא יצאו לתקיפות רבות יותר לעומק סיני היתה מערך הנ"מ. הם ידעו, שיש הגנת נ"מ יעילה על כל הצירים ועל כל המבואות.“

„בסוף המלחמה הרגשתי טוב מאוד כשאמרתי שאני איש נ"מ“, מסכם רס"ן ג'.

לבסוף, זילוגים לאחור

סוללות הנ"מ בסיני הצליחו, בשתי המלחמות, לפתור בעיות שמטוסי חיל-

נווט — פסל פלדה אדמה ובד למדבר

אדמה, מים, אור ותומרקין-בבקעת-עובדה

עובדות חדשות בשטה

מאת תמר זאבי

מגובה 2, מבעד לחלון הדאקוטה, עובדה היא עורק־חיים פתאומי במרחב צהבהב ואינסופי. מסלולי הטיסה והמבנים, יוצרים משחק־גומלין, מיפגש מרתק בין מדבר קדמון לבין סמלי הקידמה של המאה העשרים.

יגאל תומרקין: „כמה פה מעל לים?”

תשובה: מאתיים בערך. לא יותר. עלייה קטנה. עכשיו תראה, אתה איתי?”

הוא איתנו, יגאל תומרקין.

ביקשנו שייאות לצאת עימנו להרפתקה מיוחדת בבקעת־עובדה. ברוח־בלב נענינו, נדמה לנו אף בהתלהבות. הרעיון: יקח תומרקין את חומרי המדבר ואת מרכיבי ההתרחשות העכ־שווית, הקורית כאן, בעובדה — ויעבד אותם לביטויים אסתטיים־סיבתיים. בהשראה, בע־צמה ובמקוריות יצר כעבור ימים דגמי־אנדרטות

מפתיעים. האני מאמין שלו: „להיות חלק פעיל במיכלול: לגעת בנוף, לא לאנסו. להבין צופן זה פירושו אהבת־מולדת”.

— איך נוגעים בנוף המדבר?

תומרקין: „במדבר המיסגרת היא אינסופית. הראות רחוקה. האור רב ובהיר. הדברים האלה מכתיבים כמה צרכים בפיסול. למשל: המדבר אוהב הגדרות של צורה, זווית, מוטיב. בעובדה ההגדרות אינן חזותיות בלבד. יש בבקעה המד־ברית התמודדות והתמזגות של נוף בראשית ואלמנטים הקשורים לשיאי הקידמה: תעופה, מדע, חשיבה, יכולת האדם. כל שעשיתי לעובדה הוא בהשראת המיזוג הזה”.

תכתיב־סיבתי עיקרי ששימש אותו ביצירתו: „במדבר אין משמעות לקנה־מידה מקובל. את בתי־הקברות של הבדואים, המאהלים, הסכ־כות, הבארות ונאות המדבר — אפשר לראות

במניפת־ראות של קילומטרים. כך גם כל שיח ואבן”. ועוד: „הדברים הטבעיים של המדבר, השמש והרוח המטיילת ניתנים לניצול אמנותי. צריכה להיות הפתעה לצופה, אך אסור שיהיה ניגוד מרגיז לנוף. ההפתעה צריכה להיות הד־רגתית. כדי להרגיש בחווייה הפלאסטית צריך האדם להתקרב אל המוצג, לגלות אותו, לנחש מה הולך מאחוריו. המוצג צריך לנבוע מהנוף או להשתלט עליו השתלטות מגוונת. לדוגמה, במדבר, אם המוצג זורק צל — זו הליכה עם הנוף. אם יש בו חיתוך של הנוף זו הליכה נגד”.

שלוש הפתעות אמנותיות, הצעות לעיטור הבסיס, הניבה התרשמות של יגאל תומרקין מעובדה ומאנשיה. ואלו הן:

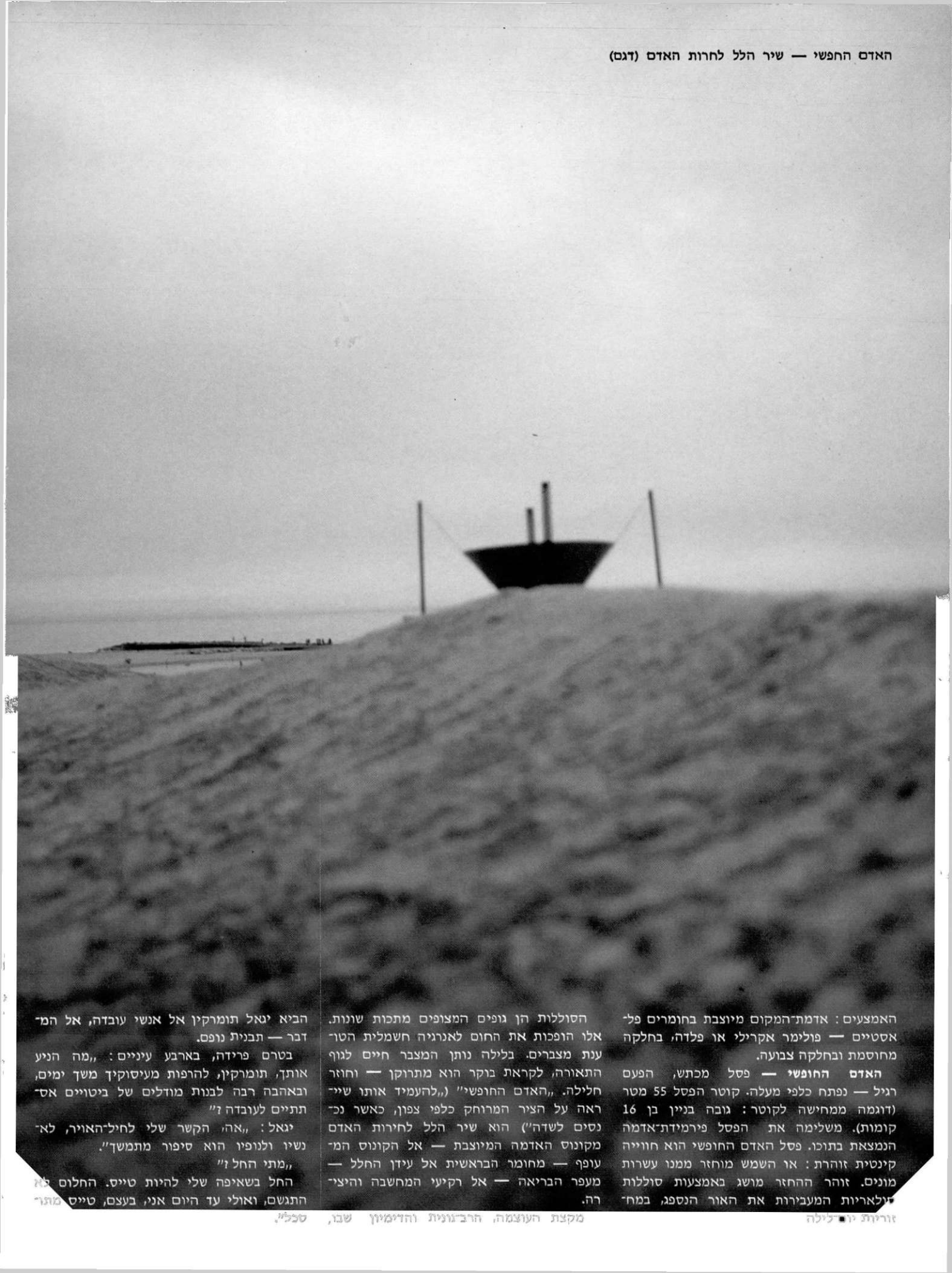
מכתש הפוך — מכניס־מזרח לשדה, בפנתו מערבה מקום שם שוקעת השמש, ראה יגאל

תומרקין מכתש-אור הפוך. קרא לו: „הקדשה לעובדה“.

וזאת האנדרטה: מינהרת-אור משולשת, דו־מויית מכתש, חפורה בגוף הרכס (יצוקה בטון). צורתה כפני המקום: „מין משפך, בקעה סגור רה מכל צדדיה“. במרכז המשולש, בחללו, קונוס, עשוי מתכת מלוטשת, פלדת אלחלד או אלומיניום מלוטש. בבסיס האנדרטה בריכת-מים. מלבד הצופן האסוציאטיבי: מדבר-מים, יש ב-מים מסר סמלי: „לא ייתכנו חיים בלי מים“.

הקונוס המתכתי, שהוא מעין אנד-מטוטלת המגיב להמית הרוח והמים, משלים יסוד נוסף: אור. והן זאת הנוסחה שאין בן המדבר יכול בלעדיה: מים פלוס אור הם חיים. היסוד הקדמון, מים, משלים את העכשווי: המשולש המהופך דומה למיתאר מטוס כפיר (ולתה). כפל המשמעות הוא סמל ליכולת האדם ולעצמה הטכנולוגית. „פסל בנוף“, אומר יגאל, „צריך להגדיר משימה ולא להיות רק בעל ערך חזותי מיוחד. הפסל שהקדשתי לעובדה נועד לשרת טכנולוגיה וקידמה באשר הן. המרחב (חלל המשולש) הוא תחום הפעילות היומיומי של העוסקים בטיס. גם שימוש מעשי יהיה למכתש ההפוך. מדי יום, כשהשמש תשקע בתוכו, נוכל לקרוא את עונות השנה. מגלגל האמצע (מרס-ספטמבר) ב-בסיסו, תנוע השמש משמאל לימין, מחורף ל-קיץ. מיום השיוויון, 23 במארס, בהזרחה, תשוב השמש לכיוון מוצאה — וחוזר חלילה.

ניוט — פסל פלדה, אדמה וברז, מורכב מפרופילים טכניים-תעשייתיים. השימוש החזרתי-פלאסטי: אדמה (יסוד-קדמון), מונפת לגור בה בכוח אמצעי הטכנולוגיה. ההמחשה: האדמה, שהיא אופקית לגמרי, מקבלת לפתע משמעות חדשה כשהיא אופקית. המסר: התרוממות האדמה היא תנופת האדם, קו ההמראה.

הביא יטאל תומרקין אל אנשי עובדה, אל המ־
 דבר — תבנית נופם.
 בטרם פרידה, בארבע עיניים: „מה הניע
 אותך, תומרקין, להרפות מעיסוקיך משך ימים,
 ובאהבה רבה לבנות מודלים של ביטויים אס־
 תתיים לעובדה ז'
 יטאל: „אהי, הקשר שלי לחיל־האוויר, לא־
 נשיו ולנופיו הוא סיפור מתמשך.”
 „מתי החל ז'
 החל בשאיפה שלי להיות טייס. החלום לא
 התגשם, ואולי עד היום אני, בעצם, טייס מתר־

הסוללות הן גופים המצופים מתכות שונות.
 אלו הופכות את החום לאנרגיה חשמלית הטר־
 ענת מצברים. בלילה נותן המצבר חיים לזר
 התאורה, לקראת בוקר הוא מתרוקן — וחוזר
 חלילה. „האדם החופשי” (להעמיד אותו שיי־
 ראה על הציר המרוחק כלפי צפון, כאשר נכ־
 נסים לשדה”) הוא שיר הלל לחירות האדם
 מקונוס האדמה המיוצבת — אל הקונוס המ־
 עופף — מחומר הבראשית אל עידן החלל —
 מעפר הבריאה — אל רקיעי המחשבה והיצ־
 רה.

האמצעים: אדמת־המקום מיוצבת בחומרים פל־
 אסטיים — פולימר אקרילי או פלדה, בחלקה
 מחוסמת ובחלקה צבועה.
האדם החופשי — פסל מכתש, הפעם
 רגיל — נפתח כלפי מעלה. קוטר הפסל 55 מטר
 (דוגמה ממחישה לקוטר: גובה בניין בן 16
 קומות). משלימה את הפסל פירמידת־אדמה
 הנמצאת בתוכו. פסל האדם החופשי הוא חווייה
 קינטיית זוהרת: או השמש מוחזר ממנו עשרות
 מונים. זוהר החזר מושג באמצעות סוללות
 זילאריות המעבירות את האור הנספג, במח־

סיני המדאה אחדונה

והפעם... על נעל "צ'ורקו"

הנדון: הגשת מועמדות.

בזה אני מגיש את מועמדותי למשרה מלאה אצלכם.

להלן אני מעוניין להדגיש ולהצביע על מספר עובדות. כידוע, אני נחשב ככח עבודה מעולה...אני בא מבית טוב (בית "גלי"), בעצם בלי להתבייש, בית יותר טוב אין ואני גלי צ'מפיון, תוצאה של כל הנסיון והידע שנצבר בגלי... ותאמינו לי שזה משהו... שאין מי שיתלווה לו, כמובן חוץ מגלי לבן עם סוליה אדומה, או גלי לבן עם סוליה כחולה או סוליה אפורה כמובן. ההופעה שלי, עם כל הצניעות...טובה אפילו מאוד.

זאת אומר לכם, (ויש אפילו מכתב המלצה), איתי משחקים כל אלופי הטניס לא צריך לרוץ רחוק מרכז הטניס ברמת השרון, יספק

את כל האינפורמציה הדרושה ברצון, התפישה שלי מהירה...זה רואים לא? וחזקה! (צריך רק להפוך אותי ולהסתכל על כפתורי ההצמדה (הסטופרים) על מנת להבין עניין) בקיצור רואים שאני

בעל מקצוע מעולה, בטניס...בריצה...בקפיצה...ובהליכה.

נ.ב. קרוב משפחה שלי עובד אצל מיקי ברקוביץ

וישמח לספק לכם אינפורמציה נוספת.

בברכת שלום, צ'מפיון של גלי.

Gali גלי

גלי זה אופי...זהו.

'אבל עם הרבה נסיון

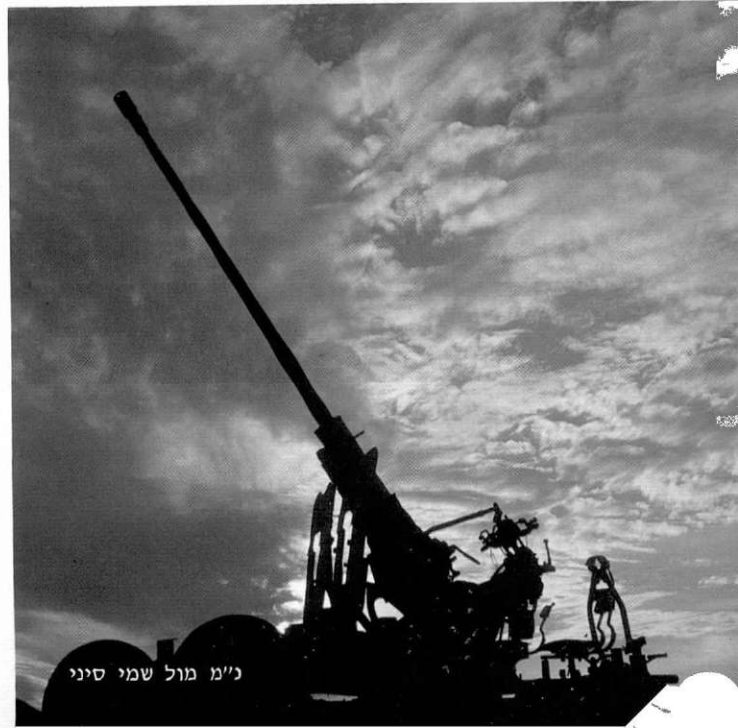

צילם : גיל ארבל

הסקייהוקים אומרים שלום

קוברת מול חופי ים־סוף

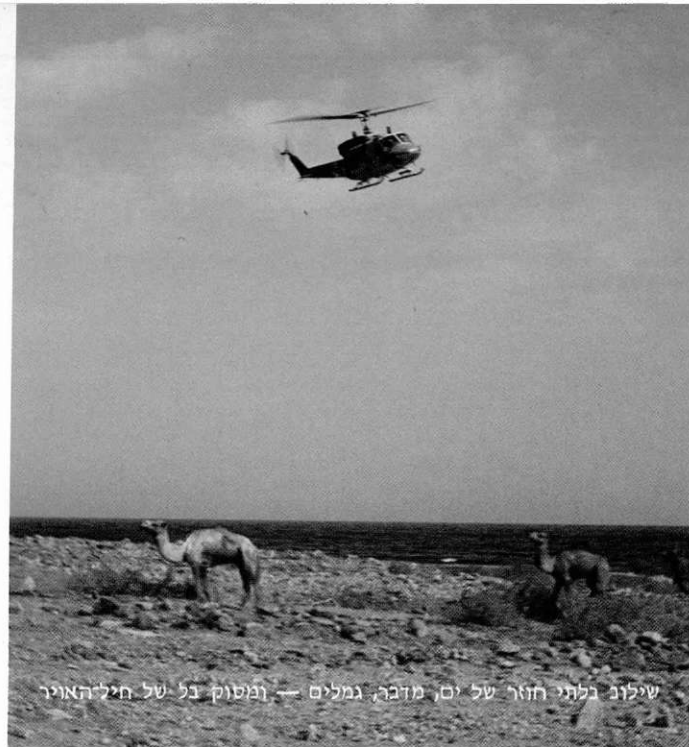

נ"מ מול שמי סיני

צילם: גיורא עיני

סטראטוקרוזר, "שירד במשקל" באופיר

שילוב בלתי חוזר של ים, מדבר, גמלים — ומסוק בל של חיל-האוויר

ראש חץ של כפירים מעציון צפונה

סיני המדאה אחרונה

דאקוטר מעל החופים הקסומים של נביעות

קסם של חיים בישימון

„ויסעו בני ישראל מרעמסס ויחנו בסכת. ויסעו מסכת ויחנו באתם אשר בקצה המדבר.“

מאת מירב הלפרין

(במדבר ל"ג 5 — 6)

כולנו חרשנו את האדמה עם האף. לא רצינו, שכך ייראה טקס-הפתיחה של איתם. לא היתה ברירה, התחלנו לנקות את חדרי-האוכל. לפנות ערב, שינו החזאים את דע-תם. השמיים, הם אמרו, עשויים ל-התבהר למחרת. רצנו לני ולחצנו עליו לערוך את הטקס בחוץ. איפה המוראל, אמרנו לו, ואיפה הכבוד של איתם, ואיפה החגיגות. היה לו קשה להחליט. מצד אחד הוא רצה, כמונו, שהטקס יהיה מרשים, אבל מצד שני הוא לא ידע אם נעמוד בלוח-הזמנים ונצליח להכין הכל למחר. הוא כינס את קבוצת הפקודות של הבסיס ושטח בפניהם את לבטיו. „המפקד, אין בע-

איתם? זה היה יום לפני פתיחת ה-בסיס. הטקס תוכנן לאחד בדצמבר 1976. היו אמורים להשתתף בו שר הביטחון, הרמטכ"ל, מפקד חיל-האוויר, אלופי המטכ"ל, חברי-כנסת וכל סגל הפי-קוד הבכיר של חיל-האוויר. פורום נכ-בד, לכל הדיעות. רצינו לחנוך את אי-תם במיסדר יפה, חגיגי, מרשים. יום לפני הטקס היה מזג-האוויר נוראי: גשם שוטף, סופות, קור אימים. מי-שהו בשמיים שלח לנו, כנראה, סימן לבאות... במזג-אוויר כזה לא יכולנו לע-רוך את הטקס בחוץ. נ', שהיה אז מפ-קד הבסיס, כינס את כולנו ואמר שהח-ליט לקיים את הטקס באולם סגור.

אתם באים ושואלים אותי — איך אתה, שליווית את איתם מפתיחתו ר-עד פירוקו, מרגיש היום, כשהבסיס ש-הקמתו במו ידיך ננטש ומועבר למצ-רים. מה אני יכול לומר לכם? שכואב לי? שעצוב לי? אלו הרי רק מלים. והן אינן מספיק חזקות, כדי לתאר את ההרגשה האמיתית. טוב, אתם אר-מרים, אז ספר לנו מה הזיכרון הגדול ביותר שיש לך מאיתם. מה תספר ל-נכדים שלך, כשישאלו אותך מה היה עבורך איתם. מה תהיה אז האסוצי-אציה המיידית שלך? זה כבר משהו אחר לגמרי. על השאלה הזו אני יכול לענות לכם בלב שלם. אתם באמת רוצים לדעת מה היה הרגע הגדול של

נסיעות ראשונות במדבר

קלה, שהם 20 ק"מ דרומית לחוף הים ו-30 ק"מ מזרחית לאל-עריש. אגב, אריק שרון, שהיה אז אלוף פיקוד דרום, לחץ ככל יכולתו שהבסיס יהיה קרוב ככל האפשר לפיתחה ולאל-עריש.

ואז הוקמה מנת"א, באוגוסט '73. אתם שואלים מה זה מנת"א? אתם צודקים. כשאני נסחף בזכרונות, אני שוכח, שלא כולם מעורבים בסיפור. מנת"א היה הגוף שתיכנן את הבסיס החדש. ראשי התיבות היו: מינהלת תיכנון איתם.

ידעתי, שהולך לקום בסיס חדש בדרום. לא היה לי מידע מדויק על הנושא. סך-הכל, כמו שכבר אמרתי, הייתי אז רס"ר צעיר, בלי שום מהלכים וקשרים במפקדה. זה גם לא העסיק אותי במיוחד. היו לי דברים אחרים בראש. ואז זה נחת עלי.

באחד הבקרים קיבלתי הודעה לתייצב באופן דחוף אצל רפי הרלב, שהיה אז מפקד חצור. לא ידעתי ב"מה מדובר. עם יד על הלב — שקשקתי קצת. בכל זאת, לא כל יום קראים לך למפקד הבסיס. ניסיתי לרחרח קצת לשם מה זומנתי למפקד. איש לא ידע. בדקתי היטב את מעשי בשבועות האחרונים. לא מצאתי שום דבר שיכול להכפיש אותי. משום מה לא נרגעתי. היתה לי תחושה פנימית, שמתנה גדולה לא מחכה לי בלשכת

עם המימצאים לרמטכ"ל של אותה תקופה, דדו ז"ל, וההחלטה היתה חיובית: יוקם בסיס נוסף ב-1976. השאלה היתה היכן רצוי למקם את הבסיס הנוסף. לאור העובדה, כי ה"אויב העיקרי באותה תקופה היה הצבא המצרי, ובהתחשב בעומס על ה"מרחב האווירי במרכז הארץ, הוחלט ל"הקים את הבסיס בדרום הארץ, צפונית לעציון.

חיפשו בדרום איזור עם תנאים טורפוגרפיים מתאימים ועם פוטנציאל קרקעות לפיתוח בעתיד. איזור אל-עריש ענה בצורה מיטבית על עקרונות אלה, ולכן, הוחלט למקם את השדה החדש שם. היה כבר בסיס חיל-אוויר באל-עריש ונבדקה האפשרות לפתח את התשתית הקיימת בו. הסתבר, כי עדיף לפתוח שדה חדש. השאלה היתה היכן בדיוק יוקם אי-תם. אז, אגב, עוד לא היה לו שם. הוא נקרא, "הבסיס הנוסף".

נערכו דיונים בדרג גבוהה על מיקום השדה. מוטי הוד המליץ בפני הרמטכ"ל על נקודת-ציון מסויימת, מזרחית לאל-עריש. ראש-הממשלה דאז, גולדה מאיר ז"ל, רצתה דווקא בנקודת ציון אחרת. למה היה הבדל בין שתי נקודות הציון? אני באמת לא יודע. העיקר שנמצא פתרון משותף. ההחלטה היתה למקם את הבסיס חמישה ק"מ דרומית לנחל די-

ות! אמרנו לו בהתרגשות, "נספיק עד מחר". השמועה עברה בקצב הרוח שהיתה בחוף, ותוך דקות כל חיילי הבסיס התייצבו ברחבת המיסדרים מוכנים לעבודה. עבדנו כל הלילה על הכנת הטקס. הקמנו בגשם השוטף תרנים לדגלים לאורך הכבישים, טייאטאנו את השבילים, סידרנו ספסלי ישיבה, קירצפנו את הרחבה. מרגש יותר מכל היה לראות את החיילים מבצעים תרגילי סדר לאור נרות בחדר-האוכל. בבוקר הכל היה מוכן פי-קס. הטקס היה נפלא. והנה, בתמורה נות אפשר לראות את כולנו עם עיניים אדומות ונפוחות...

נתחיל להזיז את הפרויקט

כל הסיפור התחיל ארבע שנים קודם. אז עוד לא ידעתי כלום. הייתי מה שנקרא "ראש קטן": רס"ר צעיר ב"חצור, עם הרבה מרץ וכוונות טובות. באותה תקופה הטיל מפקד חיל-האוויר דאז, מוטי הוד, על תא"ל יחזקאל סומך לבדוק את הצורך, העיתוי וה"מיקום לבסיס-תקיפה נוסף לחיל-האוויר. סומך הצביע על גידול מאסיבי בכוח-אדם בחיל, על קצב מואץ בקבלת מטוסים, על העומס המוטל על הבסיסים הקיימים מבחינת כוח-אדם וסדר-כוחות ועל הצורך בפיוזר רב כ"כל שניתן של הלחץ. מוטי הוד הלך

שר הביטחון, שמעון פרס, הרמטכ"ל מוטה גור, ומפקד חיל-האוויר בני פלד בטקס חנוכת איתם

המטרה הזו. זה היה מין חלום אישי שלו. למרבה הצער, לא ניתנה לנו ה" אפשרות לבדוק את זה.

"פה יקום איתם!"

אני מוכרח לספר לכם קוריוז קטן. אתם מבינים, לפני השיחה שלנו הסת" כלתי קצת בתמונות ובמסמכים שנות" רו ברשותי מתקופת מנת"א. מה לדעת" כם, היה התקציב לבניית איתם בין השנים 73—74? נו, נו, תגידו. כמה? הצחקתם אותי. התקציב היה 55 מיל" יון לירות! חמישה וחצי מיליון שקל. היום זה נשמע כמו בדיחה, לא? וכ" שאני שומע היום באיזה תקציב בנו את הבסיסים החדשים בנגב, אני מצ" טמרר.

איפה היינו? אה, כן. עצרתי את הסיפור בתקופת תחילת הבנייה. ה" קבלנים של "סולל בונה" התחילו ל" התמקם בשטח. צוות שלהם התנחל באיתם באופן קבוע ועסק במדידות ועבודות עפר וחשיפה של המסלול ה" מערבי. קיבלנו מהם באופן שוטף די" ווחים מהאיזור. ואז בוקר אחד מודיע לי נ': "מחר נוסעים לאיתם".

טסנו בהליקופטר לאיזור. נחתנו ב" איזו נקודה באמצע המדבר ונ', בדראמטיות מסויימת, אמר: "הנה, פה יקום איתם!" מסביב הי" תה שממה נוראית. זו היתה הפעם

בני פלד. בסיגנונו הידוע הוא השיב למושב שדות תשובה שלילית נחרצת. לא שמענו מהם יותר. תמיד היה בבני פלד משהו משכנע...

פרצה מלחמת יום הכיפורים. עם פתיחתה, הושבתה כל הפעילות ב" מנת"א. חזרנו כולנו לתפקידנו ה" קודמים. תיכנון איתם הוזנח למספר חודשים. עם תום המלחמה, שבנו ל" עבודה במשרד התל-אביבי, רציניים יו" תר וחזורים רצון עז להקים באיתם פרויקט אדיר.

התנאים האובייקטיביים באיתם היו טובים מכל בסיסי החיל האח" רים. הבסיס השתרע על מרחבים מי" שוריים עצומים וכמעט שלא היו בו אילוצי שטח. בהתאם לכך עיצבנו את תפישתו המבצעית. מסלולי הטיסה מוקמו בפריפריה החיצונית, והשטח הלוגיסטי והמינהלי הוקם במרכז. ב" צענו באיתם רעיונות, שהיו גלומים זמן רב בחיל-האוויר, ורק אצלנו באו לידי מימוש. הרעיון היה ליצור ניתוק מוחלט בין החלק המבצעי והמינהלתי. האמנו, כי הדבר יעלה את הכושר ה" מבצעי ואיכות החיים בבסיס. תכנון כזה היה עדיין חדשני בחיל. כמוהו היו עוד תיכנונים נועזים בתפישתם. לא ל" חינם הספידו את איתם במלים, "בסיס חדשני בתפישתו ובתיכנונו". היתה לנו שאיפה שזה היה הבסיס הטוב ביותר בעולם. נ' הירבה לדרבן אותנו לקראת

המפקד. לא טעיתי. בלשכת המפקד גיליתי להפתעתי גם מפקד טייסת בבסיס. מי זה היה? נו, נראה אם אתם יכולים לנחש בעצמכם. לא? תחשבו עוד קצת. נכון מאוד. עכ" שיו, אתם מבינים על מה הלכנו לדבר שם. בשלב ההוא עוד לא ידעתי שהוא עומד בראש מנת"א. הוא כבר היה בתמונה זמן רב לפני. קצת במבוכה לחצתי לו את היד. לא ידעתי למה לצפות. "לא נלך איתך סחור סחור", הוא אמר בהבעה רצינית, "ניגש ישר לענ" יין. אתה הולך להיות הרס"ר הרא" שון של איתם".

הייתי המום לחלוטין. איתם? מה לי ולאיתם? איפה זה בכלל? נ' לא נתן לי הרבה זמן ל" ההרהורים. "אוקיי", הוא נפרד ממני, "ביום ראשון ניפגש במטה ונתחיל ל" הזיז את הפרוייקט". וכך היה. נתנו לנו משרד בתל-אביב ושם הקמנו את איתם... היינו צוות קטן, מגובש מאוד ורציני להפליא. אני הייתי אחרון המצטרפים למנת"א. ראיתי בכך כבוד גדול. שאר האנשים היו, קאליברים' גדולים בחיל. בשבילי זה היה, ביג דיל' להשתייך אליהם.

ניתוק מוחלט בין מבצעים ומינהלה

איתם תוכנן בדיוק כמו שמתר" כנן בחיל-האוויר אמצעי לחימה חדש. כל נושא התחיל בהגדרת הצורך ה" מבצעי, המשיך לדרישה המבצעית ו" הסתיים באיפיונו. כך גובשו כל הת" פישות, נאספו הנתונים ובוצעה עבר" דת המחקר. כמו כן, נערכו שיחות עם מפקדים בהווה ובעבר ועל סמך אר" תן שיחות נמנעו שגיאות ונחסכו הר" בה צרות. זו היתה עבודת מחקר, ש" תרמה רבות למנת"א בפרט ולחיל- האוויר בכלל.

לא רצו אותנו בפיתחת רפיח. כך למדתי ממכתב, ששלח מושב שדות לראש אג"מ. אנשי המושב דרשו ממנו נמרצות להזיז את איתם. דאגנו קצת כששמענו על הפנייה. התייחסו אז למתיישבי הפיתחה כאל חלוצים קדו" שים, וכל בקשה שלהם נפלה על אוז" ניים קשובות וחרדות. היה לנו מזל, שהיה אז בחיל-האוויר תת-אלוף בשם

של נ'.

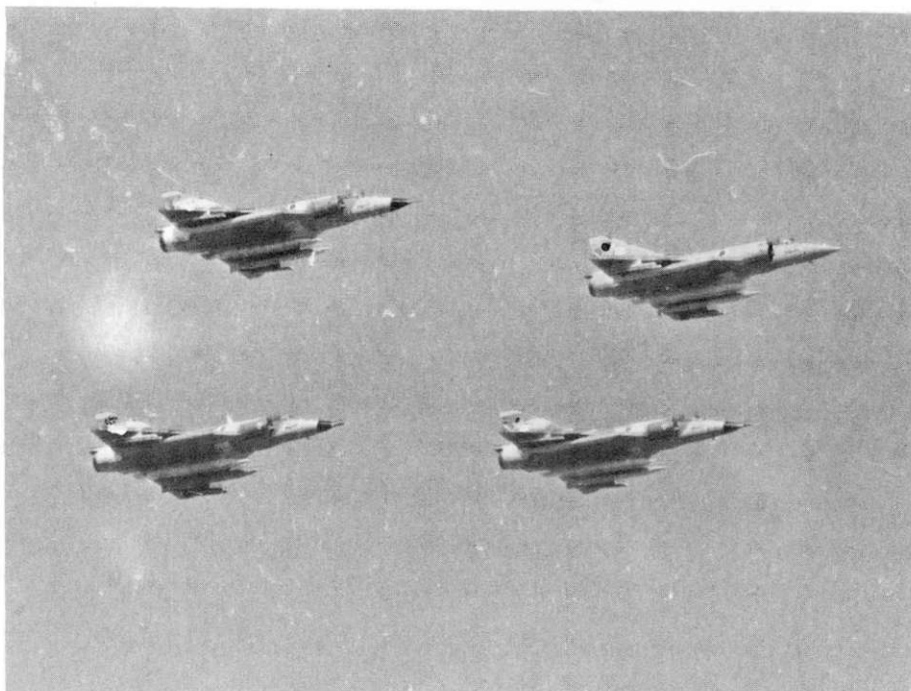
באוגוסט '76 עברנו להתגורר באיתם. חיינו באוהלים, בתנאים נוראיים, ב"חום בלתי-נסבל. לרשותנו עמד מט"ח-שדה ומבנה אחד, ששימש את כולנו כמושרד מאולתר. נוסף לכל, הלכנו לאיבוד בתוך ים העובדים של "סור" לל בונה". לעומתם, נוכחותנו לא הייתה מורגשת. היום, כשאני משחזר את התקופה, אני נזכר בה בגעגועים. אז, קיללתי בלבי את העקשן הזה, נ'! עם כל שיגעונותיו. הבולט בינינו הם היה גידול צמחיה מיוחדת, שתייצב את חולות המדבר. אתם שוראים אם זה עזר? במידה מסויימת — כן. את החולות זה לא עצר, אבל זה נתן לני עניין לעסוק בו. הוא השקיע בנושא הרבה עמל ומרץ וחיסך מאיתנו את שבט לשונו ואת הטמפראמנט הבלתי-אפשרי שלו...

זמן קצר אחר בואנו לאיתם, חנכנו בטקס גדול את המסלול הראשון ל"מטוסי סילון". כל סגל הפיקוד הבכיר של חיל-האוויר נכח באירוע. בני פלד הטיס לאיתם פאנטום וביצע תרגילי אירובאטיקה מעל לבימת המוזיאונים.

אני זוכר עד היום את דבריו באותו טקס:

"אתם נמצאים בבסיס, שחשיבותו לחיל-האוויר ולמדינת-ישראל אינה פחותה מחשיבות תל-חי או חניתה למדינת-ישראל... אנו נתראה כאן שוב כשהיו בבסיס טייסות..."

היום, המלים הללו חותכות לי ב"בשר. כל-כך הרבה השקענו באיתם — ולשווא. אבל זה לא מעניין אתכם, אני יודע. אתם רוצים את הסיפור נקי, בלי סנטימנטים. או. קיי. יום אחרי חנוכת המסלול הראשון נחת באיתם פאנטום עם בעיית מנועים ודלק. לולא אותו מסלול, המטוס היה הולך לע"זאזל. השמחה היתה עצומה: הבסיס עוד לא נפתח וכבר היצלנו פאנטום. בחורף של אותה שנה פתחנו רשמית את הבסיס. האוירונים הגיעו עוד קודם לאיתם. סיפרתי לכם על הטקס? נכון, אני נזכר, בהתחלה. הצרות לא נגמרו, כשנפתח הבסיס. הן רק התחילו. עוד לא היינו מאורגנים לגמרי, אבל היינו צריכים לתפקד ברמה של בסיס וותיק ומסודר. עכשיו,

מיראז'ים מעל איתם

איך חיים במדבר. רצינו שהאנשים יסגולו לאיזור ולתנאים. קצת חששנו מכך. באיתם היו טמפרטורות לא-נוחות, סופות חול טורדניות, הבסיס היה מרוחק מהמרכז ומיקומו היה ב"לב איזור עויין. לא היה קל לחיות שם. כוח החלוץ אכל הרבה חול — בכל המובנים. נ' הבין, שכך זה לא יי"לך. הוא החליט לעבור להתגורר באיתם. לא עזרו כל ההפצרות של אני-שי כוח החלוץ וקציני המטה, שביקשו ממנו להמתין מספר שבועות עד שהבסיס יתחיל להתארגן. הוא התעקש לעבור לשם מיידי.

"לא יהיה לך איפה לישון", הסביר לו קצין המנהלה.

"איפה אתה ישן?" הקשה נ'.

"אני?" הוא תמה, "אני ישן באוהל".

"אם כך, יש לי איפה לישון", התעקש נ'.

קצין המנהלה הסתכל בו כעל מ"שוע.

"אין שם עוד כלום", הוא המשיך לשכנע, "אין מטבח, אין כבישים, אין שירותים, אין מים זורמים".

נ' לא הניח לו. "נסתדר", הוא אמר, "אני יורד לאיתם בשבוע הבא". הקצין משך בכתפיו. לא היה קשה לנחש מה הוא חושב על שפיות-דעתו

הראשונה בחיי, שהבנתי מה זה "להקים יש מאין". באמת, לא היה שם כלום! היתה אומנם חוליית-אבטחה מצומצמת וצוות של מטיאורולוגים, אבל נוכחותם נבלעה במרחבי המדבר. נסענו בקומאנדקר לנקודת תצפית, שמוקמה על גבעונת קטנה. ממנה אפשר היה לראות למרחקים אדירים. האיזור כולו נפרש תחתינו. זו היתה תחושה נפלאה. הלב התרחב כשראיתי את המישורים העצומים הללו. ה"כרתי את תוכניות הבסיס על בוריין. יכולתי לשוות בעיני רוחי היכן ייבנה כל מיתקן וכל מבנה. נ' כאילו קרא את מחשבותי. "זו הפלאסטלינה", אמר, "עכשיו, תיצור את הדמויות".

וירוס של חלוציות

נמשכה הבנייה בשטח. מידי פעם היינו יורדים לאיתם, כדי לעקוב מקרוב אחרי התקדמות העבודות. לני כבר היו קוצים בישבן. הוא לחץ ודחף וזירז את כל הגורמים, כדי שנוכל כבר להתמקם דרך קבע באיתם. ואומנם, באביב של '76 הורדנו לשדה כוח חלוץ, שכלל שירותי תעופה למסלול חירום וקצת אנשי מינהלה, שישגיחו מקרוב אחר גמר עבודות הבינוי. המטרה העליונה היתה ללמוד

ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, מלווה בקצינים בכירים של חיל-האוויר, בביקור באיתם בנובמבר 1975. משמאל: מנחם בגין ויצחק שמיר

קיים. לכן, הוא דרש שימריאו וינחתו אצלנו כל המטוסים וכל הטייסות. הרעיון היה לתרגל ולאמן את כל ה"גופים המבצעיים. הודות לעקשנות ש"לו זכינו מדי יום, ולעיתים גם בלילות, לביקורים' של מטוסי-קרבי, מסוקים, מטוסי-תובלה ומטוסים קלים. בנובמבר 1977 הגיע סאדאת לבי-

שעות הבוקר המוקדמות עם נ' לאורך גדר הבסיס. הוא רצה לבדוק אם אין פרצות בגדר. נסענו לאט והתבוננו ב"בסיס המקיף מתרדמתו. פתאום, אמר לי משפט, שאני זוכר עד היום: "הק"ס הזה, שמדבר מתעורר לחיים..." והיה לו עוד ג'וק: הוא החליט להחזיר בתודעת חיל-האוויר, שאיתם

בבת-אחת הגיעו לאיתם כמויות אדירות של חיילים וקצינים. קליטתם היתה קשה. למזלנו, כוח-האדם של ימי איתם הראשונים היה מעולה, קורץ מחומר מיוחד. הם סבלו בשקט. את התיסכולים והקשיים השקיעו ב"עבודה מאומצת.

לאט-לאט גיליתי, כי נתקפנו כולנו בוירוס של חלוציות. החשש, שאיתם יהפוך למושבת עונשין או גלות, התבדה. זו היתה זכות לשרת שם. רבים וטובים רצו להדרים אלינו. מבחינה מוראלית הגענו לרמה והישגים כאלה, שאחרים ממש התקנאו בנו. זה התחיל מדברים קטנים, אבל מהותיים: כולם הלכו, בפקודה, בבגדי ב'. קומזיצים ב"ערבים היו דבר שכיח. האוירה היתה חמה וידידותית. כמעט שלא נדרשנו לפורמאליות.

החיילים התאהבו בבסיס

אספר לכם משהו, שיבטא את הסיגנון של איתם. יום אחד, בשש בבוקר, אני נכנס לחדר-האוכל וחושכות עיני. מפקד הבסיס, בכבודו ובעצמו, מסתור בבין השולחנות ומחלק צלחות זיתים.

"מה זה צריך להיות?" שאלתי אותו.

"אחראי המשמרת לא קם, וחסר בן-אדם לצוות המטבח", השיב.

"אז אין אף-אחד אחר? רק אתה יכול לחלק זיתים?"

"מה יש?" חידך, "משהו יקרה לי?" "אתה לא יכול לעשות את זה", סיננתי בין השיניים, "אתה מקלקל לי את כל המשמעת..."

אך הוא לא וויתר. והחיילים היו מרוצים עד הגג. כמעט שבוע דברו על המקרה. אין ספק, כי הם חשו בייחוד של הבסיס. בלי להרגיש, הם התאהבו באיתם. הם וויתרו על יציאות ה"ביתה, כדי לגמור עבודות בנייה בב"סיס. את הפינישים' הם עשו בשעות מאוד לא קונבנציונאליות. הם הבינו, שצריך לבנות מוצר עם חשיבות גדולה, ופשוט לקחו את העסק בידיים. עם כל יום שחלף, השתנה הבסיס. תוך זמן קצר הפך לפינת-חמד. איש לא היה מסוגל להשאר אדיש נוכח הפלא. אני זוכר נסיעה משותפת באחת מ"

"מבחינה מוראלית הגענו להישגים כאלה, שאחרים התקנאו בנו"

ביום שבו נחתמו הסכמי קאמפ-דייויד נחרץ גורלו של איתם. יותר לא נבנה בו שום דבר חדש. הושלם רק ההכרחי. בבת-אחת נקטעו כל התכניות הגדולות. כל התקוות והחלומות ירדו לטימיון. האוירה גם היא נפגעה קשות. לא אומר, כי נכנסנו לדיכאון והשבתנו כל שמחה. אין צורך להגזים. בסופו-של-דבר, כולנו אנשים מ-בוגרים ואחראים. השלמנו בכאב רב, עמוק, עם העובדות. במיוחד כאב לור-תיקים, אלה שבאו, כמוני, לאיתם כבר ביומו הראשון. הם קיבלו את עובדת הפינוי בצורה קשה. הסימפטום היה רוגז. ודי בצדק. מי שלמד את תכנית האב של איתם, לא יכול היה שלא להתרגז על ההחמצה הגדולה. לא מי זמן אמר לי אל"מ ג': „אתה יודע, אני מתרגז עד היום. השתדלתי לא ל-בקר באיתם לקראת פינויו הסופי. כל פעם, שבכל זאת הזדמנתי לאיזור, התרגזתי מחדש“.

השוק הכי הגדול בפירוק

עכשיו, כשאני נזכר, אני נוכח, כי חלף זמן רב עד שעובדת הפינוי התעכלה בתוכנו. רק כשהורו לנו להקיפיא לחלוטין את כל הבנייה, זה נתפש והפך למוחשי. באותו שלב היה ברור שזהו זה. איתם גמר את התפקיד שלו...

הצלחנו, איכשהו, לשמור על מוראל סביר. האנשים לא הסתובבו שפופים ומדוכאים. ג' דאג כל הזמן, שאוירת ה„טרם חיסול“, כפי שכינה אותה, לא תורגש. נוסף לכל, היה עלינו לשמור על כוונות מבצעיות. זה נתן לנו את הטעם היחידי לישיבה במקום.

מצאנו עצמנו בבסיס רחבי-ידיים, שפתאום הפך לבסיס גדול מידי. הוא נבנה, בשעתו, „על גדול“, להרבה אנישים, ליותר טייסות, למבנים עצומים, למיתקנים נוספים. פתאום, לא היה מה לעשות עם כל הגודל הזה. גם ההתלהבות, כאמור, הלכה ופחתה. שום דבר כבר לא נראה מסעיר. גילוי רצון טוב התמעט. השיגרה השתלטה על חיינו. ג' לא נתן לנו מנוח. הוא ניסה כל העת „לנער“ אותנו מהאדישות. אין מה להגיד, הוא היה „פושר“ אמיתי.

באחד הימים נלוויתי אליו לטיסה בצנחה לתל-אביב. כשהתרחקנו מרחק מה מאיתם, הוא פנה אלי.

„תסתכל עכשיו אחורה“, אמר.

התבוננתי. לא ראיתי כלום.

„תתאמץ“, לא הירפה, „תסתכל טוב ימינה“.

נדבקתי לשמשה. מרחוק הבחנתי בכתם שחור.

„נו, אתה רואה?“

„אה... כן...“ גימגמתי. לא רציתי להיראות כאידיוט. השד יודע מה הוא רוצה מהכתם הזה... לפתע, תפשתי ראשי בשתי ידי: איך לא עלה בדעתי? הכתם השחור הוא איתם! מה-יום בו השלימו את גדרות הבסיס, ה-עוזים של הבדואים לא אכלו את ה-ירק, והבסיס נותר נקודה ירוקה בלב המדבר. זו היתה חווייה מרגשת לגלות זווית חדשה של הבסיס.

„אתה מבין“, המשיך ג', „זה ה-יתרון המובהק של איתם: הוא משר-חרר מאילוצי שטח. כל מה שרוצים אפשר לשים עליו. אפשר לעשות איתו הכל“.

לרוע המזל, עמדה תקופתו של אל"מ ג' בסימן הסכמי קאמפ-דייויד. אומנם, עוד לא התחלנו ממש בעבודות הפירוק, אך הוא היה זה שזכה לעבור איתנו את התקופה הקשה שלאחר קבלת הידיעה על החזרת האיזור למצרים.

קורו ההיסטורי בישראל. כמו כולם עקבנו בחרדה ובהתרגשות אחר מהלך הביקור. איש מאיתנו, גם לא בחלורמותיו הגרועים ביותר, לא תיאר לעצמו למה יוביל אותו ביקור. לימים, הבנתי, כי בדורגים הגבוהים החליטו לעצור את פיתוח איתם מתוך חשיבה לטווח ארוך. אנחנו, הקטנים, לא היינו מסוגלים אפילו לדמיין סיוואציה כזו.

בינתיים, הגיעה שעתו של נ' לעזוב את הבסיס. בעצב רב נפרד מאיתם ובעצב כפול נפרדנו אנו ממנו. במקומו הגיע לבסיס אל"מ ג'.

נקטעו כל התכניות הגדולות

שבועיים אחרי בואו של ג' לאיתם, נפתח שיכון המשפחות. זו היתה חגיגה אמיתית. מהרגע שהסתובבו ילדים בבסיס, הוא הפך לבסיס ככל האחרים.

אין ספק, אל"מ ג' זכה בבסיס עם אתגר. היתה באיתם תשתית ראשונית בלבד. היה עליו להקים ממנה בסיס מבצעי אמיתי. לא פלא, שהוא הגיע אלינו כל-כך מלא מרץ ומוטיבציה. בימים הראשונים עקבתי אחריו מרחוק. שמחתי לראות עד כמה מהר קלט את האוירה המיוחדת של איתם. הוא לא דרש מאיתנו להסתגל אליו. הוא התאים עצמו אלינו. וזה עבד.

קופח בגלל הפינוי? שאל קצין אחר. "חיכה קצת עם תשובתו: „בסופר של-דבר — לא“, ענה. „תוך כדי עבירה דה התרגלתי. אומנם, זו לא היתה עבודה עם, גלורי, אבל אם היו נותנים לי לסובב את הגלגל לאחור, לא הייתי מתחמק מהתפקיד הזה. בעיני קר בגלל הקמת רמון. זה הפיצוי ה-אמיתי שלי. משם כבר לא נזוז!“

הורדת הדגל

הימים נקפו. כל יום שחלף קירב את קיצו של איתם. שעון החול הלך ואזל. עם כניסתנו לרמון, התרוקן אי-תם מיושבי. רק בודדים נשארו שם כדי לאייש את הבסיס עד יום הפינוי. בטקס הורדת הדגל נפגשנו שוב כולנו באיתם.

אם ידעתי שעות קשות בחיי, זו היתה הקשה מכולן. עמדנו שם ובהינו בדגל המורד מראש התורן.

נזכרתי אז בדברים שאמר אל"מ ג' אודות פינוי איתם:

„כל פרידה צובטת בלב. זו קשה ב-מיוחד. בעיקר בגלל שאי אפשר יהיה לחזור ולבקר כאן. אנחנו רגילים לע-בור מבסיס לבסיס, מתפקיד לתפקיד. תמיד אפשר לחזור ולבקר. הבסיס ה-זה לא יהיה שלנו יותר. הוא הולך להיות חוץ-לארץ. הוא יהיה רק מז-כרת אישית, שתישאר בלב כולנו.“

נית בשני הבסיסים. נציגות קטנה של הבסיס, שהלכה וגדלה עם הזמן, עס-קה בבינוי רמון, יתרת הבסיס הכשי-רה את איתם לקראת פינויו הסופי. אין ספק, כי באיתם היה החלק הפ-חות נעים. נשאר לנו טעם רע בפה מאותה תקופה. לעומת זאת, ברמון שררה אוריה שונה בתכלית. שם היה החלק היצירתי, מלא הסיפוק.

אל"מ י' נקרע במשך תקופה ארו-כה בין שני הבסיסים. לא ידענו מה מתרחש בתוכו. באותה תקופה היינו עסוקים מעל לראשנו בהעברת הבסיס לרמון. יום אחד התוודעתי, במקרה, לצפונות לבו. התארחו בבסיס מספר קצינים מהמטה. הם באו לצפות בהיערכות הבסיס לפינוי. אל"מ י' הס-תובב עימם בבסיס, הראה להם את תכ-ניות הפינוי והסביר את התפתחות העניינים. הם התרשמו מאוד מהתי-פקוד היעיל של איתם גם בימיו ה-אחרונים.

„שמע, אתה עושה פה עבודה טו-בה“, טפח אחד מהם על שכמו של י', „הפינוי הוא ממש סיפור של הצלחה.“ „מה ההצלחה בפירוק?“ ענה לו י' בעצב.

„בכל זאת, זה פרוייקט אדיר.“ „כן“, אמר י', „זה היה ניסיון מענ-יין. לא כל יום מפרקים בסיס. זה היה שיעור מאלף.“ „הצטערתי שהצד המבצעי של איתם

לג' היה מזל גדול: נחסכה ממנו עוגמת הנפש של פירוק הבסיס. כל עוד הוא היה מפקד הבסיס, לא התחילו בפירוק הממשי.

„השוק הכי גדול“, הוא אמר לי פעם, „זה כשמפרקים את המבנה ה-ראשון בבסיס“. אלוהים, כמה שהוא צ-דק. כשפירקו את אותו מבנה, עמדנו כולנו סביב והשקפנו על המתרחש ב-עיניים קרועות לרווחה. קשה היה ל-האמין למתרחש נגד עינינו.

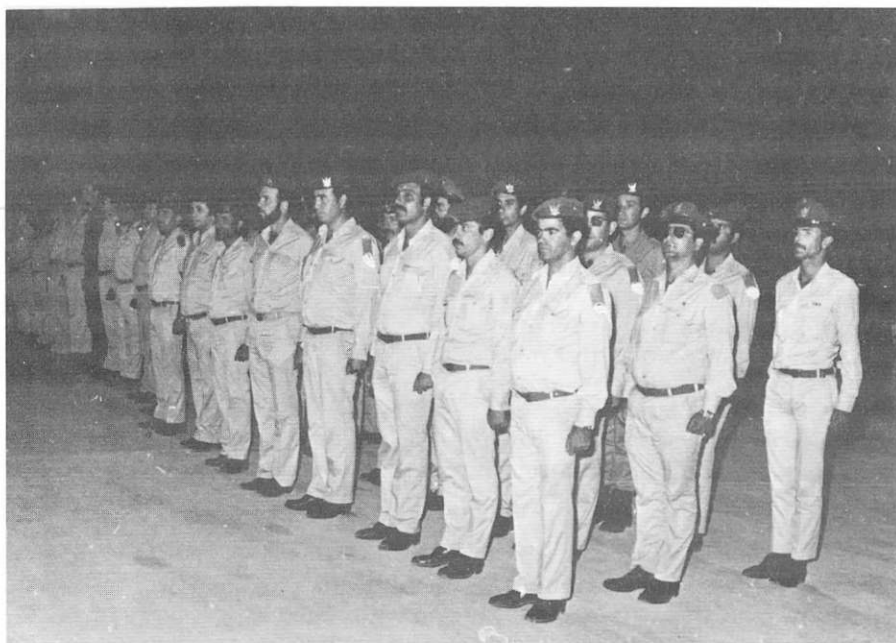
„שנתיים פיקדתי על הבסיס“, אמר ג' לפני זמן קצר, „עברתי בשנתיים אלה מחזור חיים שלם: מלידה עד מוות. מתינוק עד קשיש גוסס. יצא לי לעבור מהלך של בנייה ועזיבה. נקשר-תי לאיתם קשר נפשי עמוק. לאחרונה, הזדמנתי עם משפחתי לבסיס. כשר-איתי את הדשאים הצהובים בשיכון המשפחות, הבנתי שזה הסוף. לכל ה-משפחה היה מין משבר. עבורנו, זה היה הקץ האמיתי של איתם. סגרו את הברז והכל נבל...“

בין שני בסיסים

בקיץ 1979 החליף אל"מ י' את אל"מ ג' כמפקד הבסיס. באירצון גלוי הגיע י' לאיתם. חלפו הימים, ש-אנשים היו נלחמים כדי להגיע אלינו. לקראת פינוי הבסיס, לא היינו כל-כך פופולאריים. מצב רוחו של י' הש-תפר רק כשנודע לו, שכתחליף לאיתם, יוקם בסיס חדש בנגב והוא יפקד על הקמתו. האמת היא, שמצב הרוח ה-כללי השתפר פלאים, כשבשורת רמון הגיעה לאוזנינו. זה היה פיצוי כלש-הו. לא היה בו כדי לנחם אותנו על אובדן איתם, אך זו היתה נחמה פר-רתא.

רק בתקופתו של אל"מ י' התחיל הפירוק הממשי של איתם. כשרמון הפך עובדה בשטח, נסתיי-מו בעיות המוראל באיתם. המרץ ה-זר לפעפע באנשים, הדם שוב תסס בעורקים, העיניים התחילו לזרוח מ-חדש. רוב האנשים רצו לעבור לרמון. למרות הקשיים הכרוכים בהקמת ב-סיס חדש, לא נרתע איש, גם הוותי-קים, שנטלו חלק פעיל בהקמת איתם, גילו נכונות לעבור לרמון.

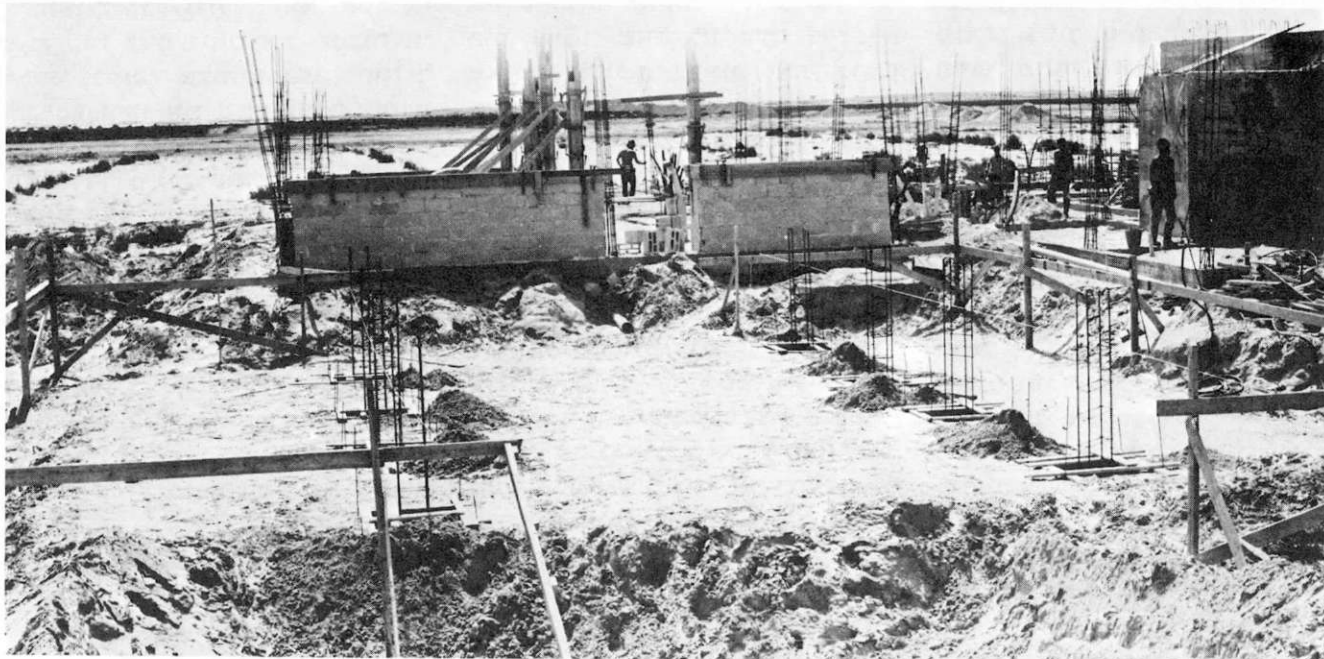
תקופה ממושכת עבדנו סימולטא-

מסדר הסיים

מכפיו לבינוי

מאת מירב הלפרין

הרוח נשמרה עד הסוף

היה מזל גדול לחיל-האוויר, שעל מלאכת פינוי איתם ניצח אל"מ י' מפ"קד הבסיס. אל"מ י' ניחן, כנראה, ב"עצבי ברזל. קור רוחו סייע לו לשמור על שפיות-הדעת גם ברגעים הקשים ו"נשאר אל"מ י' בבחינת חידה. לא אחת תמהו כיצד הוא מצליח לשמור על מזג נוח וסבלנות איך-גבול, בעוד שהם עשו לעצמם מנהג להטיח ראש בקיר ולפרוץ בזעקות-שבר כל אימת שהתרגשה עליהם צרה ובעייה. הנינוחות, שהשליט מפקד הבסיס סביבו, יצרה את נוסחת-הפלא לפינוי: מפקדי הטייסות והגפים "יצאו מדעתם" כל שני וחמישי, אך הדי ההתפוצצויות לא היו חודרים ל"לשכת מפקד הבסיס. גם אם ניסו לכ"ל את אל"מ י' בקליקת "מטורפי תיסמונת הפינוי", כפי שזו כונתה בעגה המקומית, לא הצליחו. לכל היותר ספ"גו כמה ריקושטים, שהחזירו אותם ל"מסלול התקין — עד ההתפרצות ה"באה...

גימני, מפקד טייסת התחזוקה של איתם, כבר עבר את החווייה הקשה של פינוי בסיס. לפני כשנתיים הוא נמ-

פופולארי לדבר היום על "קורבנות ה"שלוס". איתם הוא אחד הקורבנות ה"גדולים האמיתיים. כאב רב מלווה את פי"נוי. לא רק בשל האופי המבצעי של הבסיס, אלא גם בשל העובדה, כי איתם היה בסיס חיל-אוויר מקורי על טהרת התיכנון והבנייה הישראלים. רבים מ"אנשי הבסיס ליוו מקרוב את שלבי הק"מתו ובנייתו. חלק גדול מהם נשאר בו עד ימיו האחרונים. נגור עליהם לפרק את הבסיס שהקימו. אין מה לקנא בהם. רק מי שחש על בשרו את התחושה המכ"בידה הכרוכה בפירוק ביתו, יוכל לה"בינם.

כמעט שנתיים הקדיש עצמו בסיס אי"ת למשימת הפינוי. כל חיילי הבסיס — מראשון המפקדים ועד אחרון החיילים — נרתמו למאמץ. זו היתה המשימה הראשונה במעלה. היא האפילה על שיג"רת היום-יום, קדמה לשיגרה המבצעית, פגעה בסדר היום התקין. עם סיום מבצע הפינוי, יכלו "מנהלי" הבסיס לשפוף כפות-ידיים בסיפוק. פרויקט הפינוי ה"שלם בהצלחה. בסיס איתם העתיק את משכנו לנגב. את מקומו של איתם תפס הבסיס החדש: רמון. הצלחת מבצע ה"פירוק היתה נחמה כלשהי עבור אנשי איתם על אובדן הבסיס הקודם. השרי"דים היחידים מאיתם נותרו זכרונות. את האיזור לקחו לעולמים. את הזכרונות לא יוכל לקחת איש.

משיאות עמוסות ציוד יוצאות את שע"רי הבסיס בכיוון צפון. תכונת הפינוי מורגשת היטב באויר. מבנים בלתי-של"מים בולטים על רקע הנוף המדברי. חיי"לים רבים עסוקים במלאכת הפירוק. מי"די פעם פולחת את האויר נהמת מטוס, כאילו להוכיח, כי גם בימיו האחרונים בסיס איתם מבצעי לכל דבר.

שיכון המשפחות כבר ריק מיושבי. ה"זירות נותרו על תילן — בעתיד ישמשו את הכוח הרב-לאומי. העזובה בולטת באיזור המגורים. את מקום הגינות וה"ירק, שעיטרו בעבר את הסיבה, תופ"שים כעת קוצים ושיחי מדבר דוקרניים. פה ושם טורקת הרוח את אחת הדלתות. ההד נשמע היטב בכל האיזור. זה הצליל היחידי הבוקע כיום משיכון המשפחות. אוירה קודרת אופפת אותו. על רקע עז"רתו, אייאפשר להימנע מלהיזכר בימיו הטובים. הוא היה פינת-החמד של ה"בסיס. קיומו הפך את איתם מבסיס — לבית.

בבלותו, נראה בסיס איתם כהחמצה הגדולה ביותר של חיל-האוויר. הוא ניחן בנתונים האידיאליים לבסיס מבצעי. ה"נסיבות ההיסטוריות גרמו לכך, שאותם נתונים לא ינוצלו. בנייתו נעצרה עוד ב"שלבים הראשוניים. לולא החזרתו למצ"רים, היה איתם הופך לבסיס הגדול, ה"משוכלל והמתקדם ביותר במזרח-התיכון.

נה על „מפרקי רפידים“. השנה הוא עבר זאת שנית — באיתם. מכאן הוד-בק לו התואר „המפנה“.

„עוד אקבל דוקטוראט בפינוי“, חיוך חיוך מריה, „יחסית לפינוי רפידים, פינוי איתם הרבה יותר קל. הוא אינו כה טראומתי. בסך-הכל, אנו מעתיקים את איתם לרמון. לא נפרדים מהמיסגרת המאחדת. הקושי הוא בעיקרו טכני, לא מוראלי. אך יש קשיים אנושיים הכרוכים בפינוי. קשה לחיות באוירה של „מתפרק כל הזמן“. זו הרגשה לא נוחה. איש אינו מוצא את המקום שלו, את הפינה האישית. הרגשת הביתיות הולכת ואוזלת ככל שקרב מועד הפינוי. למרות החיספוס והחוסן שלי, גם אני הושפעת מן. התמורה, כך אני מאמינה, תהיה רמון. התיסכול שבפירוק איתם יסתיים כשרמון יעמוד על הרגליים. תתחיל תקופה חדשה. תקופת ההקמה, הבנייה מחדש.“

על-סמך ניסיון העבר של פינוי ה-בסיסים הקדמיים בסיני, תוכננה הי-ערכות הפינוי באיתם. הוקמה בבסיס מינהלת פרויקט, שעקבה ופיקחה על כל שלבי הפירוק. רס"ן י' היה האחראי לתיכנון פינוי הבסיס: „תפקידנו היה להקצות למשימה את כל הדרוש: כוח-אדם, כלים, כלי-רכב, כוח-עזר מבחוץ וכדומה. בראש היה לי תיכנון יומיומי של כל שלבי הפינוי. הבעייה הקשה היתה להיצמד ללוח-הזמנים המקורי. זה היה מסובך כפלי-יים, כיוון שהפינוי הושפע ישירות מ-עבודות ההקמה ברמון. לא אחת, נתקענו בגלל חוסר התאמה בין עבודות הפירוק הישראליות ועבודות הבנייה הזרות. כדי להתגבר על מכשול לוח-ה-זמנים, נערכנו בשיטה חדשה, שטרם נוסתה בחיל-האוויר: היערכות במכו-לות. איפסנו את מרבית הציוד במכו-לות-ענק והעברנו אותן אחת-אחת לר-מון. שיטת המכולות כל-כך הצליחה, עד כי החיילים נכבשו לרעיון וממש גרו בתוכן... העקרון היה אחיד: כל מה שפריק — הולך איתנו. כל מיתקן מב-צעי — מופץ. כל מה שלא מבצעי ולא פריק — נשאר בשטח.“

לא קל לפרק בסיס מבצעי. זו אמת, שאין צורך להכביר עליה מלים. כדי לעשות את המלאכה כהלכה, היה על אנשי איתם לנטרל את הסנטימנטים ו-הזכרונות ולהתמקד אך ורק בעבודה

לשמה. בצד הפינוי היה עליהם לשמור על כוונות מבצעית מתמדת, להמשיך ולעסוק בפעילות המבצעית השוטפת, לדאוג למשמעת ולסדר התקינים ויותר מכל: להקפיד על מוראל מאוזן בקרב החיילים. החיים בצל הפינוי המתקרב לא יזכרו כחוויה נעימה. קשה למצוא חדות-יצירה או אתגר של ממש בפירוק מבנים ומיתקנים. החוכמה היא לנטוע בחייל את ההרגשה, כי למרות התנאים-לא-תנאים, הלחץ האינטנסיבי ו-העבודה הקשה, יש בעבודתו תועלת רבה. פעילות ההסברה, שהתנהלה ב-איתם, הוכיחה, כי אפשר למצוא את שביל-הזהב. אי אפשר היה להצביע על מוראל ירוד, או על חוסר מוטיבאציה בולט. הרוח החופשית והבלתי-פורמא-לית, שכה איפיינה את הבסיס הדרו-מי, נשמרה עד הרגע האחרון ממש.

„היתה הכנה נפשית טובה לקראת הפינוי,“ מספרת סגן גילית גרין, קצי-נת החינוך, „דנו בנושא כמעט שלוש שנים, כך שההסתגלות לרעיון העזיבה היתה טבעית. בסופו-של-דבר, כמה זמן אפשר לסבול מדכאון? עם הזמן, גם הממורמרים ביותר השלימו עם העוב-דות. נוסף לכך, עמד מול עינינו פר-ויקט עצום: בנייה והקמה של בסיס חדיש ומפואר בנגב. רמון היה אתגר לכולם, וותיקים וצעירים כאחד.“

„האמת היא, שחששתי מבעיות של מוראל ירוד,“ מודה ג'ימי, „לכן, מבעוד מועד נקטתי בכמה פעולות-מנע. שי-תפתי את החיילים בכל שלבי הפירוק, התייעצתי איתם ככל שניתן וניסיתי ל-העניק להם תחושת מעורבות מירבית. זה נתן להם דחיפה עצומה. הם לחצו על עצמם מעל ומעבר, כדי לעמוד בלוח-הזמנים הרצחני. אני חושב, שזה היה מין מנגנון-הגנה. הטייסת עבדה כל-כך קשה, עד כי לאיש לא היה זמן וכוח להתעסק בשאלה העקרונית, הכואבת, של הפינוי עצמו.“

שמנו דגש מיוחד על פרויקט בינוי רמון. המטרה היתה, שיותר משירגישו את הפינוי, ירגישו את הבינוי. נאמתו בפניהם בלי-סוף על החשיבות העצומה שבהקמת רמון. אולי זה נשמע ציוני מידי, אבל כל שיחה הסתיימה במלים: „אנחנו בעקבות החלוצים.“

מאוחר יותר ציטט אחד מחיילי טיי-סת תחזוקה את ג'ימי: „הוא הגדיר את הפינוי כמחלה קשה, חשוכת-מר-“

פא, שהאדם חייב להשלים עימה ול-תפקד איתה למרות מיגבלותיו. אז זהו-זה, אנחנו חיים עם זה.“

רביוע ירוק בולט לעין

יש חוסר צדק מסויים בתיאור של איתם כבסיס שחי רק בצל הפינוי. ב-פועל, ידע הבסיס גם חודשים רבים של שיגשוג, פריחה והרבה תכניות לעתיד. כמעט שנתיים תמימות תפקד איתם כבסיס מבצעי, טרי, שעוד נכוננו לו ימים גדולים. אולם, כל התכניות ה-גראנדיוזיות נקטעו באיבן. התפתחותו של הבסיס נעצרה עם חתימת הסכמי קאמפ-דיוויד. הבסיס, שתוכנן להיות פאר בסיסי החיל, נותר בנוי-לא-בנוי, צובט את הלב במרחביו הגדולים ובית-רונותיו המבצעיים. וותיקיו יזכרו אותו כאכסניה של משאיות, כלי קיבול, מנו-פים, מלגזות ודחפורים. בתחילה היו אלה למטרת הבנייה ובסיום לצורך ה-פינוי. זו היתה האסוציאציה החזותית המיידית של איתם. אחרים יזכרו ב-איתם מהמבט האווירי — כרביוע ירוק, בולט לעין בתוך שממת המדבר. כך זיהו את הבסיס ממרחק ומגובה רב כל טיי-סיו. אולם, המזכרת האמיתית תהיה האוירה והרוח המיוחדת, ששררו בו. מזכרת זו תהיה משותפת לכולם.

סרן ה' היה בין ראשוני איתם. בתחילה שימש כקצין הטכני של טייסת הקרב הראשונה של איתם. לימים, הפך מפקד יחידת ביקורת בכנף. יש בו כאב רב על עזיבת איתם. רק כשהוא שוקע ב-זכרונות מהימים הראשונים, הוא מת-רצה. זה הפיצוי היחיד שנותר לו על אבידת איתם.

„כשהגעתי בראשונה לאיתם לא היה בו כלום. מאופק עד אופק לא הפריע מאום. אלה היו ימים נהדרים, ימים של חלוציות, של הקמה, בנייה ויסוד הבסיס. כשהמטוסים הגיעו, היו להם רק מסלולים. לא האנגרים, לא סככות. הם קיבלו, בסך-הכל, מקום-חנייה. לא היו לנו מחסנים, או חדרי-עבודה. את כלי העבודה הנחנו בתא מטען של ריקשה... במו ידינו התחלנו לבנות את הבסיס. האוירה היתה נפלאה: כולם היו חדורים רצון עז להצליח, להוכיח עצמם. היה מרץ בלתי-נלאה. וכל זאת, למרות קשיים לא רגילים. סבלנו מקור נוראי ומסופות חול, שחיבלו באחזקה

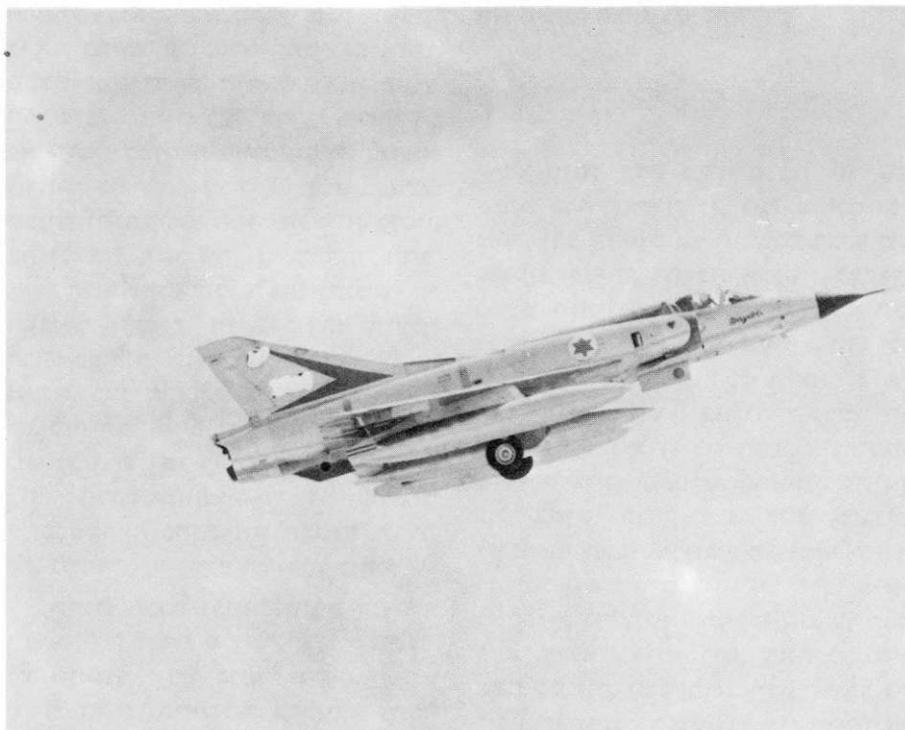
בר לפני שהיה מאוחר מדי. אסור, שחיילים ירגישו ריפיון. זו הסכנה הגדולה ביותר. זה יכול להשתלט עליהם ולגרום לכך, שגם ברמון, הבסיס החדש, ישכח החייל את גודל האחריות המוטלת עליו. לכן, זמן רב לפני הפינוי עשיתי לי מנהג: כל יום-עבודה שלי נפתח בסיבוב בבסיס, בשעות הבוקר המוקדמות, כשכולם עוד ישנים. בסיבוב הזה ראיתי מה התבצע יום קודם לכן, איך התקדמה העבודה, מה התקבץ ולפעמים גם מה הושחת או הוחרב.

„לאחד הגפים בטייסת שלי היה שיעור התעמלות באולם הספורט“, מ-ספר ג'ימי, „החברה התעללו באולם תחת הסיסמא: „מה זה משנה, בין כה מחזירים...“ המד“סית צילצלה אלי בבכי וסיפרה על המקרה. באתי לאולם וכינסתי את כל אנשי הגף. אמרתי להם: „אני אהיה אתכם חצי-דקה, לא יותר. עד מחר בשבע בבוקר האולם יהיה צבוע, מתוקן, חדש. בשבע בדיוק אבוא לראות!“ למחרת הגעתי לאולם. זה היה אולם חדש לגמרי, טוב יותר מקודם. לא הסתפקתי בכך. אמרתי ל-הם משפט אחד בלבד: „הצבע לא מספיק טוב, צבעו מחדש!“ וכך היה. זו לא היתה קשיחות-לב סתמית. המטרה שלי היא שמי שקני הבסיס ימסרו ל-ידי, לא לאויב, וכך עליהם להיראות.“

„זה היה מבצע אדיר“

סא"ל א', מפקד טייסת, הגיע לאיתם רק לשם סיוע בהעתקתו לרמון. עיניו, לפיכך, נשואות קדימה, אל הבסיס החדש. ליבו אינו גס בנוס-טאלגיה של איתם, אך יחסו אינו דו-ערכי לנושא הפינוי. הוא מתייחס אליו כאל פרויקט שיש להוציאו אל הפועל. ויפה שעה אחת קודם.

„לאמיתו-שלידבר, זה בסיס שמת כבר שנתיים. מהרגע שהוחלט לא ל-המשיך ולפתח אותו, הוא שבק חיים“, אומר סא"ל א', „כיינתי אותו, בבסיס שרוסס בתרדמון“. אנשיו חיים בשלום ובנחת עם הפיתחה, לא יודעים מה זו פעילות מבצעית אמיתית, לא מכירים את הלחץ והמתח האופייניים לבסיס

בעייפות נפשית, או ברצון לחבל בעבודות הפינוי. התופעה היתה צפויה מראש. היא נבלמה כמעט לפני שהתחילה.

ה„בדואיזם“ נעצר באיבו

„החיילים היו בקונפליקט גדול“, מסביר סרן ה', „עד כה סייעו בעבודות הבינוי וההתפתחות, ולפתע ני-אלצו לעזור בתיכנון הנסיגה והפינוי. במקום לבנות ולפתח, מטרה אליה חונ-כו מיומם הראשון בצבא, נאלצו לפרק. קשה היה להם להשלים עם המציאות. הם נכנסו לאוירת „בדואיזם“. זו היתה תגובה נפשית למה שענייניהם ראו. ה-דשא נעלם, כי הפסיקו להשקותו. עשבי המדבר כבשו כל חלקה טובה. הקפדה על כל פרט פינתה מקור-מה לוותרנות מסויימת. הכל היה תחת ההרגשה „שאינו טעם, בלאו הכי אנחנו עוזבים.“ זה גרם פה ושם לתופעות לא כל-כך סימפטיות בקרב החיילים... לא הנחנו לתופעה הזו להתפתח, ו-טיפלנו בכך בעוד מועד. לא נתנו לנושא המשמעת לרדת מסדר ה-יום. „היתה תקופה של התרופפות מתח“, מעיד רס"ן י', „למזלנו, הרגשנו בד-

השוטפת של המטוסים. זו היתה תו-פעו, שחיל-האוויר לא היה רגיל להת-מוודד עימה. החול חדר למטוסים בלי הרף. המצאנו פאטנטים ואילתורים ר-בים, כדי להתגבר על הבעיה. כשגברנו על החול, התוודענו למכת-מדבר נו-ספת: עכברושי המדבר. הללו חיבבו את המטוסים וכירסמו בהם לתיאבון...“

ככל שחלפו הימים, נקלטנו יותר ויותר במדבר. הצלחנו להפוך את איתם לנווה-הירק פורח בלב השממה. הגאווה היתה משותפת לכולם. ובעוד חדות היצירה רק מתחילה לפעם בלבבות, הגיעה הבשורה של הסכמי קאמפי-דיוויד. בתחילה, נפוצו שמועות כאילו איתם ועציון ישארו בשליטת ישראל. השמחה היתה אדירה. רק מאוחר יו-תר, הסתבר לנו, כי הלכנו שולל אחר נטיית הלב ולא אחר ההגיון. אחרי קאמפי-דיוויד כל נושא בינוי הבסיס נחתך כאילו בגרזן. הפיגומים נשארו על תילם. תנופת ההקמה נעצרה. מב-נים נותרו בלתי-שלמים. הפועלים ה-בדואים נעלמו. לאט-לאט התחילו לה-גיע ההוראות על פינוי איתם. השנים הרוות התחילו...“

מלבד הבעיות הלוגיסטיות הכרוכות בפינוי, נאלצו קציני איתם להתמודד עם בעיות מסוג אחר. היה עליהם למ-נוע מחיילי הבסיס מלשקוע בתרדמה,

תו באיתם. בעבר, ישב בכלא על עבירות פליליות והיום על יראת-שמיים..."
ימים אחרונים באיתם. הכל מתבצע בתחושה, שאר-טוטו עוזבים, מורידים את הדגל. מסיבת-הסיום של איתם כבר מאחור. וותיקי הבסיס זכרו לו חסד ופקדו אותו שוב במאותיהם, כדי להשתתף במסיבה העצובה-שמחה. פניהם של באי המסיבה לא היו קודרות. את המתרחש בלבבות קשה היה לדעת. לא קל לעזוב את איתם. היטיב לתאר את ההרגשה הכללית מפקד חיל-האוויר לשעבר, אלוף (מיל.) מוטי הוד. במכתב גלוי שיתף רבים בהרגשתו האישית:

"כאשר ראשון תושבי ימית לא העלה על הדעת להגיע לאותו חבל-ארץ, חיל-האוויר כבר היה שם". באמצעות חיל-האוויר השתלטה מדינת-ישראל על אותו חבל-ארץ, שלא היה בו דבר. אפילו לא קוף ודרדר. אנחנו הקמנו שם מטוח אוירי והרחבנו את השטח החולי, ש-הועמד לרשותנו עוד ועוד. אי-אפשר היה להקים מכולת ומספרה בימים קודם-לכן. בעלי העסקים מגיעים תמיד רק אחרי החלוצים... במרחק לא-גדול כל-כך מהגאלנטריות של ימית נעשתה עבודה מסוג אחר: בתנאים קשים, בסופות-חול מערפלות עיניים, בעבודת-נמלים, בצינעה והרחק מעין המצלמות, ואני לא מגזים — גם בדם, נבנה בסיס חיל-האוויר איתם.

מעט מתושבי מדינת ישראל זכו להיות שם. ואני אומר זכו, כיוון שחולות מדבר הפכו להיות בית לתפארת. ניטעו עצים, ניבנו בתים והיתה חגיגה של ממש עם כל ממטרה, שהחלה לטובב ברוח. באיתם נבנה בסיס מודרני ומתוחכם, בסיס פער-לה לחוד החנית של העוצמה הישראלית. לרבים לא היה איתם בסיס. הוא היה להם בית. הוא היה להם אורח-חיים... דמעות הפרידה של אנשי איתם אינן פחות מלחות מאלה של תושבי ימית. מפקד טייסת באיתם, טייס שעשה שנות שירות ארוכות בבסיס המדברי ר-הקים לו נווה ומשפחה, אינו פחות עוב ונרגש מתושבי ימית — אולי יותר. געגוע באיתם נולדו ילדים. גם באיתם ניטעו עצים... חלוצי איתם, חלוצים של 40 אלף רגל, לא באו לימית כמו הסוחרים והתושבים — בעקבות הלוחמים. הם הלוחמים עצמם. גם הם איבדו בית — בדיוק כמו אנשי ימית. כעת הם נפרדו ממנו. במסיבת הפרידה מאיתם עמדה לרבים לחלוחית בעיניים. גם לי. חיל-האוויר נפרד בכבוד ובעצב מביתו."

רונות מהירים, לאלתר ולהגיע להיש-גים גבוהים, למרות הקשיים האובייק-טיביים.

מלבד הכנת הפינוי באיתם והקליטה ברמון, נאלצתי להתמודד גם עם בעיות השיגרה. בעצם, הייתי היחיד, שחוייב לשמור על חיי השיגרה גם בימים ה-מטורפים ביותר. דרשתי, שאם חייל הולך בלי כובע, הרס"ר יעמיד אותו על מקומו — פינוי או לא פינוי. וכך גם במישורים האחרים של סדר ומשמעת: תורניות, שמירות, עבודות רס"ר, ניק"יון ועזרה במטבח. רק אם נושאים אלה נשמרים בקפדנות, יכול הפינוי להת-בצע בצורה נאותה.

כשהביאו אותי לאיתם, אמרו לי: חיל-האוויר צריך אותך שם, כדי לעזור במבצע הפינוי. לא תיארתי לעצמי, שהקלחת תהיה כה רותחת. היום, אני יודע, שזה אחד התפקידים המעניינים והחשובים ביותר. באיתם למדתי, ש-טייסת מינהלה לא מתעסקת בכוח-אדם, אלא במשאבי אנוש. ההבדל אינו סמאנטי, הוא מהותי. זה היה עבורי שיעור וניסיון לכל החיים."

עדות לתקינות חיי השיגרה באיתם גם בימיו האחרונים של הבסיס, מביאה גילית, קצינת החינוך.

"נמצא פה חייל, שהגיע לאיתם עם קופת-שרצים מאחוריו. הוא ישב בכלא על שימוש בסמים, נפקדות ובעיות מש-מעת. הוא היה מועד לשיחרור מהצבא בגלל אי-התאמה. יום אחד חזר לבסיס מחופשה כחוזר בתשובה, מאמין אדוק, שציציות מבצבצות מתחת למעילו. מ-אותו יום, לאחר שעות חעבודה, העסיק עצמו אך ורק בלימודי תורה. הוא היה מדבר איתנו רק על הבלי העולם הזה ועל העומק האמיתי של החיים, שמ-קורו באמונה ודת. סוכם עימו, שאם ימשיך כחייל למופת, כפי שאכן היה מאז חזרתו תשובה, עברו יימחק וייש-כה. לפני שבוע הוכינו בתדהמה. גילינו, שהוא נמצא במעצר. הסתבר, כי הוא גילה, שמישהו טיגן שניצלם בצורה לא כשרה, ולכן, על דעת עצמו זרק את כל הבשר. בצבא אין הרבה סנטימנטים, וכשהתגלה העניין, הוא נשפט ונשלח לכלא. כל שאמר במשפט היה: אני מאמין, שלם עם עצמי ובטוח במעשה שעשיתי. הדבר נודע למפקד הבסיס ו-הוא מחל לו. סמלי שכך סיים את שהו-

רגיל. אין פלא בכך. רובם חיו שנתיים בתיסכול נוראי. הם באו לבסיס תחת הסיסמא: בנינו איתם — צו השעה. והיום, הם מפרקים אותו דבר, שלשמו באו. הדבר הראשון שעשיתי כדי ל-נער' אותם היה לפזר כמה מאנשי הטייסת בין בסיסי החיל הא-ריס. רציני, שיישבו שם זמן-מה, ילמדו וירגישו מה זה בסיס מבצעי אמיתי. כך יגיעו לרמון מוכנים ומנוסים.

ברמון אנחנו הולכים על בסיס תו-סס, חי, על רמה ואיכות מבצעית גבו-הה. זה יהיה בסיס מאוד משוכלל. הוא בנוי בהגדרות של המאה ה-21. צפו בבנייתו עשור אחד קדימה. זה ה-פרוייקט בהא הידיעה. אף פעם לא בנו שדה-תעופה בזמן כה קצר וברמה כה גבוהה. החיילים להוטים לעבור לשם, להקים, להתחיל מבראשית. תע-נוג אמיתי לראות הלהט שלהם. תנופת הבינוי של רמון הבהירה לי מה המריץ את חומה ומגדל. לא צריך, חזון. זה פורץ מעצמו."

חנינה לחוזר בתשובה

הטייסת האחרונה שפינתה את אי-תם היתה טייסת המינהלה. אנשיה נשאר אחרונים, כדי לדאוג שהמעבר לרמון יתבצע על הצד הטוב ביותר. מצד שני, הם גם היו הראשונים ש-הגיעו לרמון, כדי לדאוג שהקליטה ב-בסיס החדש תתבצע כהלכה. הדבר הת-אפשר על-ידי פיצול הטייסת לשניים: חלקה עבר לרמון, ויתרתה נשאר באי-תם עם מפקד הטייסת. בפועל, המצי-אות לא היתה כה חד-משמעית. הקו איתם-רמון נשחק תחת גלגלי המכוני-יות של הטייסת. מרבית אנשי טייסת המינהלה שהו בשני הבסיסים כמעט סימולטאנית...

"אנחנו המערכת הנגררת, ההולכת בעקבות האחרים", אומר מפקד טייסת המינהלה, "בסדר-העדיפויות של הב-סיס המינהלה היתה בסוף. יותר מש-דאגה הטייסת לעצמה, היא דאגה ל-תר. זה היה מבצע אדיר. אומנם, נקרע-נו תחת עומס העבודה, אך עמדנו בלחץ. זה היה המבחן האמיתי של הטייסת, והיא הצליחה בו. ההתרחשויות קרו נון-ססופ. בעייה גררה בעייה וצרה ה-ביאה את רעותה... למדנו למצוא פת-

מונולוג של טייס מיראז', ממקימי טייסת מיראז'ים באיתם:

בסיס גדול ואנשים בו חננו

מאת אורי עמית

מרכז הארץ. ואז באו פתאום והודיעו ל' ולי, שאנחנו מועברים לטייסת חד-שה, שהולכים להקים בבסיס איתם. ריכזו אותנו יחד — עדיין באותו בסיס במרכז הארץ — את ל' ואותי ואת ע' וב' וי' והתחלנו לארגן מיסגרת של טייסת.

ידענו, שאנחנו הולכים לבסיס רחוק, שאין בו עדיין כמעט שום דבר. מין יציאה למסע משותף, שמחייב יצירת קשר מיוחד במינו בין האנשים. אגב קשר כזה באמת נוצר. למשל, אני אף פעם לא הסתדרתי כל-כך עם מפקדי טייסות. הם לא אהבו אותי ואני לא אהבתי אותם. אחד מהם אפילו שלח אותי לשבוע לכלא, מסיבות של מפקדי טייסות... ואילו עם המפקד שאיתו ירדתי לאיתם נוצרו לי קשרים מצויינים. עד היום נמצא מספר הטלפון שלו בפנקס שלי.

אני לא יודע איך האחרים תפסו את העובדה, שהם הולכים לאיתם. אני

אותך, אבל אתה תגמור את הקורס אצלי, יהיה מה שיהיה... פ"ט מ' נשלח לעשות פעם נוספת את הקדס-מכין. הפעם הצליח. כצפוי, הוא גם סיים יפה את קורס הטיס ו- תוך פרק-זמן לא גדול הוצב בטייסת מיראז'ים. לא חביבם של מפקדי הטיי-סות, אולי, אבל בהחלט טייס טוב, שעושה את מלאכתו כראוי.

מאז עברו עוד אי-אלו שמונה שנים, והנה סרן מ' שלנו גם נכנס לעיתון. אומנם לאור-דווקא כדמות חינוכית, ל- ילדים קטנים, אלא בזכות עובדה א- חרת: היותו בקבוצה הראשונה ש- הקימה את טייסת המיראז'ים באיתם, והיותו היחיד כיום, מבין המשרתים באותה הטייסת, השייך לדור המייס-דים.

רשות הדיבור לסרן (מיל.) מ':
„אני חושב שזה היה בערך באמצע 1976. הייתי אז כבר כמה חודשים בטייסת מיראז'ים, באחד הבסיסים ב-

כאשר סרן (מיל.) מ' סיים את ה- קדס-מכין, הוא הוזמן, יחד עם עוד כמה פרחי-טיס, שלא כל-כך הצליחו בלימודים באותו שלב, אל המדריך ה- ראשי של בית-הספר. אחד-אחד הוכ-נסו לחדרו, חטפו על הראש בגלל ה- שגיהם העלובים בלימודים, ולבסוף נש-לחו החוצה אבלים וחפויי-ראש עם ההודעה: „הודחת מסיבת לימודי ק-קע“.

„מסיבת נקודות אדומות“ — ככה קראו לאירוע העליז הזה.

ובכן, האגדה מספרת, כי כאשר ה- גיע תורו של פ"ט מ' להכנס, הוא ניגש אל המדריך הראשי ואמר לו בטון ספוג אהדה והשתתפות בצער: „אז מה? — אני מודח, אה?“. האיש היושב מולו הסתכל בו פעם, הסתכל פעמיים, נאנח אנחה קורעת לב ואמר לו: „תגייד לי אתה — עם ציונים כאלה כמו שקיבלת בפייפרים אני יכול לזרוק אותך? תלך, תלך מכאן. אני יודע שאני צריך לזרוק

„הודיעו לי שאנחנו הולכים להקים טייסת מיראז'ים באיתם“

„מקום שמחייב יצירת קשר מיוחד במינו בין האנשים“

הטייסת ישבה קרוב מאוד לגדר ומעבר לה נח לו מדבר עצום, מזוכך כזה, וטהור לחלוטין. הים היה בכלל בצפון, ולא במערב, כמו שהיינו רגילים כל החיים. היינו מעט אנשים, בתוך עולם סגור ומצומצם, במבנה טייסת ענקי, שהיה תמיד חציריק.

לדחוף ציונות חזרה למדבר

בטייסת היה הכל: מגורים ומטבח ושולחן פינג-פונג וכדורסל. נוסף לכך,

כולנו בטייסת עם ספרים שלקחנו מאר-כיון חיל-האוויר ובהם סמלי טייסות חיל-האוויר האמריקני, וחיפשנו רעיונות לסמל-טייסת משלנו. יושבים להם ארבעה אנשים וקובעים היסטוריה ל-נצח-נצחים לטייסת בחיל-האוויר: איך ייראה הסמל שלה. בערבים כמעט שלא יצאנו הביתה. אירגנו פעילויות וערבי שירה — כל מיני דברים, שעד אז אף פעם לא עשיתי בחיל-האוויר.

הבסיס הזה הכניס בך אוריה מיו-חדת. כל המדבר העצום מסביב לנו.

מתכוון, אפשר היה לתפוס את זה כמשהו עם חלוציות, במובן האידיאלי-לוגי של המלה. מין סוג של הפרחת השממה. אך אפשר היה גם לראות את זה כמין „הגלייה“ — לוקחים את החברה, שאיתם הסתדרו הכי-פחות טוב, ושולחים אותם לארץ גזירה, כמו אי של מצורעים מוקף בים של מדבר. אותו זמן ראיתי את השירות שלי בחיל כתקופה שאני צריך לעבור אותה ואת הירידה לאיתם ראיתי פשוט כחוויה מעניינת ומסקרנת, אישית לחלוטין, בלי שום גוון של „בניין הארץ“ או של „עונש“.

קובעים היסטוריה לנצח-נצחים

זמן קצר אחרי שהודיעו לנו על הקמת הטייסת, יצאנו — ע', המפקד, וי ואני — בצסנה, לראות מה זה איתם. נחתנו שם וגילינו מסביב שממה גמורה כמעט. מסלול, כמה כבישים, וכמה בניינים בתהליך בנייה. בתקופה הראשונה שלנו שם הטייסת עוד לא היתה גמורה ואנחנו קיבלנו את הטרימינל האזרחי שבנו שם — מין מבנה מלא שיש וחרסינות עם דלתות, שמנחשות אותנו ונפתחות מעצמן. רק מאוחר יותר עברנו למבנה הקבע של הטייסת. לביקור השני שלי באיתם כבר הגעתי עם מיראז'. נחתנו שם בשישייה ובזאת פתחנו את הטייסת. היו הרבה נאומים והיתה שמפניה. אותו זמן צפו גדולות לבסיס הזה. בכל פעם מפקד הבסיס נהג לכנס את כל הקצינים והחיילים ולתאר להם את העתיד הצפוי: פה יהיה עוד מסלול ושם עוד מקביל. יהיו ארבע טייסות בצורת, חית' ויהיה זה ויהיה ההוא. היתה הרגשה שפה הולך לקום בסיס ענק, בלי מיגבלות של התרחבות בכלל.

התקופה הראשונה שלי באיתם הייתה הכי-יפה והכי-מעניינת. בנינו טייסת חדשה וזה הכניס אוריה שונה לגמרי מאשר הכרתי לפני-כן. היתה המון חדות יצירה ועשינו כל מיני דברים ראשוניים כאלה כמו להביא דשא מן הצפון ולעשות גינה, או לנסוע לתל-אביב להדפיס חולצות עם סמל הטייסת או לנסוע לאפיקים להדפיס פורמייקות לחזרי התדריכים והמבצעים. אני זוכר, למשל, איך ישבנו פעם

„מי כאן הליצן?“

„זה לא המערב הפרוע... אבל החוקים קצת יותר גמישים ו”

המילואים/ניקים מזיזים דברים

בטייסת שררה תמיד אווירה מיוחדת, קצת באלאגניסטית. עשינו מפעם לפעם סדרות משותפות עם טייסות אחרות, שפרסו אלינו. היינו מהממים אותם בכל פעם מחדש. אחרי כל שבוע כזה, בשיחת הסיכום, היה מפקד הטייסת המתארחת קם ואומר: „תשמעו, זה לא להאמין מה שקורה פה. יש לכם כאן כמה ליצנים ש” כאלה בטייסת שלכם וכדאי ש” תחנכו אותם לפני שידיבקו את כל השאר. אני בכלל לא מבין איך אתם עובדים כאן...” הוא היה גומר ואני הייתי בוחן בסקרנות את החברה שלי, מי מביניהם הוא ליצן... זה לא שהיה אצלנו באלאגן מי יודע מה או שלא טסו לפי חוקי חיל-האוויר. אבל היה סביבנו המון מרחב, ופיקוח מצומצם מהרגיל, וניתן היה להתקרב אל הקו האדום של מגבלות חיל-האוויר. אני בכוונה לא רוצה להשתמש בביטוי „מערב פרוע” כי לא היה שם מצב כזה שאנשים נדדו מארץ החוק אל ארץ חסרת חוק כדי לחיות על-פי קודים משלהם. לא נעשו עבירות טיסה ממש, אלא פשוט החוקים היו קצת יותר גמישים.

לדוגמה, הטייסות בצסנה אל הבסיס וממנו. הטייסות הללו אחראיות לחצי השערות הלבנות, שיש לי היום. בתקופה הראשונה, כאמור, כמעט שלא יצאנו הביתה. אבל אחר-כך חלק מהחברה נישאו והגיעו ימים שממש רצינו לברוח מהבסיס בערבים. לא היה מה

על המסלול באמצע הלילה, ושכחתי שבאמצע המסלול יש כבל-עצירה... הסתבר לי, שהכבל הזה יודע לעצור עוד דברים, מלבד מטוסים. גם ווספות. הוספה נעצרה ואני המשכתי להימרח על המסלול עד לרשת העצירה שבסופו. מסכנים, לקח להם אחר-כך שעות ל” גרד את כל החתיכות שלי מן המסלול... כשהיה מגיע מזג-אוויר לאיתם — גם הוא היה משהו מיוחד למקום הזה בלבד. הסופות היו באות, בדרך-כלל, מדרום-מזרח, לא מן המערב. היית רואה את הסופה מתקרבת אל הבסיס, כמו קיר אנכי לגמרי, אטום ושחור, שמתחיל מן האדמה. חמישה קילומטר מן הבסיס, ואחר-כך ארבעה ושלושה. היו מזעיקים אותנו בראדיו שנבוא ר” ננחת מייד, לפני שהבסיס נסגר. בזמן הסופה לא ניתן היה לנוע בבסיס, לא כל שכן לצאת ממנו ברכב או בצסנה.

הסופה היתה מביאה ענני-חול והורפת את הבסיס שוב לשממה. כל ה” דשאים והמסלולים והכבישים היו מת” מלאים בחול. דרך החריצים הקטנים שבין הדלתות והמשקופים היה החול נכנס ועורם דיונות קטנות בתוך הטייסת, סותם את כל הוונטילאטורים. בחוץ היו העננים שחורים משחור, עם ברקים עצומים, שנמשכים על-פני כל השמיים ומגיעים עד הקרקע. זה היה מחזה מדהים ממש, נורא הוד. ובבוקר המחרת, כמו שעון, היינו באים לטייסת והמפקד כבר עמד שם מוכן, עם סוללת מטאטאים, וכל הבוקר היינו עסוקים בלדחוף את הדיונות הקטנות בחזרה אל המדבר.

לא נדרשת לעשות מה שלא רצית ולא היו לך יותר מדי, מנהלים’ על הראש. סגן-מפקד הטייסת, למשל, זה איש שתמיד יש לו על השולחן סלסלות עם דואר נכנס ודואר יוצא ודואר שוכב ודואר שאין זמן לטפל בו. אצלנו, בחדר שלו, תמיד היו ערימות של ספרים והוא היה מחסל אותם בזו אחר זו. המיסגרות היו מאוד אישיות והמחיריבויות היו מאוד אישיות.

בכלל, כל הבסיס הזה היה קטן ואינטימי. הכרתי את רוב האנשים ורוב הפונקציונרים ותמיד כשהייתי צריך לסדר משהו הכרתי את האדם המתאים. קראו לי „ראש המאפיה” שם, למרות שבסך-הכל, בגלל שהכל היה כל-כך קטן, פשוט עקפנו כל מיני תהליכים ב”ורוקראטיים. כולם גם הכירו אותי. הייתי הולך בערב למגורי ח”ן ולמחרת היה המכונאי שקושר אותי במטוס שואל אותי — נו, איך היה עם זאת וזאת? ראינו אותך וכל הבסיס מדבר עליך עכשיו... ואחר כך, בחדר-האוכל, כל מיני אנשים היו עושים לי קריצות משונות עם העיניים...

מספר האנשים בבסיס היה ממש קטן. יצא לי פעם להישאר בכוונות באיתם בחג-הפסח, ובכל הבסיס העצום הזה לא היו באותו זמן יותר מ-20 איש. זה כאילו שמשאירים אותך במדבר עם כיתת שריון אחת או חצי-זלדה... ומצד שני — שטח הבסיס היה עצום. לפעמים הייתי לוקח גיפ או ריקשה ומסתובב בין הגדרות שעות שלמות. מרחקים לא נורמאליים. פעם אחת עשיתי את זה עם ווספה ונסעתי

...קדימה קדימה, אבל לאיזה כוון?

מובן שחבל לי — כמו לכל טייס בחיל-האוויר — כל נושא הקטנת המרחב האווירי, עם החמרת מיגבלות הטיסה הנובעות מכך. אבל אין בי צער על איתם. במטס הפרידה מן הבסיס ה-ייתי עסוק מדי בפגישה עם המילוי-אימניקים ואחר כך בצדדים הטכניים של ההטסה מכדי שאתרגש מן העזיבה. גם הקליטה בבסיס החדש לא היתה קשה כי, בסך-הכל, גם האנשים וגם המטוסים עברו אתי לכאן והם העיקר, ולא מבנה הטייסת או המדבר שסביבו.

עששו פעם ביום העצמאות. הרבה צ'חוק היה עם המילואימניקים האלה... כשהכריזו על הסכם השלום כבר ה-ייתי מחוץ לבסיס. הדרכתני בבית-הספר לטיסה. למעשה, מבחינתי, התקופה היפה של איתם חלפה עוד לפני כן, כשהתחילו להתחלף האנשים והטייסת גדלה והאווירה נעשתה יותר ממוסדת. כשהוברר לנו שיהיה צורך לפנות את איתם ולהחזירה למצרים לא. הרגשתי צער מיוחד. הזכרונות שלי קשורים יו-תר באנשים ופחות במקום עצמו. כ-

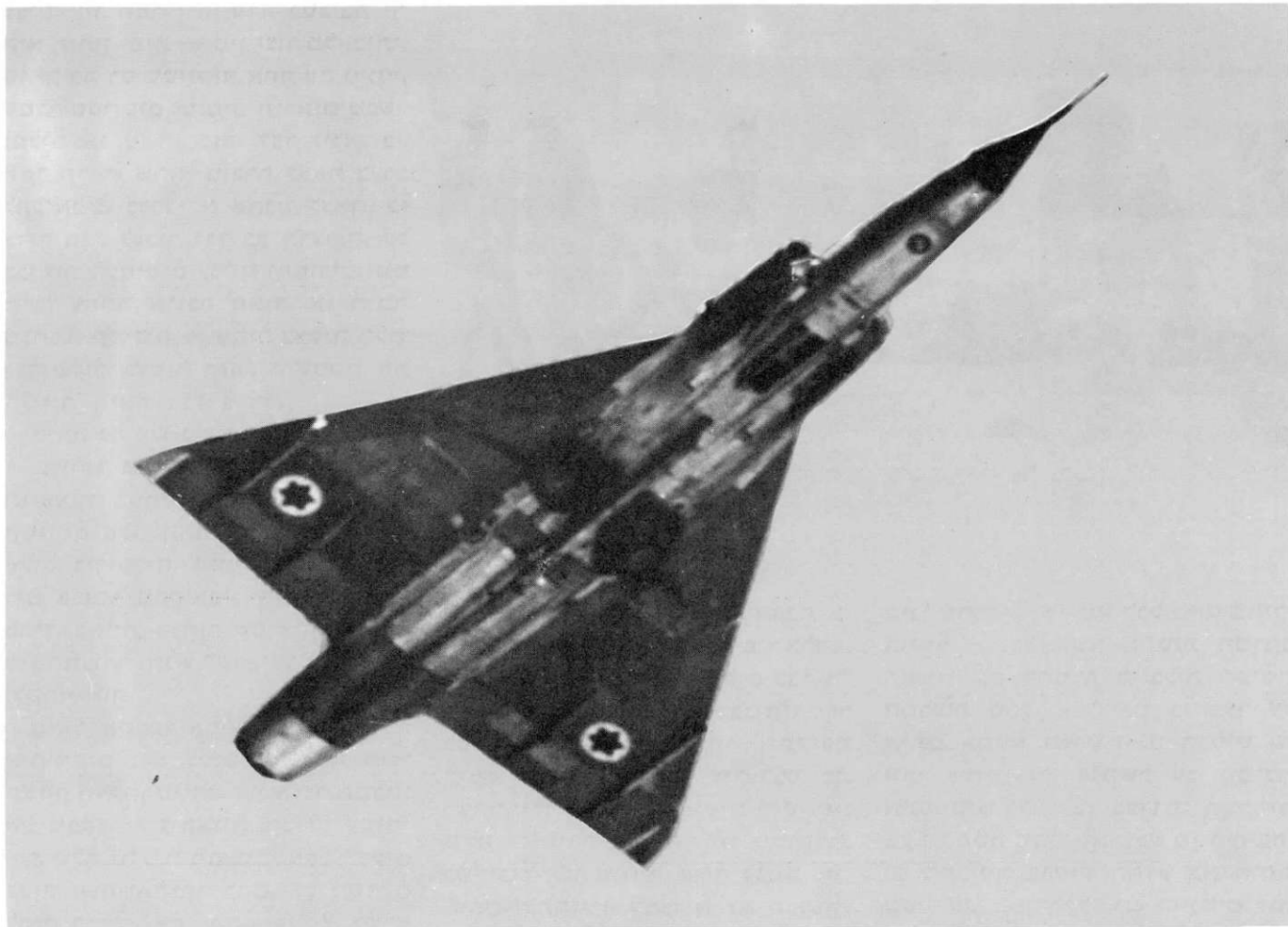

„האנשים והמטוסים הם העיקר, לא המבנה“

לעשות באיתם בערב והשיממון היה עצום. עיר המחוז היחידה בסביבה ה- היא היתה ימית — מין יצור מלאכותי, שהיה בה רק סטייקים אומים ונוראים מבשר גמלים או משהו כזה. דבר נורא. כל אחד הרגיש שהוא מוכרח לצאת בערב לתל-אביב. ברכב לא אהבנו לצאת, כי צריך היה לעבור דרך כל הרצועה, על כבישיה העמוסים עגלות וחמורים, וגם הדרך היתה ארוכה מאוד. אז היתה מלחמה תמידית על מקום בצסנה הלוך ועל מקום בצסנה חזור. והשמשנו את הצסנה הזאת בכל מחיר.

היתה גם מלחמה קבועה מתי לצאת — בעיקר מצד המילואימניקים. לזה יש פגישה בשתיים בתל-אביב עם רופא השיניים שלו והוא מוכרח להיות ב-שלוש בירושלים. ותמיד כשהיינו חוז-רים בבוקר מתל-אביב היינו מקבלים בדרך, באויר, הודעה שמישהו רק עכ-שיו התעורר והגיע לשדה-דב ונא לחזור ולקחת אותנו...

מאוד אהבתי את הימים שהמילוי-אימניקים באו לטוס. כל זקני חיל-האוויר האלה, שגידלו את הדור הנוכחי של מפקדי חיל-האוויר. חברה עסי-ים, שלא יודעים חוכמות, אבל יודעים לטוס מצויין. היתה להם דרך משלהם להזיז דברים. אחד מהם, למשל, כשבא בפעם הראשונה לטוס בבסיס, שלחו או-תו למטוס. כשהוא חזר הוא הודיע לפ-קידה: תשיגי לי מיד את סגן-מפקד חיל-האוויר. תגידי לו שיוסק'ה רוצה אותו. ההיא משיגה לו, והמילואימניק מתנפל בטלפון על התת-אלוף בצד הש-ני: רפאל — מה זה פה? אני הולך לטוס ובמקום סולם הם שמים לי ברוס על ברוס על דלי על ארגז ואומרים לי תטפס על זה לתוך המטוס. מה אתה חושב — שאני בגיל שלך? עד מחר אני רוצה שיהיו פה סולמות לכל המטוסים! ובאמת, ביום המחרת הגיעה לבסיס מ-שאת מליאה סולמות צהובים כאלה...! במטס-הפרידה מן הבסיס טסנו יחד במבנה של 22 מטוסים. אני הייתי הכי-צעיר במבנה. גם מפקד החיל טס בו. ו-הנה באחת הפניות צועק פתאום מילוי-אימניק וותיק אחד בקשר: וואאי — כל המיראזים האלה נופלים עלי...! והוא התנפץ מיידי מן המבנה לכל רוח. וזה אחד שהשתתף במטוסים הגדולים,

חמש שנים ועוד יום

מאת סרון י'

לאט-לאט התגבשה החבורה. אמרו, "כל הפליטים יהיו שם, אתם תראו". אבל למראה הרשימה הראשונה התמונה היתה הרבה פחות נוראה ממה שחשבו תחילה. כבר בנקודה הזו אני מרשה לעצמי להזכיר את אהוד בן-ראמייתי ז"ל כמי ששחב את כל העסק בתחילת הדרך על גבו. את רמת הטיסה, את הנוכחות, את כל מה שפירושו טייסת-קרב, "פליטים אמרתם! זי" לאט-לאט חזר האור לעיניים.

"נובמבר 76"

אהוד בן-ראמייתי צילצל אלי לירושלים, ואמר שיבוא עם הצסנה. יש טקס עם ועדת החוץ והביטחון. אמרת, שאני מביא איתי את ד"ר ב', חבר, ואהוד אמר: "בסדר, יש מקום בצסנה, אבל אתה מחזיר אותו דרך תל-אביב". אין בעייה. בשמונה היינו בעטרות, פעם

בחיל, שהיה למוז בהקמת בסיסים חדשים (חצ-רים, עציון) התקבלה הידיעה הראשונה על תחילת התהליך של העברת טייסות לאיתם — הידיעה על פתיחת "מושבת-עונשין" חדשה. מה לא אמרו? "המ-טוסים יעמדו בחוץ והשמישות תהיה אפס"; "הכל יהיה נחמד עד הקראש הראשון". על הנשים שעמדו לעבור לאי החום הזה, שבלב החולות הצהובים, הת-בוננו בשקם המשפחות כעל אלו שנגזר עליהן מעתה ואילך להיות צמודות למטאטא לניקוי החול, לשבת בבית ולחכות לבעל השפוף, שיחזור הביתה ויחד יוכלו לטייל בתוך הלא-כלום. אומנם — מבטיחים, "יום אחד זה עוד יהיה משהו" בלהט האדום של נ' (מפקד הבסיס), אבל לך תסביר את זה לאשת שיכון במרכז הארץ, העולה בכל בוקר על האוטוביאנקי ונוסעת למשרד בתל-אביב.

תחקיר. צסנה לתל-אביב. מתחילה סופת-חול. המראה ברוח צד 20 קשר. נרדמים מייד. ממילא לא רואים כלום. בשבע בערב אני בבית. „איפה היית היום?" שואלת בתי. „מעל חולות הלבנים שליך היס הכחול", אני משיב לה, שיכור מעייפות. „ואיפה זה?" „במצ-רים".

קאמפ דייויד

דווקא באותו בוקר לא נסעתי בקו 40. מ' אמר, שיבוא לאסוף אותי ברכב הפרטי שלו. שינה מתוקה שנקטעת בחמש בטלפון נרגש של ד"ר ב': „תדליק ראדיו, אידיוט! יש שלום". גם מ' שמע חדשות, ועד לאיתם נמשך הוויכוח מה יהיה עם הישובים ושותות-התעופה. באיתם עצמה — שקט. כמו שבת. המנופים עומדים, המכוניות של הבינוי מתרוצצות על המסלול-לים. שורה ארוכה של ערבים כבדי-פנים עומדים בשער בדרך הביתה. לא עובדים כאן יותר. בטייסת התרגשות. אל"מ י' אומר שקיבל טלפון מ-עברי. הכל נכון. איתם מתחשל. הוא הולך הביתה. לחופשה. ע' קורא את כולם לסדר. עכשיו כל טיסה היא כמו הטיסה האחרונה מעל לחולות הלבנים. כביש החור-לות, כביש החוף, הדקלים, הדוגיות היחידה בלב המפרץ. המפות מתחלפות כל חודש. באיזור בארדאווייל כבר אי אפשר לטוס, לבירגאפנה כן. מטס סיום לביר גאפנה. עוד שלוש שנים, והכל ייעלם. עד אז נשאר „הקלוב לתעופה של מועדון הקשישים של איתם". רק אתמול סאדאת בא, ואיתם איננה — עם כל הירק הער-לה מסביב.

שלוש שנים, פחות קצת

לאחר שנה של באלאגן וחילופי מפות, הכל מתייצב לאיזה שקט שנדמה שלא יהיה לו סוף. הגבול ברור — מאל-עריש לביר לאחפן, ואם במספרים אתה נסחף ועובר את הגבול — אז מסתובבים לאחור — שום דבר לא קרה, וככל שהזמן עובר זה נהיה יותר טוב. מגלים את הישובים שמסביב, אם חוף היס הצחור של ימית, אם המפריצים האבודים של חרובית. עכשיו באים כבר ליומיים-שלושה מילואים, בצוהריים עולים על ה-רכב — נסיעה דרך החולות לכפר של דיגלי — דגים על גחלים, רחצה לפנות ערב בים השקט, חזרה לדירה המרווחת שבשיכון, שדקי ההזנחה עולים בה. אף לא משפחה אחת לא גרה בדירה הזאת. הארונות חדשים, המטבח, תנור החימום, וכמו בכל דבר שאתה נוגע בו באיתם אתה חושב. והכל ישאר? מי ייקח את המפסקים? את השקעים? לשם-מה בנו את כל זה? או השקם — שנועד למאות משפחות, והוא גדול וריק, מקררים גדולים, והכל ריק, ריק, ריק. הדשא הולך ומצהיב. אף משפחה של צוות-אוויר. ומתחילים לקבל פצויים בימית. הבורסה. הסדקים מתרחבים. בשלב מסויים אתה רוצה, שזה יגמר בבת-אחת, ללא צורך בגוויעה האיטית.

ואז מגיע היום. אוקטובר 1981. שלוש שנים, פחות קצת — והמטס המגושם ממריא לצפון. באיתם מתחיי-לים לפוצץ. אנחנו כבר בדשא הצפוני — מבקשים לא לדעת, לא לראות. כאילו מעולם לא היינו שם, עכשיו יש לנו היס והרי יהודה — וסיני איננו. איננו — ולא היה. רק לעיתים, בלילות צפה הדרך לבארדאווייל, קרבות-אוויר בג'אבל לבני, ישובי הפיתחה כסימן צפוני לכניסה הביתה. קרבות-אוויר עד הריצפה מעל סוף ה-מסלול. תמונת-חיים. וזה נגמר.

ראשונה בדרך לאיתם. שמיים אפורים עם עננות גבוהה, האויר צלול, הראות מצויינת. על מסלול הנחיתה רשומי הגומי של מטוסים מעטים בלבד. נחיתה רכה, ואז מתחילה ההסעה. שני מסלולים באיתם — צפון-דרום — ומזרח-מערב, וכשאתה נוחת צפונה, הנסיעה עד לטרמינאל היא איך-סופית. פועלים ערביים מבי-טים בנו משולי המסלול — ההלם הראשון של פועל ערבי הבונה שדה תעופה. איפה בטחון שדה? ! משאיות חצץ, מנופים, בתוך האופק השטוח גגות עגולים מפח, סוללות עפר הנערמות על הצירים.

נסיעה לקצה המסלול. ד"ר ב' אומר כל הזמן: איזה שגעון, תראה מה שבונים כאן! ואני בספקנות אומר לו: שנים זה עוד יקח. תראה איזה חור זה! בקצה המסלול שולחנות ארוכים, דג מלוח עם זית על רבע-פרוסה, אשכוליות מהשקם. כסאות מסודרים מול החולות, המטוסים המשומשים, שצבעם זהה משנה, נקיים ומצוחצחים. ו' דוחף לי ליד סרבל ונע-ליים, ואני לובש את הציוד על גבי הגינס והטריקו. ע' אומר: נמריא, נעשה פס אחד במבנה ואחר כך בוז בבודדים ועוד פעם במבנה. אתה זוכר מבנה מכר נס?

הרקולס נוחת. ועדת החוף והביטחון. גלילי ורעמותו הלבנה. בגין. בר-לב. המטוסים מניעים בלי בעייה. F-15 במבנה. שמיים אפורים, והמטוסים שחורים-כהים על הרקע הזה. חולות צהובים למלוא העין — כתם חום גדול, מגדל מסלול — הסעה לנקודה א'. ועדת החוף והביטחון אוכלת סנדוויצ'ים ושותה אשכוליות, וד"ר ב' אומר לי: שגעון היה ה-F15 שלכם! ואני משיב: אל תתלהב. ייאוש המקום הזה. תראה את הטייסת — הכל מלא חול! ייאוש! והוא: אל תת-ייאש, אתה לא יודע מה זה בשריון. זה עושה רושם בסדר. גם ו' אומר, שיהיה בסדר, וקובע לי מילואים לשבוע שלאחר-מכן. בעוד שנה תושלם הקמת הטייסת, ובעוד שנה תבוא עוד טייסת לאיתם. הבסיס יגדל. אתה תראה'.

„מעל לחולות הלבנים"

„הצסנה תהיה בעטרות בשש ועשרים. השעון מעיר אותי בחמש ורבע, חושך מצרים בחוף. גשם דק יורד. יטוסו או לא? באיתם מזג-האוויר בטח בסדר. האוטור-בוס הראשון מגיע בעשרים לשש. פועלות נקיון, פועלים בדרך למפעל, שומרי-לילה החוזרים למיטתם. ליד ה-עיריה אני יורד, מכאן יוצא קו 40 לעטרות. הגשם מתחזק. שותים קפה בקיוסק ממול, עד שיבוא קו 40, ויאסוף את נוסעיו הקבועים — חמישה חיילים מפיי-קוד מרכז, שוטר המכס, בעטרות אינטרנשיונל, שלושה מתנחלים, ופראייר אחד, שנוסע לאיתם... בעטרות המז-נון כבר פתוח. יוסק'ה אמבולאנס מכין עוד קפה. החום עולה. המסלול רטוב ואין רוח. הטייסים של האו"ם מגיעים, המטוס מוכן, עוד מעט יוצאת טיסה לדמשק. מטוס „ארקיע" נוחת בדרך לסנטה. לבסוף, בשבע מגיעה הצסנה.

ארבעה חבר'ה ישנים בפנים, זימון נוהג. „לעזאזל הירושלים שלך, איזה קור פה!" אני נכנס וכולם ממ-שיכים לישון. עננים נמוכים מעל לשער הגיא. בקרית-גת כבר נקי. זימון מנמיך לגובה העצים ברצועת-עזה, לבדוק „מה חדש אצל אחינו הפליטים". קשה לישון כך. מרפיח עוד חמש דקות. 35 בשימוש, עוד קפה בטייסת. התדריך קצר. מינימום דלק לנחיתה, ולשים לב. טסים מערבה, החולות הלבנים, שטוחים עד לתעלה. זה המע-רב הפרוע של איתם. חוזרים מהבארדאווייל. שיטפון בנחל אל-עריש. הכתם החום ליד היס הכחול.

בסיס חיל האוויר אופיר. ברקע — האי טיראן

בסיס המראה לאנטבה

„אוקיר אנוש מפז ואדם מכתם אופיר“.

(ישעיה י"ג, 12)

מאת יקיר אלקריב

תפסו צנחנים מצרים. מצרים הודיעה על מיקוש המצרים ועל חסימתם. ישראל לא עברה בש-תיקה וחסימת המעבר הימי היתה ל-„קאזוס בלי“ של מלחמת ששת-הימים. ב-8 ביוני 1967 החרידו את דממת המדבר מסוקי סופר-פרלון עמוסים, ש-הנחיתו בשארם כוחות לוחמים. המ-טרה היתה ברורה: להשתלט על ה-שטה. הכוחות שאך נחתו באיזור לא ביזבוזו זמנם לריק. מיד הוקמו אוהלים וגוזניקים הוצבו בכל פינה. אל"מ (מיל.) אפרים רונו, אז רס"ן, מונה למפקד הבסיס החדש. גבולותיו וייעודו המ-דויק של הבסיס עדיין לא נקבעו. ה-

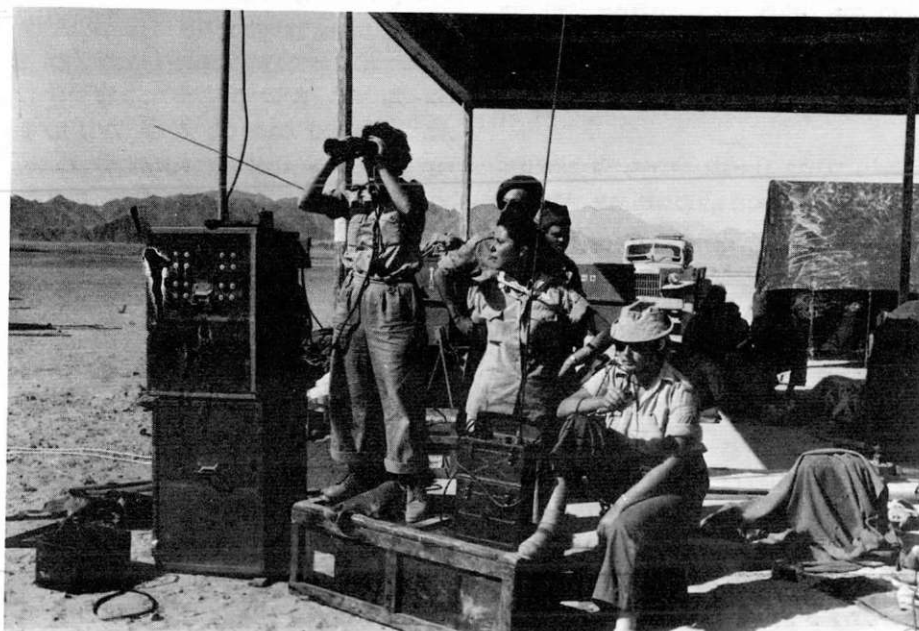
הנחיתו מטוסים קלים חיילים ואספקה כתגבורת לכוח בקצהו הדרומי של חצי-האי סיני.

כך החלה, ההיסטוריה של שארם כמעוז צבאי אסטרטגי חיוני לישראל. אך זמן לא רב החזיקה ישראל בחצי-האי סיני ובשארם-א-שייח'. ב-10 ב-מארכ 1957 נסוגה ישראל מסיני בעק-בות לחץ מעצמות-העל. עד 1967 שוב היה מינחת המטוסים שבשארם בידי המצרים ואילמלא הכריזה מצרים ב-18 במאי 1967 על חסימת המצרים לשיט-ישראל, היתה מוסיפה להחזיק בחצי-האי סיני. כוחות או"ם הורחקו מה-אזור שהלך ו„התחמם“ ואת מקומם

כל מה שנותר מבסיס חיל-האוויר אופיר הוא זיכרון בלבד, מסלול אפור, הים וההרים. הסככות, המחסנים וה-מבנים, הכל פורק, נארז ונשלח צפונה. ב-4 בנובמבר 1956, הגיע לשארם-א-שייח' גיפ של צה"ל ובתוכו קצינים מס-פר, ובראשם האלוף אברהם יפה. ב-שארם-א-שייח' נסתיים מסע מפרך של ארבעה ימים וארבעה לילות, שבו חצ-תה חטיבה 9 את מדבר סיני. שתיים משלוש המטרות הראשיות של מבצע סיני הוגשמו: פריצת נתיב המים מ-אילת ליס-סוף ושיבוש מערך הכוחות המצריים בחצי-האי סיני. במשך כל ימי הקרבות הופעל בשארם מינחת, שבו

הנפת הדגל בשארם-א-שייח' במבצע קדש

תחנת הקשר בשארם, נובמבר 1956

„מינחת“ היה, בעצם, רצועת-חול, ש- יושרה בצמיגי כלי-הרכב שעברו באיזור. מסלול רשמי לא היה, וכל מטוס יצר לעצמו מסלול, בעיקר לפי כיוון הרוח ומהירות הנחיתה או ההמראה.

במינחת המאולתר נחתו שלושה עד חמישה מטוסים ליום שהתקבלו על- ידי 20 מתפעלים. אך למרות הכל רבה היתה חשיבותו של המינחת במלחמת ששת-הימים: מכאן יצאו סיורי מסו- קים לכל המרחב ומכאן הוטסו חיילים לכל אזורי הלחימה. וכך, בחוסר מזון, ללא אספקת מים סדירה ובחוסר ציוד וחלקי חילוף — הלך והוקם הבסיס. ללא ניירת רשמית ולא מתוך תכניות ארוכות טווח, אלא מצורך השעה, כמ- עט ספונטאנית.

מספר אפרים רונן: „אני עוד זוכר, שהוועד למען החייל היה שולח לנו סבון מיוחד, שמעלה קצף גם במים מלוחים, כי מים מתוקים לרחצה לא היו בנמצא. כשביקרתי בבסיס כעבור כמה שנים וראיתי עד כמה התפתח וגדל, תהיתי אם החיילים שמשרתים בו יודעים איך הוקם הבסיס ובאלו תנאים חיינו בימים הראשונים.“

בסיס אוירי דרומי באיזור כה רגיש, שמעמדו המדיני כה מעורפל, היה ל- צורך השעה. ועוד: ריחוקם של הבסי- סים העורפיים מהדרום, התרחבות חיל האויר והיעדר תשתית תעבורתית נאו- תה, כל אלה הכריעו את הכף לטיפוח הבסיס ולחזיוקו. חיל-האויר לא הת- מהמה וכבר ב-14 במאי 1968, לאחר מאמצים רבים להנחת תשתית מתאי- מה, נחנך המסלול של הבסיס.

במבצע נג'ע חמאדי

המפקד הראשון של הבסיס במתכונ- תו המבצעית היה סא"ל (מיל). ל'. הוא נזכר: „כשהגעתי לבסיס בפעם הראשונה לא ידעתי בדיוק למה הת- כוונו במלה, בסיס. היו שם בסך-הכל 40 חיילים, ארבעה צריפים עלובים ו- 45 מעלות חום בצל. ממש ייאוש. הבני- תי מיד, כי כדי למנוע את הייאוש אצל החיילים צריך להציב אתגר ולעשות משהו, לא משנה מה, העיקר לעבוד ולא להפוך לבדואים בשמש. במשך ש- לווה חודשים הספקנו לבנות שני מכ- לים תת-קרקעיים לאיחסון דלק מטו-

נמצא בסיס חיל-האוויר הסעודי הגדול טאבוק.

בסיס אופיר היה, איפוא, הקודקוד השלישי של משולש זה והוא נועד לתת תשובות מיידיות לבעיות שעלולות לעורר השכנות. אך לא בכך בלבד היתה חשיבותו של הבסיס, ולא רק בשעות משבר נבחנה מידת כשירותו המבצעית. בשל מיקומו המיוחד, ריחוקו ממרכז ה-ארץ, היה לנקודה אסטרטגית מיוחדת במינה, ובהתאם לתפיסה זו נקבעו יעודיו היום-יומיים. הבסיס היה למינחת, ששימש לאימונים ולפריסות. נפגעים הוטסו ממנו צפונה וניצלו חיילים רבים.

מאחר יותר הוחלט לתת לבסיס החדש סמכויות שיפוט ופיקוד אזורים, כדי ליעל את השליטה במרחב-שלמה. מינחת אבו רודס ושדה א-טור נכללו אף הם בשליטת הבסיס. רק בימי קרבות יום-הכיפורים נודעה חשיבותה הרבה של החלטה זו.

במבצע שדואן

על ראשית התפתחות הבסיס סיפר סא"ל (מיל.) א', מפקדו בשנת 1969: „בפעם הראשונה הגעתי לבסיס ב-טיסה. אז טרם נסלל הכביש לשארם והבסיס היה מנותק לגמרי מכל מרכז אוכלוסין. גם קשר טלפוני לא היה והבידוד הקשה נתן אותותיו בחיילים. אך הקשה מכל היה החום, בתנאים כאלה אי-אפשר לעבוד, אפילו לא ל-חשוב. הרגעים היחידים שבהם התי-עורר הבסיס לחיים היו כאשר יצאו ממנו למבצעי עומק בתוך מצרים. מ-חמת הדוחק הקמנו את חדר-המלחמה המאולתר בחדרי המקלחות ומשם התי-נהלו הפעולות. כדי להקל על החיילים נקטנו בשיטת, המיטה החמה. היינו משאירים בבסיס מספר מזערי-הכרחי של חיילים והשאר הלכו לים או עלו צפונה, הביתה. אספקת המזון הגיעה בדרך הים, מאילת, והמים — במכ-ליות. בשנת 1969 עברו מיגים מצריים מעל לבסיס, כנראה כדי לבדוק את עירנותנו. מיג צילם אותנו מכל הזוויות וחזר לבסיסו ובזאת הסתיימה המ-הומה“.

בשנת 1971 עמד הבסיס במבחן גדול יותר — מבצע שדואן. מפקד הבסיס

בסיס אופיר מייד לאחר כיבושו במלחמת ששת הימים

גיבוש חברתי. בשנת 1969 עברו מעלינו שני מטוסי מיג-17. הזנקנו שני מטוסי-קרב. אחד המיגים הופל מיד והשני הופל ממש מעל שדה-התעופה המצרי, בנסותו לנחות.

„בתקופת שירותי באופיר ביקרו אצלנו בן-גוריון ודיין, שערכו סיור להכרת האיזור. שוחחתי ארוכות עם שניהם בדבר עתידו של הבסיס. דיין אמר לי: אין לך סיבה לדאגה, את שארם כבשנו ולא נחזיר לעולם. בן-גוריון אמר לי: דע לך, המקום הזה שלנו רק לעת עתה; נצטרך להחזירו תמורת השלום. ואז נעשה זאת ללא חרטה או רגשי אשמה“.

סא"ל ל' הותיר אחריו בסיס מאור-גן למדי, עם מסלול, מגורים ומוסכים. אך התנאים עדיין היו קשים. אספקת המים לא היתה סדירה והמדבר המ-שיך להתעלל באורחיו הבלתי-קרואים. מדוע, אם כן, התעקשו המקימים וה-מתכננים להקים את הבסיס דווקא כאן ולא במקום אחר, נוח יותר מבחי-נת תנאי השטח? לשאלה זו משיב תצ-לום-אוויר של איזור דרום-סיני, הכולל גם את סעודיה ומצרים. במרחק 55 מיל מאופיר נמצא בסיס חיל-האוויר המצרי גרדאקה. מבסיס זה המריאו כנראה מיגים במלחמת יוה"כ לתקיפת אופיר. במרחק של 120 מיל מהבסיס

סים, בנינו מגדל-פיקוח והארכנו את המסלול ב-500 מטר.

הצורך בהארכת המסלול עלה לאחר מקרה מעניין: יום אחד הגיע לבסיס פאנטום, תידלקנו אותו הוא ניסה ל-המריא. הוא רץ על המסלול, רץ, ה-המסלול כמעט נגמר והמטוס עוד לא באויר. רק בשני המטרים האחרונים ניתק הפאנטום מהקרקע והמריא. ה-הסבר לכך פשוט: הטמפרטורות היו גבוהות מדי, והמטוס — לאחר התיד-לוק — כבד מדי. המסקנה היתה, שיש להאריך מיד את המסלול.

כך עבר הזמן ובשלהי שנת 1968 היינו כבר מאות חיילים בבסיס, עם גדוד נ"מ וכמה מטוסים בכוננות קבע. אך גולת-ההכותרת בזמן שבו פיקדתי בבסיס היא, ללא ספק, מבצע נגיף ח-מאדי. ב-31 באוקטובר 1968 המריא מהבסיס מסוק סופר-פרלון ובו צנחנים מחטיבתו של האלוף דני מט. הסופר-פרלון חדר עמוק לתוך מצרים, שם פו-צצו הצנחנים חמישה מכלי-דלק, כדי להמחיש למצרים עד כמה הם פגיעים. לפני שסיימו הצנחנים את הפעולה המ-ריא מסוק נוסף מהבסיס, אסף את הכוח התוקף והחזירו בשלום.

רק בדצמבר 1968 הוקם בסיס רשמי של חיל-האוויר בשארם-א-שייח, ושמו: אופיר. אחר-כך ידענו תקופת רגיעה, שבה עסקנו בעיקר בפיתוח הבסיס וב-

נשיא מצרים סאדאת בעת פגישתו המפורסמת עם ראש הממשלה בגין באופיר, יוני 1981

ברעש מחריש אוזניים המריאו ה־הרקולסים לדרכם. הטמפרטורה בזמן ההמראה היתה ארבעים מעלות, וזה היקשה מאור על ההרקולסים העמו־סיים. לאחר הפעולה היו המטוסים אמורים לנחות שוב באופיר כדי לתד־לק ולהנחית את בני־הערובה. בסופו־של־דבר בוצע התידלוק בניירובי, ואנשי אופיר, ״פיספסו״ את ה־הפי־אנד״ של המבצע.

אך לא הרבה רגעים גדולים שכאלה ידע בסיס אופיר. שנת 1978 היתה ה־שנה האחרונה להתפתחותו של הבסיס. הסכמי השלום שנחתמו בקאמפ־דייוויד גזרו את קיצו. מספר סא״ל ע׳, מפקד הבסיס דאז:

״לבסיס אופיר הגעתי קצת אחרי תחילת 1978. הבסיס היה, כרגיל, בש־לבי התפתחות מואצת. כל יום היתה התמודדות חדשה, תמיד היה משהו לתקן ולעשות. בתקופה זו, למשל, ש־לחתי אנשים מהבסיס לעבור קורס מפקדי טאנקים, כדי שנוכל להגן על הבסיס בכוחות עצמנו, עם טאנקים ש־קיבלנו מהשריון. רק מאוחר יותר נודע לי שמסורת זו נמשכה גם בתקופה ש־סא״ל ח׳ פיקד על שארם. זו היתה תקופה יפה. תראו לי עוד בסיס חיל־אוויר שבו יוצאים בכל בוקר המפקד וכל החיילים לשחייה בים, ושעה ל־אחר־מכן ניצבים למיסדר־בוקר מצו־

על בוריו וזה הקל עליהם את הלוחמה, ואת השגת הנצחון.

עם סיום מלחמת יום־הכיפורים, ל־אחר תקופת בנייה ושיפוצים נמצא ב־סיס חיל־האוויר אופיר במיטבו. המ־אים עדיין קשים. אבל אירוח טייסות בפריסות אימונים כבר דבר שבשיגרה. יחידת הבקרה שולטת היטב בשמי ה־איזור ויחידת הנ״מ המופקדת על הגנת הבסיס דרוך ומוכן לקדם פני כל פור־ענות.

במבצע אנטבה

בשנת 1976 השתתף הבסיס באחד המבצעים המרשימים ביותר של צה״ל, מבצע אנטבה.

מרגע ההודעה על המבצע נכנס הב־סיס לתנופת הכוננות הגדולה בתולדו־תיו. בבסיס נחתו הרקולסים לרוב, ו־מסוק סופר־פרלון.

למחרת, כשהכריע הדרג המדיני לפ־תוח במבצע, נחתו באופיר ארבעת ה־הרקולסים. לאחר שקיבלו אור ירוק תידלקו ההרקולסים והסתדרו במבנה על המסלול. הכוח הפושט, עם ה־מר־צדס״ המפורסמת ושני ג״פים היו ב־מטוס הראשון. המטוס השני והשלישי הכילו כוחות עתודה. המטוס הרביעי נותר ריק. הוא נועד לקחת את בני־הערובה.

דאז, רס״ן (מיל.) ב׳ סיפר: ״תכנון ה־מבצע החל כמה שבועות לפני שעת הש׳, מיד עם קבלת ההודעה. אגרנו בבסיס כמויות אדירות של מים, דלק ומזון. הכשרנו מינחתי מסוקים והקמ־נו חדר פיקוד מאולתר במרפאת הב־סיס. כאלפיים חיילים הגיעו לבסיס לקראת המבצע (בימים כתיקונם היינו רק מאות בודדות). מאוחר יותר הגיעו מסוקים — יסעורים ובלים. בבוקר המריאו המטוסים והפציצו את האי, לאחר־מכן, בשעה תשע בערך, הנחיתו המסוקים כוח צנחנים סמוך לכוחות המצריים. הקרב החל מיד והיה קשה מן הצפוי. עזרת המטוסים נדרשה שוב כדי להקל על הצנחנים והקרב הסתיים בנצחוננו. מאוחר יותר ניסו המצרים להחיש תגבורת לאי על סיפון של שתי טרפדות. מטוסים, שהמריאו מהבסיס הטביעו אותן מיד. לאחר כיבוש האי נודע לנו כי נשיא מצרים יצא למוס־קווה בחשאי לבקש סיוע סובייטי נוסף. העובדה שהמבצע כולו עבר בשלום הע־לתה במידה רבה את המוראל.

לא בכדי יצא שמו של הבסיס הדרו־מי כמקום המיטיב עם חייליו. למרות תנאי השטח הקשים, הקיצוב במים ובמזון, היתה בבסיס אוירת שיתוף מיוחדת שלא ידעה הבדלי דרגה וותק. אותה אוירה זכורה עד היום לכל מי ששירת בבסיס.

במשך התקופה שבין מבצע שדואן לבין מלחמת יום־הכיפורים הלך בסיס אופיר והתעצם, נוספו חיילים, מבנים חדשים נבנו, וכל מי שחלף במטוס מעל לאיזור כבר ראה בסיס של ממש, קטן, אבל מסודר.

אך מלבד השיפורים הטכניים זכה הבסיס בשנים הללו להכרה של חיל־האוויר. מפקדי הטייסות, ״גילוי״ את ה־איזור, את המרחב האווירי העצום ש־הוא מציע... וגם את החוף על כל מכ־מניו. מטוסים ומסוקים רבים הגיעו לבסיס כדי לערוך בו פריסות ואימונים תקופתיים. ההרים שממערב לבסיס מ־מש, ״קלאסיים״ לתרגילי ניווטים ול־אימון מסוקים בטיסות הרים. ובים השקט נוח לתרגל פיגוי נפגעים.

אבל כעבור שנה, כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, התגלתה חשיבותם ה־אמיתית של האימונים והפריסות. ה־טייסים והנווטים הכירו את האיזור

צחים ומאורגנים למופת.

את ההודעה על השלום קיבלתי ב־ קולנוע. אני זוכר, שישבתי עם החיילים וצפינו בסרט „חלף עם הרוח“. לפתע ניגש אלי מישהו מאחור ולחש לי ב־ אוזן: „יש שלום עם מצרים“. הבנתי מיד את המשמעות של הבשורה הזו והתחלתי לעשות הכל כדי לרכך את רוע הגזירה, שלא ייווצר מצב של, מחר עוזבים — אז בואו נשתולל“.

המשכנו אפילו להשקות את העצים והעציצים באופטימיות, עשינו טיולים כדי לראות את האיזור בפעם האחר־נה. האוירה היתה כבדה. חיילת מהב־סיס כתבה שיר, שבו נאמר שאם עלינו לוותר על החוף הנהדר, על האלמוגים ועל הריפים המקסימים של ראס־מור־חאמד, אז מחירו של השלום באמת „כבד“.

השטפון הגדול

בשנת 1979, שנה לאחר הודעת ה־פינוי, התרחש בבסיס חיל־האוויר אופיר אחד האסונות הכבדים בתולדותיו. היה זה כאשר גל מים אדיר שירד מההרים שטף את כל האזור. הבסיס הוצף מים ושותק מיד. המסלולים כוסו חול, ה־חדרים הפכו לבריכות, וכל־רכב נסחפו בזרם המים האדיר. אך הגרוע מכל היה כאשר גילו חיילי הבסיס שאחת מהחיילות, שהיתה תורנית בבונקר ה־מרכזייה, ניספתה בטביעה. צוללנים חילצו את גופתה והעבירוה עם מסוק לבית־החולים באילת.

המראה שנגלה לעיני טייסי המסו־קים שריחפו מעל לשטח היה מחריד: לא היו עוד כבישים בבסיס, חוף נעמה נהרס כליל והטיילת נעלמה. קרשים וחלקי ציוד צפו על פני המים ועבודת בנייה של שנים נהרסה בכמה שעות. עד היום זוכרים ותיקי הבסיס את השיטפון כפרק המכוער ביותר ברומן שבין אופיר והטבע. אך לא אנשים כ־אנשי אופיר ייכנעו לאיתני הטבע; הם קורצו מחומר אחר. יומיים לאחר השי־טפון הכבד היה הבסיס במצב כשיר לפעילות מליאה. המסלולים נוקו וה־מטוסים המריאו ונחתו בהם לפי לוח־הזמנים שנקבע מראש. אנשי אופיר זק־פו לזכותם עוד הישג מרשים, למרות ההלם והאסון הכבד — לא חל שום

שינוי בלוח־הטיסות המתוכנן.

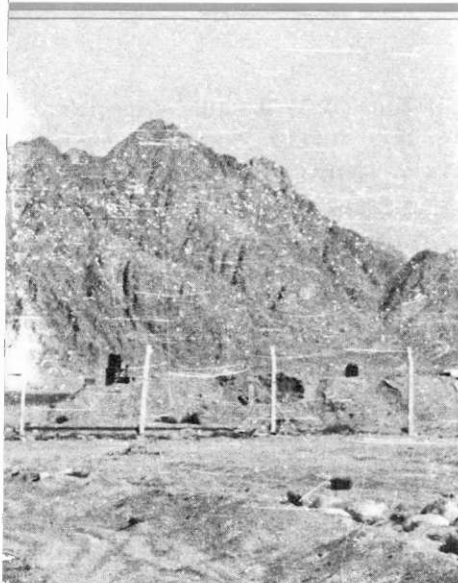
המפקד האחרון: סא"ל ש'

הגבר שעליו הוטלו משימות פינוי האזור היה סא"ל ש', מפקדו האחרון של בסיס אופיר. בשנתיים האחרונות היו ידיו עמוסות עבודה. היה עליו ל־הרוס, לפרק ולפוצץ את כל אשר בנו הקודמים לו בתפקיד.

מספר סא"ל ש': „את מבצע הפינוי חילקנו לשני שלבים, כדי להקל על העבודה. שלב „רמון א'“ הסתיים עם החזרת מינחתי סנטה וא־טור למצ־רים. „רמון ב'“ היה, בעצם, החלק ה־רציני של העבודה — במיסגרתו ה־זרנו את כל שאר האיזור. במשך הזמן הזה עשינו עבודה עצומה. אם היינו צריכים רק להחזיר הכל — זה היה פשוט. אבל צריך היה לארוז את כל הציוד באופן מסודר ולהעבירו צפונה, לבסיסים אחרים של חיל־האוויר. פי־רקנו גדרות לאורך עשרות קילומטרים, סככות רכב וקרונות מגורים. בשטף ה־עבודה אין שמים לב לכמויות האדירות של החומרים שיוצאים מהבסיס; רק בסוף, כשמרימים את העיניים, רואים שפתאום הבסיס נעלם ממקומו. אבל החלק הקשה באמת בפינוי הוא האנ־שים. היו פה אנשים ששירתו בבסיס חמש ועשר שנים. הנוף והעבודה כבר בדמם, יקשה עליהם מאוד למצוא תח־ליף לשארם. כנחמה־פורתא הסכמנו ל־העביר כל חייל לבסיס אחר — לפי בקשתו. אך האמת היא, שזה כבר לא שינה לאיש מהחיילים. בשבילם שארם כבר איננה, וזהו“.

טקס הפרידה הרשמי מבסיס אופיר נערך ב־16 בפברואר 1982. כל מפקדיו הבכירים של חיל־האוויר, כל מפקדי הבסיס לשעבר, תושבי המקום ועוד מאות אורחים שגורלם קשור בבסיס הגיעו כדי לחלוק לבסיס כבוד אחרון.

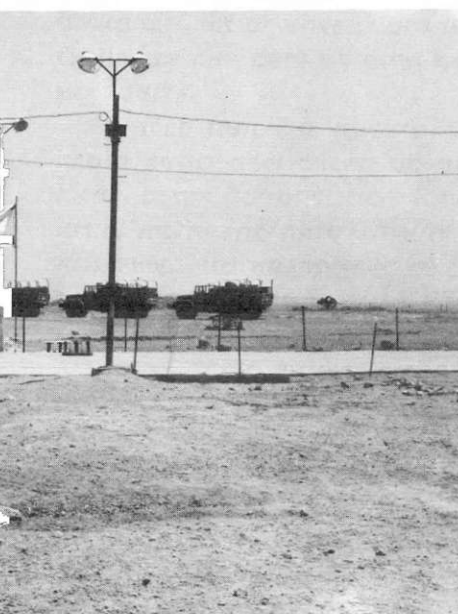
בנאום הפרידה אמר סא"ל ש': „ק־שה להשלים עם תמונה של מבנים בש־לבי הריסה, חלקי ציוד בדרכם למרכז הארץ, שרידי גרוטאות. פני הבסיס שו־נו ללא הכר. כבר קשה לזהות את הבסיס כנווה־מדבר שוקק חיים. צומת סואן של הבאים לפקוד את שארם בדרך האוויר... ממעוף הבואינג נשקף

השער לאופיר

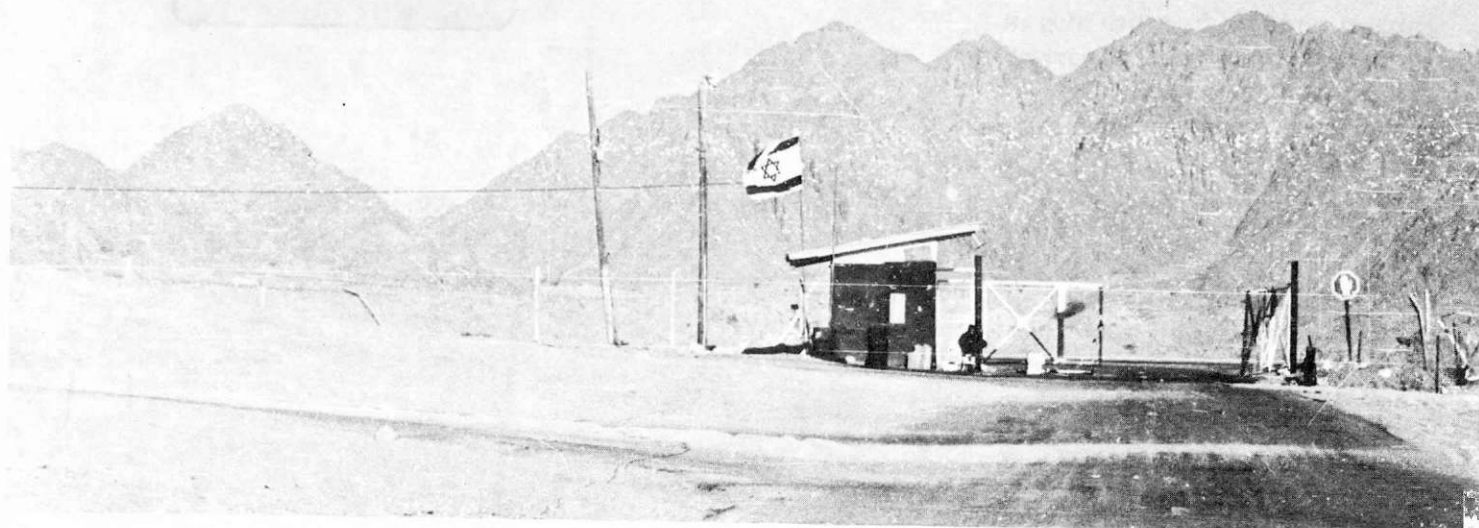

אופיר מן האוויר

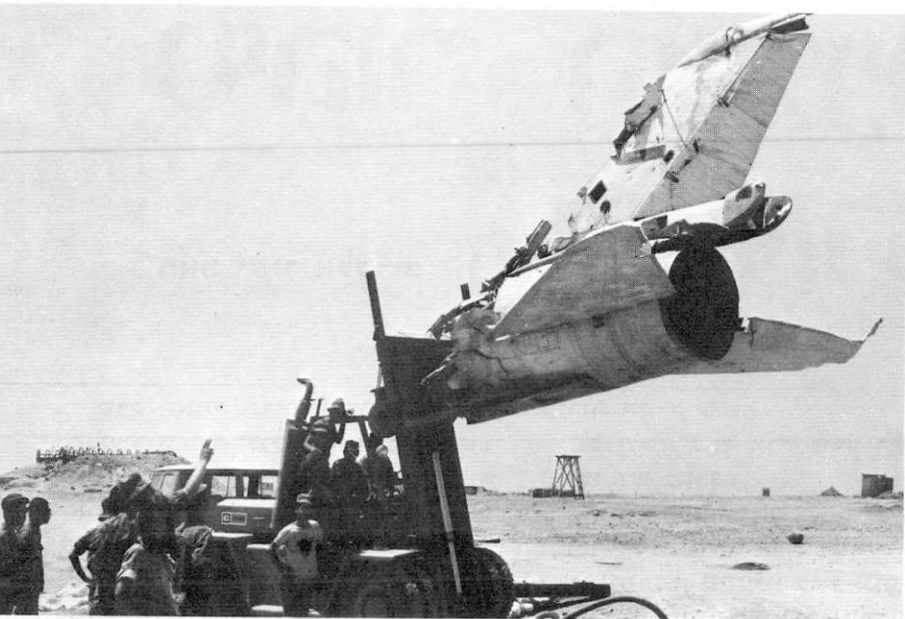

שלום לאופיר: תמונת פינוי

1973

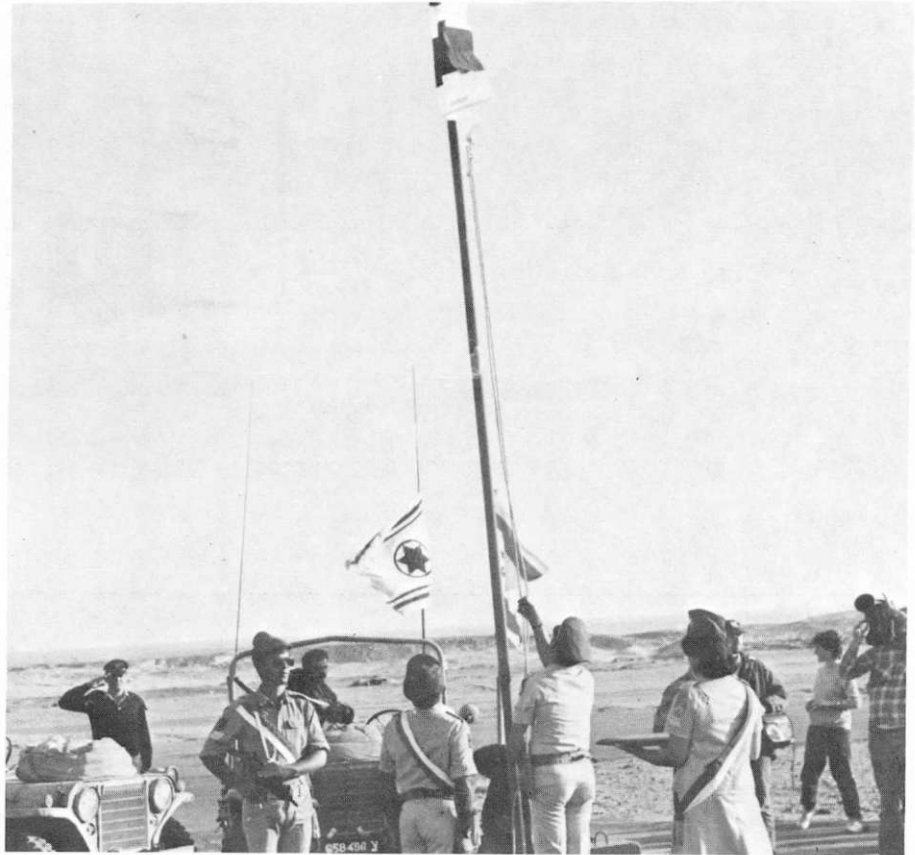

יסעור מול טיראן

זב סוחוי מופל ששימש כאנדרטה, מועבר אף הוא צפונה

הורדת הדגל באופיר

אז צעיר יחסית על הפאנטום, הסכמתו להחלפה, ובאותו יום ירדתי לשארם. הכוננות היתה רגילה לחלוטין, איש לא ייחס לה חשיבות מיוחדת. אני זוכר, שבלילה בילינו באילת עד שעה מאוחרת. הדבר האחרון שחשבנו עליו היה מלחמה. התעוררנו בשבת בעשר בבוקר ואז, פתאום, מודיעים לנו ש- אל"מ מיל. יאק נבו עומד לקבל את הפיקוד על הבסיס. הופתענו מאוד. המצב כל-כך שקט, אז מה פתאום? בכל אופן התחלנו להתכונן לבואו. הדבר הראשון שעשינו היה לנקות את המגורים. אחד הטייסים, שהיה איתי יחד בכוננות, טילפן לבסיס שלו כדי לשאול את אשתו מה נשמע בבית. להפתעתו, נאמר לו שאין איש בבסיס. מאוחר יותר נודע לנו, שהמשפחות פונו מהבסיס בגלל החשש מהתקפה אווירית. כבר באותו שלב החלו הדברים להיראות מוזרים, מוזרים מאוד. יאק נחת באחת בצהריים. המשפט השני שאמר זכור לי עד היום: 'המצרים הולכים, כנראה, לפתוח במלחמה'. טרם סיים דבריו קרעה את האויר סירנת האזעקה. בנקודה זו, בעצם, נפתחה בשבילי מלחמת יום-הכיפורים.

היינו זוג בכוננות, נ' מספר אחד ואני מספר שניים. רצנו לאוירונים, התנענו, וחיכינו להוראת הבקר, שהתמהמה, משום-מה. צעקנו עליו, שיאשר לנו המראה. המתח היה עצום באותם רגעים. הבקר אמר כן ואנו זינקנו לשמיים כמטורפים. פנינו מייד לדרום-מערב, לקדם את פני הרעה. כשאני מוריד כנף להסתובב, אני רואה חור של פצצה בסמוך למסלול שממנו המראנו רק לפני רגע.

אני והנווט שלי התחלנו מייד לחפש מטוסי אויב בשמיים ומצאנו רביעיית מיג-17 רצה לכיוון הבסיס בחימוש מלא ובמטרה ברורה. המירדף החל מיידי. תארו לעצמכם, רק אתמול בערב בילינו באילת, והיום אנו במירדף מטורף אחרי רביעיית מיגים, שבטח רצתה למחוק אותנו מהמפה.

אני לקחתי מייד זוג ורצתי קדימה. המיגים הסתובבו והחלו בורחים לכיוון מצרים. אני ור'ל' הסתדרנו מאחוריהם במהירות ושיגרנו מיד טיל ראשון. הטיל נעלם אי-שם בשמיים — כנראה כתוצאה מתקלה טכנית. אבל, הטיל השני פגע בול והמיג השני מתפוצץ באויר ל-

האי טיראן ולצידו הבסיס. עוצב לחשוב כי לא נהיה פה מחר... הלכנו לכל אורך הדרך יחד, בטוחני שתצליחו ו- תמשיכו בדרככם הלאה."

נוף מוכר: הנה עברנו את אילת ואנו מדרימים ועוברים את נביעות, דהב, מדבר עצום, שומם וצחיח... העין כבר מגלה את הבסיס... כל מי ששירת ב- סיני כבר מאומן בגילוי סימני ההיכר...

טיהור השמים בשארם

מאת יקיר אלקריב

קורות הקרב עצמו. מספר סא"ל ש' אחד משני הטייסים שהשתתפו בקרב: „אותי תפסה המלחמה בהפתעה גמורה. ביום שישי בערב הייתי בבסיס שלי, ומישהו, שהיתה לו כוננות בשארם, ביקש ממני להחליף אותו. הייתי

קרב האויר הראשון במלחמת יום-הכיפורים כבר נכנס להיסטוריה כקרב-אויר נדיר. זאת לא רק מפני שזהו אחד הקרבות הבודדים שנערכו מעל לשדה אופיר ולא רק מפני שהופלו בו שבעה מטוסי אויב על-ידי שני מטוסי-ים שלנו. הוא מיוחד דווקא בגלל

קרבהאוויר הראשון במלחמת יום-הכיפורים : פאנטומים נגד מיגים מעל אופיר

ואם שועל-קרבות וותיק כיאק לא מאמין, סימן שהיפלנו באמת הרבה מטוסים".

במהלך המלחמה תוגבר הבסיס ב- אנשים. גף היירוט הורחב וטייסת מסר-קים הוצבה בבסיס באופן קבוע, כדי לסייע בפעולות חילוץ ופינוי אזרחים מהאזור. מאות המראות ונחיתות של כל מטוסי חיל-האוויר נמנו במהלך המלחמה.

משימה אחת של טייסת המסוקים נרשמה במיוחד. היה זה כאשר, "סיר-יוס", מכלית-דלק של 42 אלף טונות, עלתה על מוקש ימי במצרי יובל, בדר-כה מאילת לאבר-רודיס. שישה מאנשי הצוות נפצעו קשה ו-40 אחרים חולצו במסוקים שהמריאו מאופיר. כל אנשי הספינה הועברו לבסיס ומשם הוטסו במטוס תובלה צפונה, לטיפול רפואי.

לאחר המלחמה ידעו הבסיס והמרחב כולו תנופת פיתוח עצומה. המח-סנים הוגדלו, נחפרו עוד מחפורות ו-הוקמה עוד תחנת-תידלוק גדולה. גם אבטחת הבסיס חוזקה. הגדר ההיק-פית (זו שפורקה בעקבות הפינוי) הוש-למת, וגדוד המפקד על שמירת הבסיס התארגן בתבנית חדשה, מאסיבית ומ-שוכללת יותר.

לאחר המלחמה שירת הבסיס בעיקר משימות תובלה ואירוח טייסות חיל-האוויר בפריסות שערכו במרחב שלמה.

מסביב לבסיס, אבל לא הצלחתי לשים עליו את הכוונת ולשגר טיל. בשלב מסויים הוא חצה את קו החוף וטס במקביל אליו. הוא ירד עוד יותר נמוך ופתאום נעלם מאחורי נד אדיר של מים. הייתי בטוח, שהוא צלל במים אבל לתדהמתי העצומה גיליתי שהת-רומם והמשיך לטוס ! ב-500 קשר הוא נגע במים — ויצא מזה ! ואם לא די בכך — הוא חזר על התרגיל שלוש פעמים !

אבל, כאן לא נגמר הסיפור. בדרך חזרה באה מולנו רביעיית מיג-21. היו לנו עוד שני טילים והרבה כדורי תות-חיס, אבל לא מספיק דלק לקרב אויר. וכך, למרות הפיתוי הגדול, באכזבה שעד היום אני זוכר את טעמה, עזבנו את המיגים וחזרנו לנחיתה על המסלול הפגוע בחלקו בבסיס. כשנחתנו היו בב-סיס עוד טייסים, שבאו עם המון חי-מוש. אחרי, שחר-מכר' ארוך ומייגע בי-נינו לבין הטייסים האחרים על הטילים והכדורים, התחלקנו בציד והגיחות נמשכו כל אותו יום, וגם בלילה עשינו פטרולים מעל לבסיס.

הצימוק שבסיפור היה מייד לאחר הנחיתה. כשנחתנו ניגש אלי מפקד ה-בסיס, יאק, ושאל אותי במלה אחת: כמה ? אני אומר לו, שבעה. אנחנו שלר-שה ומספר אחד עוד ארבעה. יאק לא האמין, פשוט לא האמין לי.

רסיסים. בן זוגו ניסה לרדת נמוך ולב-רוח, אך טיל נוסף השיג אותו והוא הרביץ התרסקות, "יפהפייה" בתוך מי המפרץ. עכשיו מצב-הרוח היה מעולה. אני ול' הנווט הסתובבנו בציפייה ל-טרף נוסף, שלא איחר לבוא. שני מטוסי מיג-21 באו אלינו בסיבוב גדול על-מנת לשחרר פצצות על הבסיס. עוד לפני שהם הספיקו להבין מה קורה התמ-קמנו מאחוריהם בעמדות-ירי. היכנסו גם אותם וגם את עצמנו לבעייה. הב-עייה שלנו נבעה מכך שהם היו בדיוק מעל לבסיס, אם היינו מפילים אותם על המסלול לא היה נשאר לנו איפה לנחות, לכן חיכינו בשקט עד שהם יעברו את המסלול ואז שיגרנו טיל על אחד מהם. הטיל הזה עשה לנו דפי-קות-לב לא-נורמאליות. טילי אויר-אויר תמיד עושים מין, "רונדל" משונה בדרכם אל המטרה. אבל הטיל הזה עשה סאלטה כל-כך מסובכת עד ש-הייתי בטוח שהוא עומד להיכנס בעמ-דת היירוט של הבסיס, שהיתה באותו כיוון של המיג, רק טיפה הצידה. פתאום הטיל עשה מין סיבוב משוגע כזה, ובוט, מפוצץ את המיג לרסיסים קטנים.

וכאן, בשלב זה של המירדף קרה ה-דבר המדהים ביותר בתולדות התעופה הפרטית שלי: המיג השני, בנסותו להתחמק, טס נמוך וממש נצמד לאד-מה. רדפתי אחריו בתוך הוואדיות ש-

פריסה במרחבים

מאת סרן עי

להאריכה ככל האפשר בניסיון לכסות את כל חצי האי. קצת קשה להגדיר איזו מן גיחה זו: האם גיחת אימון בניווט, אשר בה המטרה הינה להגיע לכל נקודה בדיוקנות מירבית מבחינת מקום וזמן, או שמא „גיחת מוטיבאצ-יה“, שבה אתה מניח למערכת הניווט האינרציאלית לעשות את עיקר המלאכה, בעוד אתה מתרכז בהתבוננות בנוף — נחליט כבר באויר.

עוברים את חאן יונס. הנה ביר-אל-מציידה. החוף מתפתל פה ויוצר מעגן טבעי, המשמש את כפר-הדייגים הסמוך. סרן א' היה פה פעם על הקרקע והוא אומר שליד המעגן יש הר שלם של חרסים מעניינים. צריך לקפוץ לטייל פה פעם. הלאה. המטוס ממשיך, כמובן, ואיננו נעצר יחד עם העין. כי אשר אתה רואה מראה יפה כלשהו, יש לך כמה שניות ללוות אותו במבטך וכבר הוא הרחק מאחוריך ופנינת חמד הבאה מגיעה.

גם הפעם לא ראינו כלום...

טסים נמוך-נמוך. חולפים על-פני א-

בסיס אופיר ערוך לקראת הפריסה שלנו והוא כבר רגיל בפריסות, אבל עדיין ישנם כמה וכמה דברים, שיש להביא מן הבית. כאשר טייסת אמריקנית פרסת לבסיס בסעודיה, כל טייס שם צריך עוד גאלאקסי C-5 שלם כדי להעביר את הכבודה שלו ואת הציוד הטייסתי לפריסה. אצלנו הכל יותר פשוט: אומנם אופיר היא רק עשרה גרוש מן החוף הסעודי, אבל אנחנו נשירים בבית. הפריסה קצרה והבסיס ערוך לקליטתנו. רק שתדעו, מוסיפים בעלי הניסיון, שבפעם האחרונה שהיינו שם עדיין לא הרכיבו מזגנים מעל ה-בסיס ודי חם שם מאוד במשך היום. אבל אולי בינתיים כבר הרכיבו.

אנו מנצלים את הטיסה הארוכה לשארם-אשייח כדי לבצע ניווט סביב חצי-האי סיני: חאן יונס, ביר-אל-מציידה, ג'אבל יעלק, ואחר-כך הנופים הקסומים של דרום-סיני — ראס אל-ג'ונדי, ג'אבל סומאר, וואדי פיראן, סנטה קתרינה.

יוצאים למטוסים. אלה עמוסים בדלק ככל שרק ניתן. טיסה ארוכה לנו וסגן מפקד הטייסת עוד דאג

הדף המשוכפל הופץ בין האנשים מבעוד יום: בתאריך זה וזה פורסים לבסיס אופיר לכך וכך ימים. יש להתארגן בהתאם. מתארגנים. מה צריך לקחת לשם? — כלי-רחצה, זה ברור, ובגדים. וכמה ספרים טובים, למקרה שיהיה משעמם בערב או משהו. בטופס המשוכפל נאמר שיש להצטייד גם ברובה הרבה מצבר-רוח טוב. סג"מ פ' פישפש היטב בבית וגילה שאין לו מצבר-רוח. נגמר. הלך לאפסנאות ושאל אם אפשר לחתום אצלם על דבר כזה לכמה ימים. סרן כ', שהוא קצת יותר מתוחכם, הלך לשקם וקנה 700 סמ"ק מצבר-רוח עליז במיוחד בבקבוק 777.

בבוקר הפריסה כבר הכל מאורגן. מול הטייסת מתרוממת ערימה ענקית של קיטבגים, מזוודות ותיקים. אלה יירדו עם המכונאים בהרקולס בעוד שעה קלה. צוותי האויר יורדים עם המטוסים, כמובן.

חילה-חלוץ, בראשותו של שלישי הטייסת, ירד כבר יום קודם דרומה בכמה רכבים. צריך להכין את השטח, לבדוק שהכל סגור, לדווח הביתה, שביאו גם את זה ואת ההוא. אומנם,

זורים צחיחים רחבי-ידיים. לפעמים ר"א
אים בדואים וגמלים חבויים בחיקה
של דיונה. פה ושם רצועת כביש ועליה
משאית נוסעת או ג'יפ או מכונית.
טסים כל-כך נמוך עד שכאשר מתקר-
בים למצוק או לקפל קרקע כמעט מגר-
דים אותן, ואתה מקווה שלא יבוא
דוקא עכשיו איזה משב-רוח בוגדני
ויטיח אותך אל הסלע. מן הגובה הזה
הנוף נראה כאילו עמדת ממש על ה-
קרקע. אבל חליפת העצמים מול העי-
ניים מהירה מאוד והמטוס רועד ומ-
סיכת החמצן לוחצת. אנחנו לא על
הקרקע. אנחנו במטוס-קרב, הדוהר כ-
עת במהירות רבה.

הנה ראס-אל-ג'ונדי, המבצר הפרעוני
העתיק, הנראה מן האויר כמו מצדה
בזעיר-אנפין. למעלה עדיין נראים ב-
בירור שרידי החורבות. גם אותו כדאי
לסמן כיעד לטיול קרקעי מעניין אם
יש גישה ממרגלות התל אל המבצר.
בטח נמצא איזו דרך.

כעת נכנסים לדרום-סיני ממש. לא
עוד איזור של דיונות, גבעות מעוגלות,
כבישים ומחנות-צבא. זהו איזור ברא-
שית, שכולו הרים זקורים וחדים, מצר-
קי-ענק, שרגל אדם לא דרכה בהם.
כמה וואדיות גדולים מבתרים את חבל
הארץ הזה ואף הם נראים גדולים מכל
מה שהיכרנו בצפון. איזה יופי. מאה
פעמים תחלוף מעל לארץ הפראית הזו
וגם בפעם המאה תתלהב כבראשונה.

חולפים את ג'אבל סומר. נקודת-
הציון אחריו הינה עין א-שלה. גן-
עדן קטן וירוק חבוי בין צוקי ענק
עזים. לכאן, כנראה, לא נצליח להגיע,
אלא אם יהיה לנו פעם הליקופטר
פרטי. היעד הבא הוא סרביט-אל-
חאדם. יש שם היכל או אין שם היכל ?
במפה מסומן שיש. שלוש נקודות קט-
נות המציינות אתר היסטורי ולידם
כתוב, "היכל". כמה וכמה פעמים כבר
היינו מעל לאיזור הזה וחיפשנו אותו
ובכל פעם — יוק. סגן ד' טוען, שפעם
ראה משהו שנראה כמו חורבות ארמון,
במקום הנמצא כסנטימטר דרומית-
מזרחית למקום המסומן על המפה.
האם זה ההיכל ?

מגיעים. חולפים. גם הפעם לא ראינו
כלום. אין היכל, אולי היה פעם.

וואדי פיראן, ארוך ורחב, ירוק ב-
רובו הגדול ומושוב על-ידי בדואים. יש
קצת מים בדרום-סיני והבדואים יוד-
עים היכן למצוא אותם. הלאה. ג'אבל
מוסה וג'אבל קתרינה באופק. זהו ה-
חלק הגבוה ביותר של דרום סיני, ויש
אומרים — גם החלק היפה ביותר.
אנו מפנים את אף המטוס לכיוון ה-
מנזר, מגלים אותו להרף-עין בתוך צלע
ההר שאליו הוא דבוק ומבצעים 360
מעליו. איזה יופי.

נדר: אם אני לא מגיע לכאן לשבוע
ימים טיול בפגרה הקרובה — אני לא
בן-אדם. אבל אני אגיע. מאה אחוז.

רק לחשוב על זה ש-99 פסיק הרבה
פעמים תשע מן האוכלוסיה בארץ לא
עברו אף פעם מעל למקומות האלה,
ועוד במטוס-קרב היכול, ברצונו, להפיל
כנף ולעשות 360 אחד או יותר. יש
יתרונות בלגמור קורס טיס. הנה אחד
מהם.

הגיחה הבאה — נגד המיראז'ים

מכאן ממשיכים דרומה לעבר מיי-
שור הטרשים הרחב, המפריד בין הרי
דרום-סיני ובין הים. לוקחים כיוון ל-
בסיס אופיר. עוד היום ארוך ועוד רבה
המלאכה לפנינו.

מגיעים לבסיס. רצועת מסלול אפר-
רה, מקבילה לקו החוף, כמה כבישים
מטושטשים ואי-אלו מיבנים. קוראים
למגדל-הפיקוח והוא עונה מייד. נו-
חתים ומסיעים לעמדת החנייה. מס-
ביב הכל צהוב ולא רואים עץ אחד
לרפואה וגם לא שיח. רק הרחק, ב-
איזור הבניינים רואים כמה עצים נמו-
כים ומגודרים. השמש מסמאת.

נכנסים לעמדה והמכונאים מכוונים
אותנו אל הנקודה המדוייקת. אלה
החבר'ה שלנו, המכונאים האלה, אפילו
שהם נוהגים כאילו בביתם הם נמצאים.
הנה באראסי והנה מאיר והנה נוימן.
נכנסים ומדמימים את המנועים. או.
קיי. מעכשיו אנחנו בשארם. נא להעביר
את מפסקי המנטאליות בראש בהתאם.

הפקידות ומנהל הטיסות כבר ממר-
קמים באחד החדרים כאן, ההופך מייד
לחדר מבצעים. מרכזית-טלפונים, לוח-
הטיסות, מפת איזורי הטיסה. בחדר

יש כבר תכונה ומהומה — מחליפים
דעות וחוויות מן הטיסה לכאן. על
לוח-הטיסות כבר מתכננים את המשך
היום: הגיחה הבאה הינה קרב-אויר
נגד המיראז'ים שמבסיס אחר.

מישהו מזכיר סיפור ישן: כשאל"מ
א', דהיום, עוד היה רס"ן, הוא שימש
כסגן-מפקד הטייסת. אותה עת נחשב
א' לאשף קרבות האויר. האורים וה-
תומים ממש. והנה פעם אחת פרסה
הטייסת לאופיר, בדיוק כמו היום, ו-
אילו א' נשאר מסיבה כלשהי בצפון.
גם באותו יום היתה הגיחה השנייה
בקרב-אויר נגד המיראז'ים. העיקר —
אותו יום היה יום שחור לטייסת:
החבר'ה, "אכלו אותה" שוב ושוב מידי
ה, "משולשים" הקטנים הללו ופשוט לא
ידעו כבר איפה לקבור את עצמם. אף
אחד לא ידע את נוסחת-הפלא, שתביס
את האויב. א' ידע. ביום המחרת הוא
הזעיק עצמו דרומה כדי להעביר את
תדריך הבוקר. וזה היה תדריך! הוא
ירד על האנשים, לעג להם והשמץ
אותם כשהוא מבזה אותם בזה אחר
זה בציבור. ובסוף הוא גם הסביר איך
עושים מה: איך נלחמים ואיך רוכשים
יתרון ואיך מנצחים.

בדרך הטבע נשלח א' בקבוצה הרא-
שונה שיצאה להתמודד נגד המיראז'ים.
יצא גדול ונפוח, שחצן ומלא ביטחון
עצמי, וחזר אחרי חצי-שעה עם הזנב
בין הרגליים, מוכה ומושפל, מובס ו-
מצולם תותחים מכל פוזה אפשרית...
אוף, איזה צחוק שזה היה. עד היום
מתגלגלים זיקני הטייסת מצחוק לשמע
הסיפור.

אבל היום זה הולך להיות שונה.
משהו בכל זאת למדנו במשך השנים.

קצת מנצחים, קצת מפסידים

האיוש כבר מופיע על הלוח. המכו-
נאים גומרים לתדלק ולהכין את ה-
מטוסים. אולי, אולי אפשר יהיה אפילו
להספיק לדחוס כמה גיחות אויר-אויר
לתוך הבוקר הזה לפני שתיכנס שעת
הצהרים ונעבור לחצי השני של היום.

שתי חיילות מקומיות מופיעות ב-
חדר-המבצעים. סרן ש', שדאג לעידכון
הקשר, מציג אותן: זו אורית, שהיא

יפה מאוד ולאבא שלה יש תחנת-דלק ודירה באופירה, וזו עופרה, שהיא רק יפה מאוד, כי להיות רמת-גנית זה לא ביג-דיל כאן.

אורית, האם יש בסיס למסיבה ה-ערב, אחרי הקומזיץ עם הגף הטכני? אין, פוסקת אורית. בחיל-הים באר-פירה יש, אבל כאן אין מספיק בנות וזה לא זה. אבל אם אתם רוצים נוכל לקפוץ בערב לאופירה העיר ושם נראה.

הולכים להילחם. קצת מנצחים, קצת מפסידים. חוזרים ונכנסים לתחקיר. כבר צוהריים. בחוץ חוס-תופת אבל ה-חדרים כאן ממוזגים ואפשר לנשום ול-דבר. לא פלא שהבדואים הם כאלה בדואים. איך אפשר לחשוב כמו בן-אדם ב-40 מעלות פלוס?

רס"ן ר' מתחקר. עוברים על הקרבות אחד-אחד, מנתחים את השגיאות ומנ-סים להפיק לקחים. בסד-הכל יצאנו ה-יום בתיקו, וזה לא-רע בשביל התחלה. האם זה שונה במשהו, להילחם נגדם כאן, לעומת להילחם נגדם בצפון? — כן, זה שונה, אומר סרן י'. כאן יש לי בעייה, שבכל פעם, שאני מוריד את אף המטוס מתחת לאופק, ואני רואה את דהב או נואיבה או את ההרים — העיניים נדבקות לי לנוף. אני שוכח מ-הקרב ומתחיל לחלום, ואז המיראז' ה-זה, שכבר רגיל לאיזור, תופס אותי מ-התחת. לא יודע מה לעשות נגד זה.

אידיוט, אומר לי סרן נ', שהוא איד-יוט בעצמו ואין לו שום תחושה ליופי — אידיוט, תעשה את כל הקרב עם מצב אף מעלה ואז לא תהיה לך שום בעייה.

אכן, הר נורא-הוד

או.קיי. סדר-היום מכאן והלאה: עכ-שיו הולכים לאכול צהריים. אחר-כך עולים על בגדיים ונוסעים לחוף נעמה. בחמש, חמש וחצי, חוזרים. ארוחת ערב בשבע. בערב עושים קומזיץ עם הגף ה-טכני. מי יהיה אחראי לצוד דגים ב-ביל הקומזיץ. נ' וג' אחראים לנקות את חדר-התדריכים. מחר השכמה בחמש ו-חצי, תדריך בשש. זה הכל.

הולכים לאכול. חם בחוץ — לא נור-מאלי. כבשן ממש. אבל הנוף עוצר נשי-מה. כעת ניתן להתבונן בהרים בנחת, מן הקרקע. הם מדהימים. במיוחד אר-

תה בליטה מצוקית עצומה, אותו הר המתרומם בפתאומית מן המישור שמ-מערב לבסיס. „נורא הוד” — זאת אר-לי המלה הכי-מתאימה. אכן, הר נו-רא הוד. אילו ראינו זאת בציור היינו טוענים לאי אמינות. היינו אומרים, ש-אין דבר כזה במציאות.

חדר האוכל איננו רחוק מדי וניתן ללכת אליו ברגל. הולכים. הבוקר הצ-הוב מסביב מסמא את העיניים, חודר מבעד למשקפי השמש ומכריח את כר-לנו להשפיל מבט. קצת מזכיר את רפי-דים, הבסיס הזה, אבל נראה אפילו יו-תר צנוע ממנו. מעט מאוד מבנים, מעט מאוד צמחיה, המון אבק ואבנים וחול. עם טיפ-טיפה יותר פיוטיות בכתיבה היינו אומרים שהאדם, עם המבנים ה-נמוכים שלו והירק המאולץ שלו, פשוט זרים לרוח המקום הזה. אבל אנחנו לא אומרים. אין גם למי.

אחרי ארוחת-הצהרים נוסעים לחוף נעמה. צידי הדגים פורשים לאחד ה-חופים המצוקיים שצפונית לנו. אח, איזה ים, איזה ים, איזה חול נקי ואיזה מים כחולים וצלולים. אילו רק יכולנו לקחת אותם איתנו לתל-אביב. בעצם, למה להכביר מלים — מי שהיה כאן וראה יודע, ומי שלא היה לא יודע, ולא יידע מה זה שארם גם אם נתאר לו שעה שלימה.

בערב עושים מדורה וקומזיץ. יפים הלילות באופירה. השמים ענקיים וה-אוויר צלול כלי-כך. במזרח לא רואים כל אור. או שהחוף הסעודי שומם לכל אר-רכו או שאין להם שם חשמל. במערב רואים את צלילות הרי הבראשית, דומ-מים וכמו מאיימים קצת. וכאן, קרוב, המדורה בוערת באש עליזה ובפינה מת-ווכחים סרן מ' ורס"ר הירש איך לחלק את שלושת הדגניים הקטנים, שניצו-דו אחרי-הצהריים, בין עשרות האנ-שים.

רס"ר הירש מציע לותר על סיבוב שני ולתת בשלב א' לכל אחד רק מנה אחת.

חבר'ה עליזים, המכונאים שלנו

מחר צפוי יום מעניין: השכמה בח-מש וחצי, תדריך בשש. בבוקר עושים קרב-אוויר נגד המיראז'ים. אחרי

ארוחת-הצהריים ניסע לראס-מוחאמד — הנקודה הדרומית ביותר בחצי-האי סיני. יש שם יערות ענקיים ויפים של עצי-מים — מאנגרובים — שגדלים ב-תוך המים המלוחים. עדיין צריך להש-מיש כמה מן המטוסים, שחזרו הבוקר עם תקלות. נראה, שכמה מן המכוני-אים ייאלצו לשרוף את הלילה על ה-תיקונים הללו. אבל עד הבוקר, הם מבטיחים, כל המטוסים יהיו שמישים. בסד-הכל, נראה שגם המטוסים מבינים שעכשיו אנחנו לא בבית ואסור להתפ-נק: מספר ה,,כואב-לי-פה“, „כואב-לי-שם“ מצידם קטן היום יחסית. ויש גם כל מיני תקלות לא-מהותיות, שיכולות לחכות עד שנעלה צפונה. חוץ מזה, מסביר רב"ט אריה כהן בעליצות, סרן פ' — אימת הגף הטכני — לא ירד ה-פעם לפריסה כך שלא צפוי שירשמו יו-תר מדי תקלות בימים הקרובים...

חחבר'ה עליזים, המכונאים שלנו, ו-אופירה עושה אותם עליזים במיוחד. שרים בקולי-קולות ליד המדורה, צוע-קים ומתבדחים. רובם חיילים בחובה, שעדיין לא היו כאן יותר מדי פעמים, והאוויר והחופש היחסי הזה משכרים אותם. הלוואי, שאנחנו היינו יודעים לשמוח ככה.

המדורה דועכת וכולם פורשים למגר-רים. בעצם, לא כולם. כמה חבר'ה תופ-סים את המניבוס ונוסעים לעיר-ה-מחוז אופירה כדי לאכול גלידה. מן ה-הבטחות של אורית לא ייצא כלום, הם עוד יגלו את זה בעוד חצי-שעה. בכל העיר יש רק גלידריה אחת פתוחה, ו-בבית של אורית אין מה לעשות, מלבד להתווכח אתה איפה יותר טוב — אצ-לנו או בחיל-הים. הנשארים בבסיס הר-לכים לשקם, הורגים קולה אחת עם מצופה או אגוזי, ופורשים לחדרים. שקט מאוד בבסיס בלילה וכעת גם לא חם מדי ואפשר לשבת בחוץ ולהתווכח קצת על דרך הקרב הנכונה נגד המי-ראז'ים. אפשר גם לקטר קצת על ה-מגורים שקיבלנו — חדרים גדולים, צפופי מיטות, עם מקלחת ושירותים בביתן נפרד המרוחק כמה עשרות מט-רים מכאן. את זה הם בכוונה עשו ככה, מסביר מישוהו שמבין בעסק. זה בשביל למרר את החיים.

לא חשוב. העיקר, שנדפוק את ה-מיראז'ים מחר בבוקר.

ג'ורא עיני בחברת דייגים בדואים באזור אופיר

ג'ורא איש אופיר

חוייה בלתי-שכחת עבור חיילי הבסיס. הם התוודעו במהלכם לא רק ליפי האיזור, אלא גם להיסטוריה ולמורשת הצבאית של שארס-א-שיח'.

המקום, שבתחילה היווה לגבי שירות מילואים בלבד, הפך עם הזמן לחלק בלתי-נפרד מחיי, מסביר ג'ורא עיני. "הוא הפך לפינה חמה בלב... כל הרשמים, שצברתי תוך כדי הסיורים האינסופיים במרחבי סיני, יישארו לעולם בליבי ובזכרונותי."

"ליוויתי מקרוב את שלבי הפירוק של אופיר. זו היתה תקופה קשה: הבסיס הלך ונעלם נגד עיני. גם האוירה וההווי שנוצרו בסיני דעכו בימיו האחרונים של הבסיס. זה היה דבר יפה, שנעלם ולא יחזור."

"אין ספק, תקופת אופיר תישאר בתוכי כמזכרת-נצח. המדבר היה עבורי יותר מ-סתם מקום. הוא היה לי לבית שני. היום, אני מרגיש כאילו עקר ממני פיסת-חיים..."

"למדתי להכיר כל ה, כל חייה וכל צמד במרחבים המדבריים. ללא הרהור שני הייתי מסוגל לעזוב את הבית והמשפחה ולרדת למדבר לשהייה ממושכת. אני אוהב את הנוף, את האנשים, את האוירה. זו מיס-גרת מיוחדת ומרתקת בעלת סס-חיים מיוחד."

כנציג ענף חינוך במרחב סיני הוצמד ג'ורא עיני לבסיס אופיר. אחת לחודש נהג לרדת לבסיס ולתכנן עבורו את פעילויות החינוך. עם התהדקות הקשר בינו לבין אופיר, הפך ג'ורא למדריך-טיולים. הוא הגבר שעשה את טיולי הגמלים באיזור למסורת. כמרכז החדיר את טיולי ה"יס-אליים", ממפרץ אילת למפרץ סואץ, למר רשה של בסיס אופיר.

"הטיולים האלה תרמו לטעינת המצברים אצל החיילים", אומר ג'ורא, "יש חיילים, שאילמלא שירותם הצבאי באופיר, לא היו מתוודעים לאיזור ולסביבה. הם היו מח-מיצים את קסם המדבר. הטיולים היו

טורים של מחאות וצעקות ממלאים את העיתונות. הכל כואבים את החזרת סיני. אנשים צועקים, מקבלים פיצויים, נוטשים מבנים והולכים... ג'ורא עיני לא צועק. הוא אינו מקבל פיצויים. הוא לא נוטש מבנה. הוא נוטש אהבה."

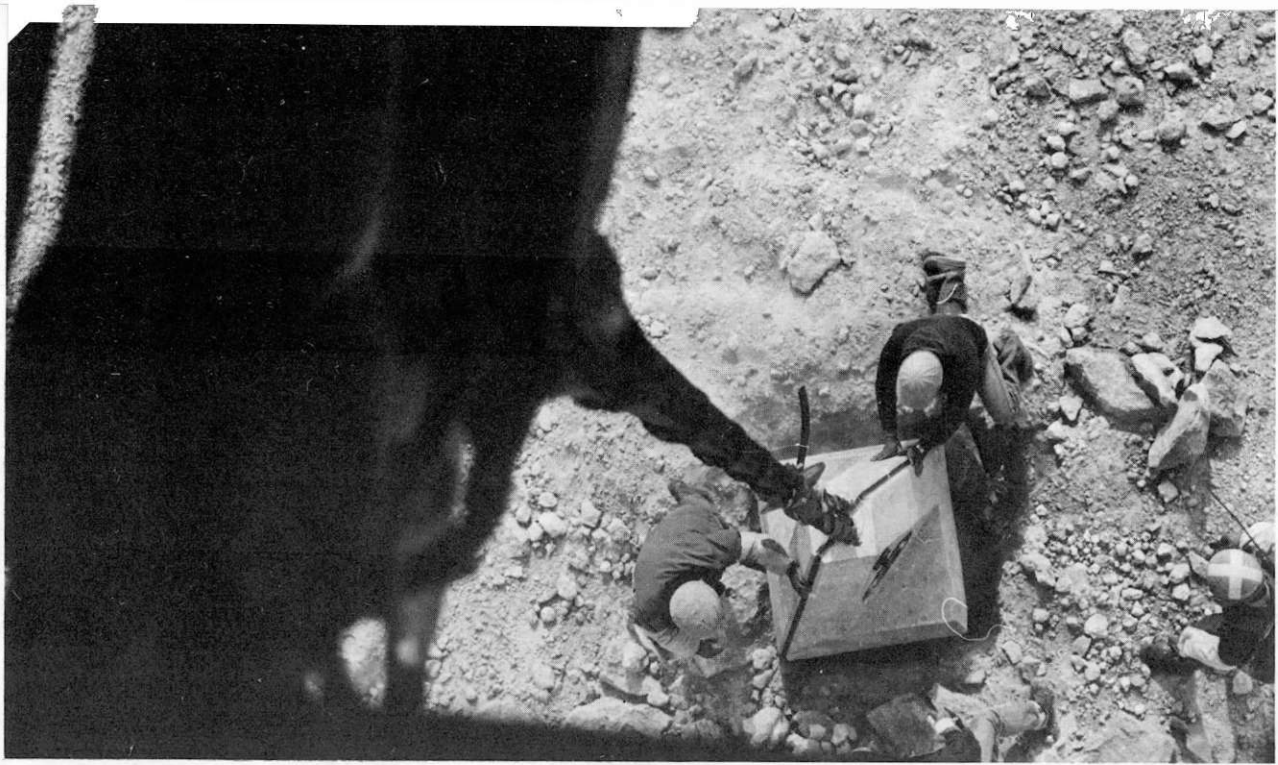
ג'ורא עיני, עורך-דין במקצועו, הוא איש-מילואים, משוגע לדבר, אשר שוטט במשך חודשים ארוכים במרחבי סיני. ספק חייל, ספק בדואי.

וכך הוא מספר: "שלחו אותי במקרה ללוות משהו לאבררודיים. הצצתי ונפגעת... זו היתה אהבה ממבט ראשון. הצעתי עצמי כנציג של ענף חינוך בסיני."

במיסגרת תפקידו כאיש-מילואים של חינוך חיל-האויר עשה ג'ורא חצי-שנה בר-פידים. באותה תקופה למד להכיר את מדבר סיני על בוריו. תוך זמן קצר היה ממש מומחה לעינייני האיזור.

"המילואים הפכו חלק בלתי-נפרד מחיי. הייתי למיסיונר של האיזור", מצהיר ג'ורא.

מבט מתוך בטן המסוק: אבן הגבול תלויה על מיתלה המטען, ומכוונת בדיוקנות למקומה

יסעור קובע גבול

רצועות קוצרו למינימום האפשרי כדי למנוע את „ברישת“ האבן כלפי מעלה ופגיעה אפ-שרית ברוטור.

לא חולפות אלא שתי דקות, ואנחנו מעל לבור. עומקו — 40 ס"מ, ובתחתיתו מישטח בטון. את האבן יש להוריד באהירות רבה, שלא תפגע בדפנות הבור, וחשוב מכל — שהכתובת הנכונה תהיה מופנית לצד הנכון של הגבול.

קבוצת האנשים שלמטה נלחמת קשה מ-אוד כדי שלא לעוף מעוצמת גל הרוח, ה-אבנים והעפר שמרים רוטור המסוק, ובד-בד לסובב את האבן התלויה למצב הנכון, ליישר אותה ולהורות למסוק להנמיך או להתרומם לפי הצורך.

כמה תרגילי אקרובטיקה ואירובטיקה מסובכים משני הצדדים גורמים לכך שהאבן תוצב לבסוף בדיוק במקומה.

אנחנו מנתקים את הרצועות וממריאים חזרה, למחנה המאוכלת שבג'אבל חריף. ההפסקה הקצרה מנוצלת כדי לשמוע הס-ברים על סימון קו הגבול מפי אלי"מ מלמד: „את הגבול סימנו לפי הגבול שנקבע בהסכם 1906 בין הבריטים לתורכים. קיים ספר עבכרס, המתאר בדיוק רב את הגבול, ואנח-נו הלכנו בעקבותיו כדי למנוע מחלוקת. התיאורים כל-כך מדויקים, שגם כיום אם מודדים בהתאם להוראות שבספר, „נופלים“ בדיוק על אבני הגבול הישנות! המצרים

מאת אהרון לפידות

איתנו במסוק — חוליית סמנים ואנשי ה-קבלן האזרחי המבצע את הנחת האבנים. זחילים לא מתרשמים במיוחד מהקור יממהרים לשקוע בשינה עוד בטרם הספיק היסעור להמריא.

בתדריך שלפני היציאה קבע הטייס, סגן ד', את סדר-היום. טסים לג'אבל חריף, שם נמצא מחנה ארעי של הקבלן, ומרוכזות האבנים אותן יש להניח במקומן. במקום ימתין לנו מסוק בל-212, שתפקידו יהיה להקפיץ את חוליות הפועלים מנקודה ל-נקודה. היסעור ייקח את האבנים במתלה-מטען ויניח אותן, בעזרת הפועלים, בתוך בורות, שנחפרו מבעוד מועד. נשמע מסובך? חכו, זה הרבה יותר מסובך ממה שזה נשמע...

טיסה נעימה למדי מביאה אותנו לג'אבל חריף, שם ממתין לנו אלי"מ אלי מלמד, יו"ר תת-הוועדה המשותפת, הישראלית-מצרית, לסימון הגבול. לאחר תידרוך קצר אנחנו יוצ-אים אל האבן הראשונה.

איש במסוק טרם לקח חלק במבצע כזה, אבל הביצוע — כאילו מדובר באבן המאה לפחות. המכונאי המוטס פותח זלת בבטן היסעור, מעל למתלה המטען, הרצועות מוש-לכות החוצה — ריחוף קל — והאבן קשורה מתחתנו. אנחנו טסים לנקודה שבה אנו עומדים לקבוע אותה.

האבן נעה כמוטטלת מתחת למסוק, כש-המכונאי המוטס משגיח עליה מקרוב. ה-

גדרות-תיל, מגדלי שמירה, עמדות חיילים ובונקרים מבוזרים — זו התמונה העולה בדמיוננו כשמוזכר המושג „גבול“. אבל ה-גבול החדש בינינו לבין מצרים הוא גבול מסוג שונה. זהו גבול של שלום. לא גדרות-תיל, אפילו לא גדר פשוטה. את החיץ מה-ליפה שורה של 96 אבנים, המפוזרות לאורך גבול בן 210 ק"מ. בין האבנים יש קשר עין — ולא עוד.

אבני הגבול עצמן הן בעלות צורה אר-כיסקטונית ייחודית ומקורית, פרי תיכנונו של קצין צה"ל. הן יצוקות בטון בצורת פי-רמידה קטומה, שמראשה מזדקר צינור מ-תכת צבוע אדום-לבן. על פאה אחת של ה-פירמידה מופיע מספרה הסידורי של האבן, ולוחית נחושת קטנה, שעליה מוטבע סמל המדינה והתאריך: 1982. על פאה נגדית מופיעה אותה אינפורמציה בספרות ערביות כשלצידן סמל מצרים. גובה הפירמידה כ-2.5 מטרים. את פירמידת הבטון חוצה באלכסון פס אדום, שהוא הוא הסימן המדויק של הגבול. מיותר לציין, כי להנחת האבנים, ה-שוקלות כ-2.5 טונה האחת, באמצע המדבר, נדרש-חייל-האוויר. ליתר דיוק — מסוקי ה-יסעור.

הגענו לטייסת לפני השעה שש בבוקר. הקור חודר העצמות של הבוקר מצליח ל-רום לנו להתחרט אנושות על שלקחנו רק סוודרים בהנחה ש„במדבר תמיד חם“. יחד

מקפידים על כל סנטימטר והסימון נעשה בשיתוף איתם. גם נטל המימון — 220 אלף דולר — מתחלק שווה בשווה בינינו לבינים".

ביצוע סימון הגבול בפועל, לעומת זאת, ישראלי טהור. משום שתיכנון האבן היה ישראלי, משום שהגבול עבר (בעת ביצוע המשימה) בשטח ישראלי ומשום יכולתם של טייסי חיל-האוויר.

וזאת לדעת: בשעתו ביקשו המצרים לסמן בחביות את קו ההפרדה בינם לבין הכוח הרב-לאומי. מסוק מי-8 מצרי ריחף שעות ארוכות מעל לקו — ללא הצלחה. הקו לא סומן. מסוק גאזל, שהובא לאיזור, לא השיג תוצאות טובות יותר. לבסוף, התניב מסוק בל-212 של חיל-האוויר לבצע את המשימה. ותוך זמן קצר כבר היתה שורת החביות מונחת לתפארת לאורך קו ההפרדה.

ממשיך ומספר אל"מ מלמד: „כדי לסמן את הגבול חיפשנו אבן, שתענה על כמה קריטריונים: היא תהיה יפה ואסטטית, עשויה מחומרים חסי-ערך לבדואים, עמידה במזג-האוויר המדברי.

ההצעה הישראלית עמדה היטב בקריטריונים ונבחרה. מתוך 96 אבנים אנחנו מני-חיים רק כתריסר בעזרת מסוק, בנקודות שאין אפשרות להגיע אליהן בדרך הקרקע. שאר האבנים מוצבות בעזרת טראקטורים ומנופים".

הגיעה העת להניח את האבן האחרונה. למען הצילום ההיסטורי אנחנו מחליטים להנציח את האירוע מן הקרקע. מסוק הבל-212 מנחית אותנו בלב הלא-כלום. מדבר חשוף לחלוטין משתרע מאופק אל אופק. גבעות וקניונים משוני צורה מבתרים את הנוף הבתולי והשמש של שעות אחר-הצהריים המאוחרות צובעות את כל המראה באדום בהיר והופכת את התמונה ליפה באמת.

את רעש היסעור אפשר לשמוע ממרחק רב. זהו, בעצם, הרעש היחיד המפריע את שלווה המדבר. עוברות כחמש דקות עד שהוא מרחף מעלינו ומקים את אותו ענן אבק ואבנים קטנות שאי אפשר לעמוד ב-פניו. העובדים מתעלמים, מעשה הרגל, מ-מטר החצץ ומכוונים את האבן בזריזות ובדייקנות למקומה. בשלב הבא, משוחררה רצועת המטען, הם מכסים את הבסיס, תוקעים את המוט בראש הפירמידה, ומת-יישבים לחכות למסוק, שיאסוף אותם ו-אותנו.

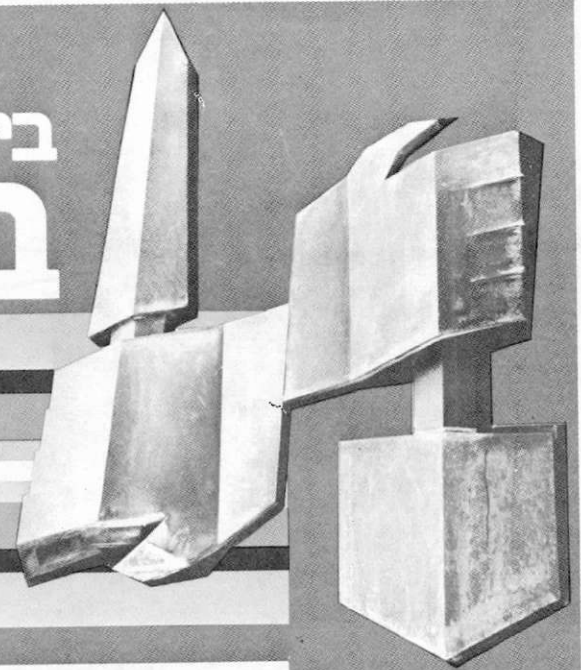
האבן משתלבת היטב בנוף על ראש התל הקטן שעליו היא מונחת. אנחנו יושבים למרגלותיה, קולטים כמה שאפשר יותר מן המראות והצלילים, שלא נשוב לראות ולש-מוע. מדי פעם מעיפים מבט אל האבן ה-נראית כאנדרטה מקורית לשלום.

למעלה: היסעור מרחף בעדינות מעל ראש התל

משמאל: העובדים מתעלמים ממטר החצץ ומכוונים את המסוק

בית אליהו שד' רוטשילד 23 ת"א טל. 623 624
בית ה..הגנה"

**תערוכת חיל האויר
אתמול • היום • מחר**

**חיל האויר
עין
על ציון
צופיה**

מועד פתיחה — 11 באפריל 1982
שעות פתיחה
ימים א' ב' ד' ה' 0900—1500
יום ג' 0900—2000
יום ו' 0900—1200

אף אוניית דיג ענקית ל-600 משפחות שהיתה (בעיקר בירושלים). וייתכן שבעליהן אף אי-מעיין עיר צפון-מזרחית בצוללות. בעיקר על ידי העומד מאחוריהן.

רשת "שקם" זכתה במחקר "הקניה הטובה ביותר 1982"

במחקר "הקניה הטובה ביותר 1982" אשר בוצע ע"י המכון למחקר של "מועדון אזרחי", על-פי הזמנת העתון הכלכלי "מבט" — זכתה רשת שקם ב-25 זכויות בענפים שונים.

חנות שקם בתל-אביב ברחוב אבן-גבירול, צועדת במקום הראשון מבין כל החנויות בעיר בענפים הבאים: מכשירי חשמל, צעצועים, בגדי נשים, בגדי ילדים, מוצרי קוסמטיקה, מערכות סטריאו וטלוויזיה, חפצי נוי ומזכרות.

חנות שקם בירושלים זכתה במחקר במקום ראשון מבין כל החנויות בעיר למכשירי חשמל ביתיים. חנות שקם בחיפה השיגה מקום ראשון בענפי קוסמטיקה, כלי בית, מתנות, צעצועים ומוצרי חשמל. לשיא מיוחד זכתה חנות שקם בבאר-שבע שבחלקה נפלו זכויות ב-13 ענפים: רהיטים, מערכות טלוויזיה וסטריאו, מכשירי חשמל ביתיים, מזון דיאטטי, תקליטים, בגדי נשים, תכשיטים ומוצרי קוסמטיקה. גם חנויות שקם נוספות זכו בענפים שונים בתואר "הקניה הטובה ביותר 1982".

עסק בקרב האוכלוסיה הבוגרת בישראל. בשרות המכון למחקר מש-תמשים משרדי ממשלה, עירויות, מוסדות אקדמאיים, אירגונים ציבר ריים, בנקים, מפעלי תעשייה וחברות ביטוח.

מחקר הקניה הטובה ביותר נערך ללא כל תלות מוקדמת במעוניינים כלשהם ובעלי אינטרסים, ורק לאחר סיומו מורשים המפעלים והשירותים הנוגעים בדבר לפרסם את תוצאותיו.

יצוין, שרשת שקם זוכה, מיספר שנים ברציפות, במקום הראשון ב-ענפי שירותים שונים במספר ערים.

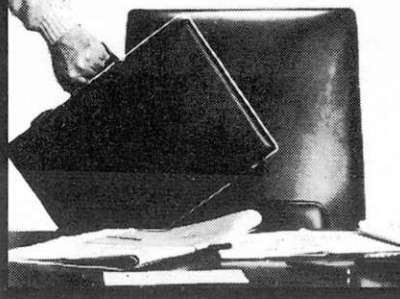
המכון למחקר של "מודיעין אזרחי", הוא בלתי תלוי ועוסק במחקרים ובסקרים בתחום מדעי החברה, מדעי ההתנהגות והכלכלה. המכון מעסיק צוות קבוע של כלכלנים, סוציולוגים, פסיכולוגים חברתיים וחוקרי שיווק. בעבודות המחקר על "הקניה הטובה ביותר 1982" נטלו חלק כ-250 מראיינים בכל חלקי הארץ. צוות זה ערך את המחקר על מידגם עירוני של 800 מרואיינים. "מחקר הקניה הטובה ביותר" נערך זה מספר שנים, והוא נועד לקבוע בשיטה מדעית את מידת הפר-פולריות של מוצרים, שירותים ובתי

שקם רשת א' איכות אמינות
 איכות אמינות

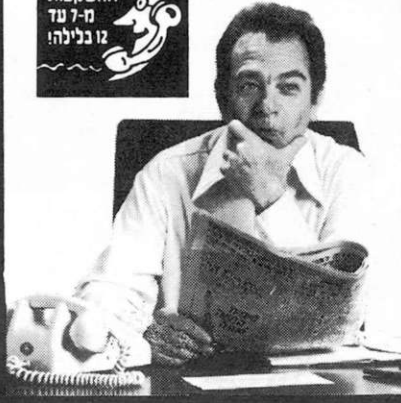
...זהו, אני עובר!!!

אלפי אנשים עוברים בימים
אלה לבינלאומי. וזה הרבה
יותר פשוט ממה שאתה
חושב. כל מה שעליך
לעשות הוא להיכנס
לסניף הקרוב ולומר
לפקיד: זהו. גם אני עובר
לבינלאומי.

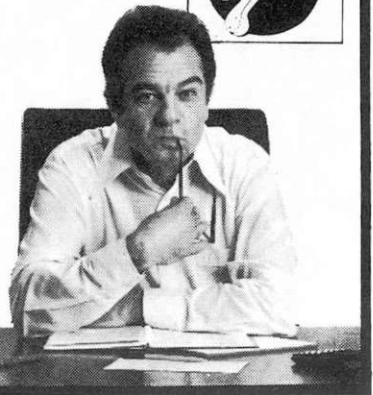
אבל... כששמעתי על מוקד ההשקעות שפתוח עד חצות, אמרתי לעצמי... לעצמי... לעצמי...

במוקד ההשקעות תוכל
למסור הוראות קניה
ומכירה משבע בערב עד
12 בלילה. אינך חייב
לצאת מהבית כדי למסור
הוראות לבורסה, והוראות
במטבע חוץ,
או כדי לדעת
את היתרות שלך.

כשהם פתחו את הבנק עד 7 בערב, חשבתי לעצמי: אולי באמת כדאי לעבור...?

מיד לאחר שתעבור
לבינלאומי, תגלה כמה נוח
לעבוד עם בנק שפתוח
עד שבע בערב.
הכל נעשה יותר בנחת,
ועם יותר מחשבה.
(ואתה יודע
כמה זה חשוב
כשמדובר
בהשקעות שלך...)

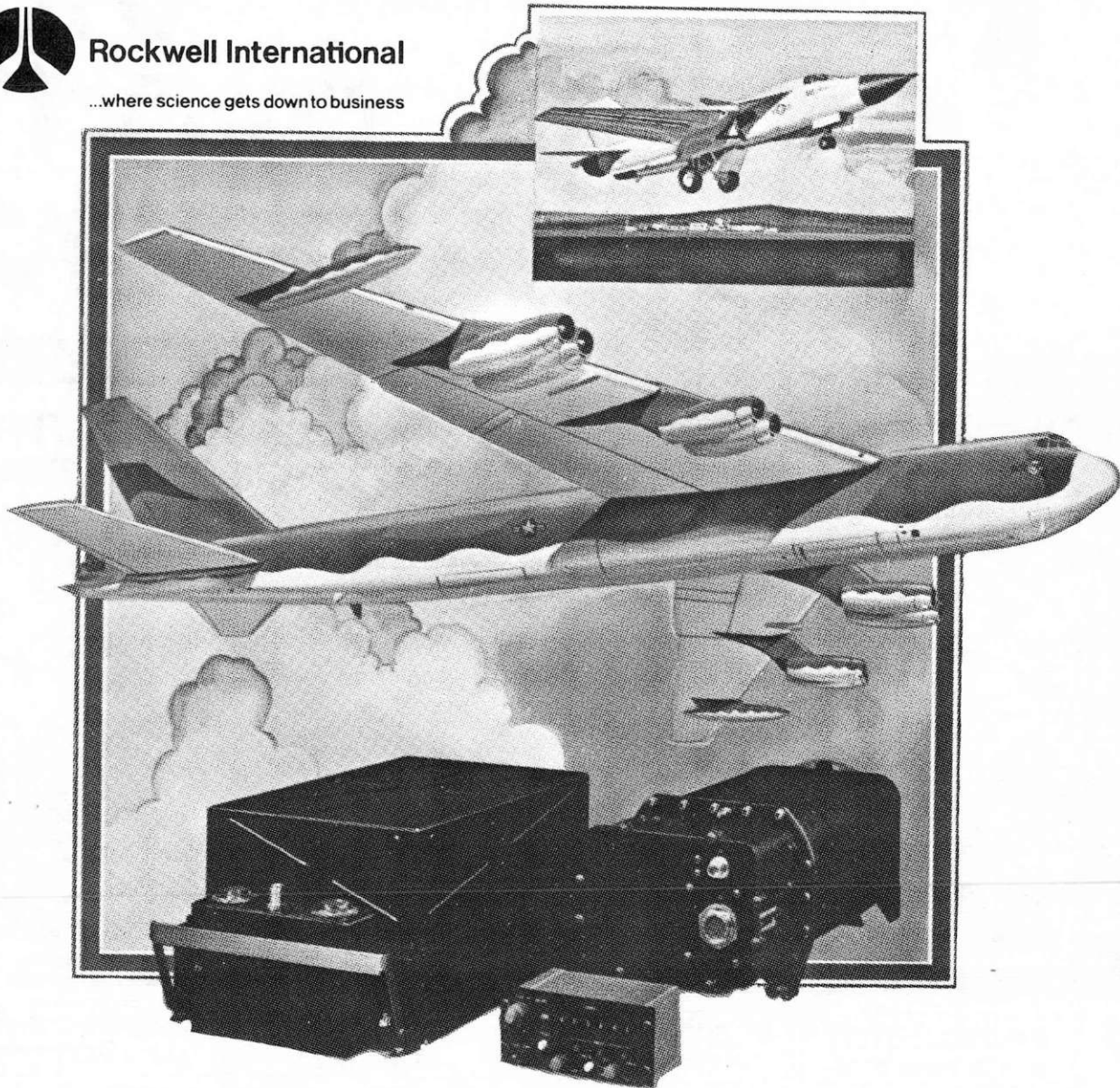
ברכות לחיל-האוויר לרגל יום העצמאות ה"ל"ד

The New Collins AN/ARC-190/728U airborne HF. A strong defense against high costs.

Rockwell International

...where science gets down to business

RAPAC

ELECTRONICS LTD.

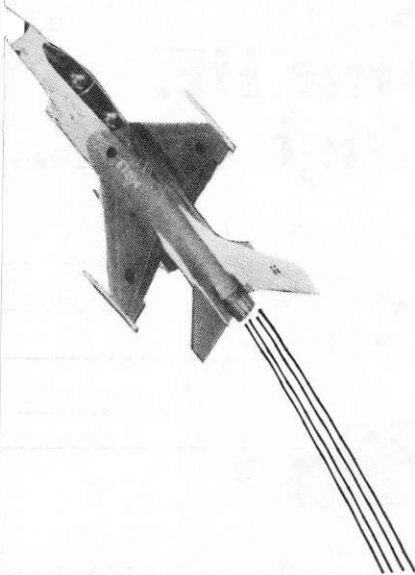

רפה

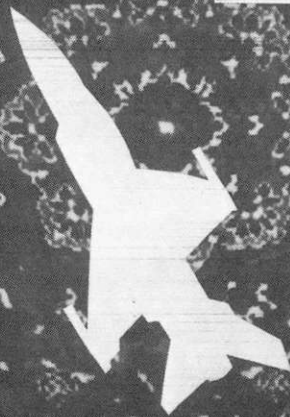
אלקטרוניקה בע"מ

לאנשי קבע בלבד -

כדאי לכם לטוס עוד היום לטרקליני כרמל

הנחות ותנאי תשלום מיוחדים
לקונים בחנויות אלה בלבד!

חנות המציאות
נחלת בנימין 37 ת"א

תל-אביב
גרוזנברג 28

ירושלים *
המלך דוד 14

* בית שטיחי כרמל
מתחם מודיעין 13, רמת גן

פתח-תקוה
ברון הירש 28

תל אביב
בן יהודה 206-שבן

באר-שבע
הפלמ"ח 54

* רחובות
מתחם הרצל 183

...יש הבדל

* פתוח במוצאי שבת

טרקליני כרמל

בשיתוף תשלובת שטיחי כרמל

מ.י.ט.ל

אנו מיצגים בישראל:

LOCTITE Permatex HYSOL PERENMATOR
DEVCON SCHERING SOFTRACRAF
tasbond celitite Pylas SEPCO

רוטל תעשיות ומסחר בע"מ
 ת-א מרחוק 21 ת.ד. 33106 טל. 233735 220375

"עגור"

בית-ספר ומועדון לגלישה אורית

אנו מגשימים את חלומו של האדם

לעוף כציפור

בואו אל השקט הנפלא של רוחות השחקים,

בואו אלינו לביה"ס ומועדון

"עגור"

והצטרפו גם אתם לחווייה מרתקת זו

המשרד: בלפור 124 בת-ים, מיקוד 59561
 טל' 03-865262, 03-804314 שעות 9.00—19.00

וחיפה: טל' 04-227280.

בטאון חיל-האוויר

הצטרף למנווי בטאון חיל-האוויר

לכבוד

משרד הבטחון — ההוצאה לאור

רחוב ב' מס' 29, הקריה

ת-ל-א-ב-ב

הריני מבקש בזה להיות מנוי על שש חוברות

הבטאון (מנוי לשנה). רצ"ב המחאה ע"ס 130 שקל.

			השם
			הכתובת
העיר	מס'	רחוב	
			חתימה

עכשיו
כדאי
לך עוד יותר!

לכוחות הבטחון
ואזרחים עובדי צה"ל
ההפכה בביטוח!

אנו נותנים לך
הנחות גדולות יותר

לדוגמא:

עד 55% הנחה קבועה בביטוח רכב
(ללא התחשבות בתאונות או ותק,
בנוסף להנחות הרגילות)

עד 75% הנחה לנהגים ותיקים
(בנוסף להנחות הרגילות)

עד 25% הנחה בביטוח דירה
עד 55% הנחה בביטוח תאונות אישיות

תכנית ביטוח חיים מיוחדת

סיסמתנו: שרות! שרות! שרות!

"ניצנה" סוכנות לביטוח

בהנהלת ישראל אליוף

תל-אביב — רח' ויתקין 26 (חניה בשטח)
טל' 247726, 241535

אשקלון — יום טוב, רח' הרצל 31
טל' 051-26062, טל' מען 051-33243

ובשאר סניפינו בכל חלקי הארץ

הדו"ק
השנה

חג שמחה!

**בפרוס החג
וליום העצמאות
נוציעה לך
ההוצאה לאור
של נושרד הבטחון
את נבחר הספרים
הבאים:**

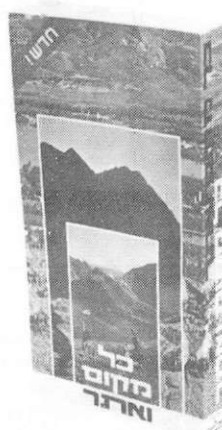
- המאבק על ארץ ישראל**
מאת ד"ר שמואל דותן
- הסכסוך הערבי-ישראלי**
בעריכת איתן גלבע ומרדכי נאור
- הגודים העבריים**
מאת ד"ר יגאל עילם
- פרקים בתולדות ארץ ישראל (א', ב')**
בעריכת מרדכי (מרקו) כהן
- אלבום 1000 הימים**
בעריכת יצחק ארד
- אטלס הסכסוך הערבי-ישראלי**
מאת ד"ר מרטין גילברט
- אלבום ששת הימים**
בעריכת מ. בראון
- תולדות ההגנה**
בעריכת י. סלוצקי וא. גלילי
- תולדות ארץ-ישראל (א', ב')**
בעריכת יואל רפל
- שליחות עלומה**
מאת מוניה מרדור
- שיירת יחיעם**
מאת עמנואל הראובני
- שער האריות**
מאת מוטה גור
- רפא"ל**
מאת מוניה מרדור
- מלחמת ששת הימים**
בעריכת יוסף אשכול
- מערכת סיני**
מאת אביעזר גולן
- כן, אנחנו נוער**
מאת דוד דיין
- קובץ מסמכים בתולדות המדינה**
בשיתוף עם מרכז ההסברה

וכמו כן:

**אטלס כרטא
לתולדות מדינת ישראל
בפורמאט מהודר ובשמונה כרכים
בעטיפת קרטון
(בשיתוף עם "כרטא")**

את הספרים ניתן לרכוש במרכז המכירות של
ההוצאה לאור, רח' דוד אלעזר 27, הקריה,
תל-אביב, ובכל חנויות הספרים המובחרות.

**ספרי ארץ-ישראל הם
רבי-המכר הגדולים שלנו!**

צעיר השווה מליונים...

לבוגרים במסלול טכנאות תוענק
דיפלומת טכנאי מוסמך ובגרות
מלאה.

לבוגרים במסלולי הלימוד
הרגילים, תוענק תעודת מסמ"ת
(+ בגרות חלקית) ותעודת
הסמכה של ח"א למקצוע
ההתמחות.

פרטים והרשמה: בכל לשכות
הגיוס בארץ ובלשכות המודיעין
העירוניות בת"א ובדאר צבאי
2348/א-ש
טלפונים: 03-234735, 03-693800.

המעוניינים לקבל פרטים נוספים
ימלאו את התלוש שלהלן:

✂

לכבוד דואר צבאי 2348/א-ש
ברצוני לקבל פרטים נוספים על
בית-הספר הטכני של חיל האוויר.

השם _____
הכתובת _____ הגיל _____
השכלה/מס' שנות לימוד _____

חיל האוויר פותח אופקים חדשים לבנות ובנים
בוגרי כתי'ט' ומעלה בבית-הספר הטכני של
חיל-האוויר בחיפה ובשלוחת באר-שבע

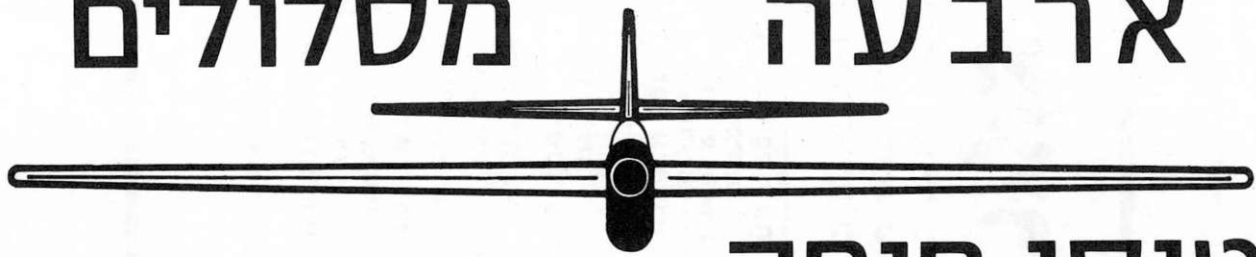
**לתושבי ב"ש
והסביבה**
נמשכת ההרשמה לשלוחת
בית-ה"ס הטכני של ח"א
בבאר-שבע (ללא פנימיה).
מתקבלים גם בוגרי כתי'ט'
ההרשמה בלשכת הגיוס.

**לתושבי חיפה
והסביבה**
בבית-ה"ס בחיפה מונהג גם
מסלול לימודי יום (ללא
תנאי פנימיה).

למדו אחד
ממקצועות העתיד:

- אלקטרוניקה:**
- תקשורת • נווט • מקרוגלים
  - מחשבים
- מכשור ובקרה:**
- חשמל מכשירנות מטוסים.
  - בקרת הגוי
  - אלקטרואופטיקה.
- מכונאות תעופה:**
- מנוענות • מכונאות מטוסים.

ארבעה מסלולים

רח' החלוץ 15 טל: 04-645076

טיסן חיפה

שמנטף:

טיסן דאון למתחילים.

- מוטת כנף: 90 ס"מ
- ההטסה מתבצעת ע"י הגלישה או ע"י הזנקה לגובה בעזרת חוט.

המלה האחרונה בטיסני דאון למתחילים! הקיט מושלם וכולל את כל האביזרים הדרושים.

ברנש:

טיסן נהוג רדיו למנוע 2.5-4 סמ"ק

- מוטת כנף: 1.26 מ'
- שלושה ערוצים:
- 1. הגה גובה
- 2. הגה כוון + גלגל
- 3. בקרת מנוע

- המראה ונחיתה פשוט לבניה ונוח להטסה.
- הקיט אינו כולל דבק, ציפוי, גלגלים ומיכל דלק.
- מנוע מומלץ: O.S. 25 FSR
- מערכת רדיו מומלצת: SANWA EX 60 עם שלושה סרוו וסוללת נטענות.

צרצר:

טיסן נהוג כבלים למנוע 0.8

- מוטת כנף: 58 ס"מ
- ההטסה מתבצעת במעגל תוך שליטה על הגה הגובה. מסוגל לבצע תרגילים כמו:
- 1. לולאה.
- 2. חיצוי.
- 3. טיטה מוכה.
- 4. שמיניה אופקית.

הקיט כולל גם ידית וחוט הטסה, דבק ולכה לציפוי. מנועים מומלצים: COX BLACK WIDOW, 049 COX BABE BEE, 049

בננה:

טיסן נהוג רדיו למנוע 0.8-1.7 סמ"ק

- מוטת כנף: 1.12 מ'
- שני ערוצי שליטה
- 1. הגה גובה
- 2. הגה כוון

- הטיסן שיעזור לך ללמוד להטיס.
- הקיט אינו כולל דבק, ציפוי, גלגלים ומיכל דלק.
- מנועים מומלצים: O.S. 10 FSR, COX BLACK WIDOW, 049, COX TEE DEE, 049
- מערכת רדיו מומלצת: SANWA STAC 6, SANWA EX 60 עם שני סרוו וסוללת יבשות.

ועכשיו גם טיסן תל אביב!

• קיטים ועץ בלזה תוצרת טיסן חיפה • אביזרים וסטרטרים "SULLIVAN" • מנועים וחלקי חילוף "O,S, MAX" • קיטים "PILOT" • הליקופטרים וחלקיהם "HIROBO" • דבק בלזה ודבק "HOT STUFF" • צבעים ודבקים "HOBBY POXY" • מכשירי רדיו סרוו וחלפים "SANWA" • מדחפים ZINGER, REV UP, MASTER AIRSCREW, TORNADO • ניטרומטון ודלק • מבחר עצום של אביזרים.

* פתיחה חגיגית: יום ה' 20.5.82 * הדרכה בחנות ובשטח ההטסה !!!

רח' בן יהודה פינת ירמיהו. טל. 446221 ; 453771 (03)

עם אנשי הבנק שלנו היו הראשונים לשרת צעירים בדרך צעירה

איטה רב-הון, סניף רמת הנשיא, בת-ים.

לכן הקמנו ראשונים מועדון לצעירים - אָפֶצֶנ

אנשים לילד אנשים

 בנק לאומי

כל מה שאת צריכה מהשמש... לא יותר. אולטרסול.

שיזוף נכון הוא ענין של יופי
ובריאות כאחד.
קרני השמש מעניקות לעורך
את השיזוף היפה והגוון השחום,
אך חשוב לווסת את כמות
הקרינה החודרת לעור, כדי למנוע
נזק. תכשירי אולטרסול מאפשרים
שיזוף בריא ויפה, מונעים
התייבשות העור ונזק מקרינת יתר.
הם יעניקו לעורך את כל שהוא
זקוק מהשמש ולא יותר.
אולטרסול לשיזוף בריא,
לבחירתך - שמן שיזוף, תחליבי
שיזוף (המותאמים לרגישויות עור
שונות) ותחליב לאחר שיזוף.

ULTRASOL

Dr. Fischer

פרטים מילניום • יעקובי